149

– บทที่ ๖ –

ลองระลึกดูนิดหนึ่งก็ได้ว่า ในการบำเพ็ญ ประพฤติตามที่ได้อธิบายมาเรื่อยๆนี้ เรากำลังได้ดำเนินเดินทางมาโดยยึด "**มรรค อันพร้อมด้วยองค์ ๘**" เป็นทาง และได้เดินทางมาตามทางนั้น พร้อมกับ "**องค์ ๗ ของ โพชฌงค์**" ด้วยหรือเปล่า ? คือ เรายก "**สติ**" ขึ้นมานำการประพฤติ แล้วก็แจกแจงแยกแยะ "**วิจัยธรรม**" (หรือ ธัมมวิจยะ) ทั้งปวงมาเสมอ ๆ ด้วยความ "**วิริยะ**" พากเพียร แล้วก็จะได้รู้ได้เห็น ได้เข้าใจ ได้ "ยินดี" **(ปีติ)** ในการรู้การแจ้งธรรมนั้นๆมาเรื่อย และโดยหลักการเราก็ระงับดับหรือตัดกิเลสตัณหา **(ปัสสัทธิ)** ของเราเรื่อยมา จิตเราเป็น "อธิจิต" **(สมาธิ)** ยิ่งขึ้น ตามที่ได้อธิบายระดับของจิตมาเสมอ สุดท้าย เมื่อเราได้จุดสุดท้ายที่เป็น "ผล" เราก็จะเก็บเกี่ยวเอา "**อุเปกขา**" นั้นให้แก่ตนเสมอ ๆ ดังที่ได้บอกแล้วว่า เป็น "อารมณ์นิพพาน" หรือเป็น "ฐานบั้นสุดท้าย" ที่เรียกว่า "อาณาปาณะ"

และหรือ จะคิดให้ดีให้ละเอียดยิ่งขึ้นก็จะเห็นได้จริง ๆ ว่า เราปฏิบัติธรรมตามแนวของ "**โพธิปักขิยธรรม**" มาตลอดจริง ๆ จะมี "สติปัฏฐาน ๔" อยู่พร้อม มี "สัมมัปปธาน ๔" ตามมา และแน่นอน "อิทธิบาท ๔" นั้นเราจะทิ้งไม่ได้เลย ไม่ว่าทางธรรมหรือแม้ทางโลกก็ตาม ในการทำอะไรให้สัมฤทธิ์ผลแล้วจะต้องมีให้ยิ่ง แล้วเราก็ได้สร้าง "อินทรีย์ ๕" สร้าง "พละ ๕" ด้วย "โพชฌงค์ ๗" กับ "มรรค ๘" เป็นเรือเป็นพายอาศัยกันสม่ำเสมอมาตลอด

การปฏิบัติ ตามที่ได้พยายามอธิบายอยู่นี้ ทั้งหมดนี่แหละ เรากำลังเป็นไป**ตามแนวของ** "โพธิปักขิยธรรม ๓๗" **ครบถ้วนบริบูรณ์ทีเดียว** แต่เราไม่ได้พูดถึงตัวภาษาของ **โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ชนิด** กันเท่านั้น ส่วนสภาวธรรมนั้นมันดำเนินบทบาทเป็น "สมังคีธรรม" คือ ร้อยรัด อุปการะ ส่งเสริม เกื้อกูลกันมาตลอดสายทีเดียว ทำหน้าที่ของ "อิทัปปัจจยตา" (สิ่งนี้เป็นปัจจัยให้เกิดสิ่งนั้น สิ่งนั้น

150

เป็นปัจจัยให้เกิดสิ่งโน้น) ให้เกิด ปฏิจจสมุปบาทสายนิโรธวาร (ดำเนินไปสู่ความดับ) เพิ่มขึ้น ๆ มาเสมอ ๆ

เราจะไม่มานั่งอธิบาย "โพธิปักขิยธรรม" ทั้งหลาย และ ศัพท์ภาษาธรรมที่เป็นบาลีเฉพาะ ๆ ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงมาหลายตัวเหล่านั้นกันเล่นล่ะ เพราะนั่นเป็นสูตร เป็นบัญญัติ ที่ท่านมีให้แล้วอย่างดี แต่เราจะเน้นลงไปที่ว่า เราจะทำกันอย่างไร ? มันจึงจะเป็นไปตามสูตร ตามบัญญัติ ตามทฤษฎีแห่ง "โพธิปักขิยธรรม" อันเยี่ยมยอดของพระพุทธองค์ของเรา นั้น เท่านั้น เรามาชี้แนะบทบาทแห่งชีวิตจริง ๆ ของเรา ให้มันเข้าร่องเข้ารอยเข้าทาง (มรรค) และเดิน (โพชฌงค์) ไปสู่นิพพานกันให้ตรงให้ลัด ให้เป็นจริง โดยพูดกันเป็นภาษาไทย ที่เราจะเข้าใจได้ แล้วจับเอาวิถี และวิธีไปปฏิบัติให้ได้จริง ๆ ก็เพียงพอแล้ว อย่าไปมัวหลงภาษาธรรม ที่ดูยาก และดูเหมือนโก้หรู เหล่านั้น กันยิ่งกว่าเข้าใจ "มรรควิธี" เลย

"โภชเนมัตตัญญุตา" นั้น เป็นบทบาทของชีวิตของทุกผู้ทุกคนทีเดียว "**โภชเน หรือ โภชนะ**" ตัวนี้ หมายถึง "การบริโภค–อุปโภค" และการบริโภคอุปโภค ก็มิได้หมายถึง "การกิน" เพียงส่วนเดียวเท่านั้นด้วย แต่มันหมายถึงรวมไปหมด ทั้งการใช้ การสอย การเป็นอยู่ที่เราพึ่งพา "เครื่องยังชีวิตให้อยู่" ทั้งหลายทั้งปวง และเรื่องนี้เอง ที่มันทำให้คน "ทุกข์" เหลือล้น อยู่อย่างไม่เบาบางลงได้ เหตุเพราะคนหลงเข้าใจผิดใน "**เครื่องยังชีวิตให้อยู่ได้**" โดยไปโง่ยึดเอาอะไรต่ออะไรมาหลงว่า เป็น "เครื่องยังชีวิต" เสียทั้งนั้น จนไม่รู้ความแท้จริงถึงความพอดีอันแท้จริง (อรหัง) ของชีวิต

ดังนั้น พระพุทธองค์ จึงได้ทรงวางหลักการ เพื่อให้คนที่ได้โง่หนักแล้วนี้ เพราะได้หลงเสียจนมากมายแล้ว *ให้ทิ้ง ให้คืน ให้ปล่อย ให้วาง* สิ่งที่ไปหลงยึดไว้ที่เข้าใจไม่ถูกนั้น ๆ ออกมาเสีย จึงใช้ "มัตตัญญุตา" เป็นมาตรการบาทฐาน

"**มัตตัญญุตา**" นั้น หมายความว่า *ทำความรู้ให้แก่ตน ในเรื่องรู้จักประมาณ รู้จักกำหนดจำกัด*

คนทุกวันนี้ ไม่รู้จักประมาณ รู้แต่คำว่า "โลภ" ไม่รู้จักคำว่า น้อยลง รู้แต่คำว่า มากขึ้น จะเอาแต่มากขึ้น ไม่รู้จักคำว่า พอ รู้แต่คำว่า เพิ่มเข้าๆ ไม่รู้จักคำว่า การแยก การแบ่งเอาออกเพื่อให้ตน (สักกายและอัตตา) น้อยเข้า และเล็กลง รู้แต่คำว่า หอบไว้ หวงไว้ ยึดไว้ สะสมให้มากเข้าไว้ ไม่รู้จักคำว่า นรก หลงแต่ว่า ตนอยู่สวรรค์ คว้าเอาสวรรค์ไม่ได้หยุด กลัวสวรรค์จะหลุดมือ ไม่รู้จักพากเพียรในทางถูกทางตรง เอาแต่ไปพากเพียรในทางอื่น อันเป็นทางค้นเข้าหาทุกข์ ไม่เรียนรู้หาหลักเกณฑ์ที่ดีจริงมาประพฤติเลย ไปมัวเมาอยู่แต่กับหลักเกณฑ์กฎข้ออันไม่ควรประพฤติทั้งหลาย ไม่เคยได้ยึก ได้ทำตนให้เข้าสู่ความพ้นทุกข์ที่ถูกทางเลย ไปหลงทำให้มาก ทำให้ยิ่งอยู่แต่ทางที่จะนำตนเป็นคนมีแต่ทุกข์ จึงไม่มีทางได้ปัญญาที่เป็นอริยะปัญญา หรือ โลกุตตระปัญญาเลย และจะไม่มีทางได้ลิ้มลองรสแห่งการพ้นทุกข์ พ้นกิเลสตัณหา สุดท้ายจึงต้องหลงวนอยู่ในการหมุนเวียนของความดิ้นรน การเหน็ดเหนื่อย การถูกหลอก ถูกความโง่บีบบังคับให้ทุกข์ ๆ ๆ ๆ ไม่รู้จบ อยู่ตราบฟ้าดินสลาย

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้มาก เช่นใน "สัมโพธิสูตร" ใน "เมฆิยสูตร" จากพระสุตตันปิฎก อังคุตตร. นวก. ข้อ ๒๐๕ ข้อ ๒๐๗ หรือใน ขุททก. ขุททกปาฐ. ข้อ ๘๕ – ๘๘ เป็นต้น

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าอัญญเดียรถีย์ปริพาชก (หมายถึง คนผู้ไม่รู้พุทธธรรมแท้ๆ) พึงถามอย่างนี้ว่า ดูกรอาวุโสทั้งหลาย อะไรเป็นเหตุให้ธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งธรรมเครื่องตรัสรู้เจริญ เธอทั้งหลายถูกถามอย่างนี้แล้วพึงพยากรณ์แก่อัญญเดียรถีย์ปริพาชกเหล่านั้นอย่างนี้ว่า :–

(๑) เป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี

(๒) เป็นผู้มีศีล

(๓) เป็นผู้ได้ตามความปรารถนา ได้โดยไม่ยากไม่ลำบากในกถาวัตถุ ๑๐ อันเป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลส เป็นที่สบายในการเปิดจิต

(๔) เป็นผู้ปรารภความเพียร เพื่อละอกุศลธรรม เพื่อความถึงพร้อม

152

แห่งกุศลธรรม

(๕) เป็นผู้มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญา เครื่องพิจารณาเห็นความเกิด และความดับเป็นอริยะ ชำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แหละภิกษุนั้นตั้งอยู่ในธรรม ๕ ประการนี้แล้ว พึงเจริญธรรม ๔ ประการให้ยิ่งขึ้นไปอีก คือ *พึงเจริญอสุภะเพื่อละราคะ พึงเจริญเมตตา เพื่อละความพยาบาท พึงเจริญอาณาปาณสติ เพื่อเข้าไปตัดวิตก พึงเจริญอนิจจสัญญาเพื่อถอนอัสมิมานะ* ดูกรภิกษุทั้งหลาย **อนัตตสัญญาย่อมปรากฏแก่ภิกษุผู้ได้อนิจจสัญญา ผู้ที่ได้อนัตตสัญญาย่อมบรรลุนิพพาน อันถอนเสียได้ซึ่งอัสมิมานะในปัจจุบันทีเดียว"**

ท่านทั้งหลาย ในขณะนี้ได้มานั่งฟังธรรม คำบรรยายธรรม(*ผู้เขียนกล่าวกับผู้ฟัง ในขณะที่ผู้เขียนกำลังบรรยายอยู่*) มาชุมนุมกัน พูดคุยกัน ปรึกษาหารือกัน หรือแม้จะได้ถกปัญหาธรรมกันอยู่แล้วในทุกวันนี้ ก็ชื่อว่า เราเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดีแล้ว **เป็นการสร้าง "เหตุ" ให้ธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งธรรมเครื่องตรัสรู้ "เจริญ"** ตามข้อที่ ๑ แล้ว ขอจงผูกมิตรสนิทสนมให้มาก ๆ เถิด อย่าเสื่อมคลาย อย่าห่าง ว่าง อย่าตัดรอน และที่จริง **มิตรดีที่สุด**นั้น ก็ได้แก่ **บัณฑิต หรือ พระอริยะ** นั่นแหละ คือ มิตรดี สหายดีแท้ ๆ ยิ่งได้ชั้น **พระพุทธเจ้า** ยิ่งเป็นชั้นเยี่ยมที่สุดเลย(*อย่าเข้าใจผิดในภาษา ไปหมายว่า คีตนเสมอพระพุทธเจ้าไปเสียล่ะ!*)

และ **จรณะ ข้อที่ ๑** ที่เราได้อธิบายกันไปแล้วก็เป็นหลักการ หรือ กฎเกณฑ์ที่จะนำมาประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับ ๆ อันคือ **"ศีล"** และก**็เป็นการสร้าง "เหตุ" แห่งการเดินทางเข้าหาการตรัสรู้** ข้อที่ ๒ (อันหมายถึง "สัมโพธิสูตร" นี้) แล้ว

ส่วน **จรณะ ข้อที่ ๒** นั้น ท่านชี้เข้ามาที่ "ตัวเรา" ว่า เรามีอะไรบ้างที่มันเป็นปาก เป็นทวาร ที่จะรองรับ หรือ "โลก" เอาอะไรต่ออะไรเข้ามากรอก มาเทใส่ มาสุม มาสวม มาคลุม มาหอบ มาหวง มาแบก มาหาม หรือ ยัดๆเข้าไป มายึด

มาถือ มาเสพย์เข้าไปในมัน นั่นคือ "อินทรีย์ทั้ง ๖" เรียกว่า ให้รู้จัก "ตน" ก่อน แล้วก็เรียนรู้สิ่งที่จะเนื่องเกี่ยวกับตนต่อไป คือ :-

จรณะ ข้อที่ ๓ ท่านให้รู้จักของที่จะมากรอก มาเทใส่ มาสุม มาสวม มาคลุม มาหอบ มาหวง มาแบก มาหาม หรือ มายัดเข้าไปๆ มาถือ มายึด มาเสพย์ ฯลฯ ทั้งหลาย **แล้วให้รู้จัก "คัดออก" หรือ เลือกๆ ออกไปๆ** ทิ้งออกไป เลิกมันเสียบ้าง เพราะแท้จริง สิ่งอันใดทั้งหลายทั้งปวงนั้น **มันไม่ใช่เครื่อง "โภชนะ" หรือ เครื่องบริโภคอุปโภคที่จำเป็นแท้ๆ ทั้งหมดหรอก** ผู้ได้ชื่อว่า "ปุถุชน" อันมีความหมายว่า ผู้เต็มไปด้วยเครื่องโภชนะที่จะบริโภคอุปโภคซึ่งไม่เป็นจริงเป็นจัง แต่**หลงมีมากมายก่ายกองหนาทึบ เต็มล้น ใหญ่โต ทับถมตน**อยู่นั่นเอง ไม่ได้หมายความเป็นอื่นอันใดเลย ดังนั้น "ปุถุชน" แท้จริง จึงคือ ผู้ล้วนได้ "หลงโง่" ยึดถือเอา "หลงเชื่อ" มั่นหมายเอา เป็นจริงเป็นจังตามๆ ที่เขาหลอกสร้าง หลอกล่อก่อขึ้นมาทั้งสิ้น แล้วก็ซมซาน ซ็อกๆไปสิ ! หลงอะไรมากเกินไป ก็ทนทรมานไป ควานไปคว้าไปเสาะหาไอ้นั่นแหละ มาให้ตนเสพย์เข้าไปใน "ทวารทั้ง ๖" นี้ ไม่ว่าจะรู้ชัดอยู่เต็มอกเต็มใจว่า นั่นต่ำ นั่นชั่ว อยู่แท้ๆ ก็ยังยอม สำหรับบางคน และที่สุดแห่งที่สุด ก็ไปก่อเป็น "สักกาย" (คือ "ตัวการใหญ่" ที่หลงว่า ต้องมี ต้องเป็น ต้องจำเป็นต้องได้) เป็น "อัตตา" กองสุมเต็มอยู่ที่ใจเป็นที่สุด คือ ไปเป็น "ของของเรา" และเป็น "เรา" อยู่**จนเฟ้อ จนท่วมท้นหนาเตอะโตใหญ่มากมายเต็มล้นอยู่ในใจ**นั่นแหละ ไม่มีหายไปไหน ลืมกันไม่ลงขาดกันไม่ได้

สิ่งที่ "จำเป็นแท้จำเป็นจริงแก่คำว่าชีวิต" มีแค่ใด ก็ไม่รู้แน่ รู้แท้กัน

จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องเรียนรู้มันเสียบ้าง ไม่เช่นนั้น ก็จะต้องหลงใหลเหนียดเหนื่อยยึดถือ "**ตาบอด หูหนวก ใจเมา**" อันไม่มีวันสร่างซา ทั้งๆที่ก็เห็นกันอยู่โทนโท่ว่า *ตาดี หูดี ใจปกติ* นี่แหละ มันเพราะความไม่รู้ความจริงแท้ (ยถาภูตะญาณ) ทั้งหลายทั้งปวงอย่างถูกต้องถูกตรงนี่เอง จึงเรียกว่า **ตาบอด หูหนวก ใจเมา**

154

เมื่อไม่รู้ทิศทาง ไม่รู้จักความถูกต้องอันแท้ **การปรารภความเพียร** ก็จึงได้ไป**พากเพียร**อยู่แต่ในเรื่องอันไม่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ หรือ **ไม่พยายาม**ในเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง ที่จะสงบ จะเบาลง จะสบายขึ้นอย่างถูกตรง จะสุขสันต์อันแท้จริง **จึงไม่ได้เจริญเหตุเพื่อให้ได้ตรัสรู้ ข้อที่ ๔ (สัมโพธิ-สูตร) กัน**

"ปัญญา" ที่ได้มา มันจึงเป็น **"โลกียปัญญา"** เป็นปัญญาฉลาดเฉลียวมากล้นเหมือนกัน แต่มันไม่มีสุขที่แน่นอน มันมีแต่สุขที่ตอแหล สุขที่เหลาะแหละหลอกลวง (สุขขัลลิกะ) **มันไม่มี สุขที่หมดความ ดีดดิ้นเดือดร้อน ลงแท้** เพราะฉะนั้น **เราจึงจะมาสร้าง "ปัญญา" อีกแบบหนึ่ง** ที่มันมีจุดจบ มีความชัดแจ้งแจ่มใจใน "ชีวิต" จริงๆ จังๆ ว่า มันคืออะไร ? และจะพาชีวิตไปสู่ "สุข" ที่แท้จริงยิ่งยอด อันเป็น "บรมสุข" (ปรมัง สุขัง) ได้ คือ ยิ่งกว่า "สุข" ที่โลกเขาเสพย์ *ที่จริงนั้นมันไม่ใช่ "อารมณ์สุข"* **มันพ้นทุกข์ พ้นสุข เป็น "วิมุติรส" นิพพาน**นั้น มัน**ยิ่งกว่าสุข** (นิพพานัง ปรมัง สุขัง)

เราจะต้องพยายามเข้าใจ "อารมณ์นิพพาน" ให้ดีๆ จึงจะสร้าง "อารมณ์นิพพาน" ฝึกตนให้อยู่ใน "อารมณ์นิพพาน" ได้ถูกตรง เป็นอานิสงส์

"นิพพาน" ไม่ใช่ "อารมณ์สุข" อย่างโลกๆ

"สุข" อย่างโลกๆ นั้น มันยังได้ชื่อว่า ยังมีการตอแหล ยังมีการเหลาะแหละหลอกลวง (อลิกะ) มีกลับไปกลับมาไม่จริงจัง (อนิจจัง) คือ มีสุขแล้วก็มีทุกข์ มีทุกข์แล้วก็มีสุข หรือ มีสุขแล้วก็มีอยาก มีอยากแล้วก็มีสมอยาก มันก็มีสมอยากแล้วก็มีทุกข์ (คือ "อยาก" อีกนั่นเอง) พอมีอยาก (คือ ทุกข์) แล้วก็หามาให้มันเสพย์ ให้มันสมอยาก (คือ "สุข" นั่นเอง) หมุนเวียนเล่นเจ้าล่อเอาเถิดกันอยู่ดังนี้ ตลอดกัปป์ตลอดกาล นี่คือ "สุข-ขัลลิกะ" (สุข+อลิกะ) เป็น "สุข" ของชาวโลก เป็น "โลกธรรม" แท้ เรียกว่า

155

"สุขอันตอแหล" เป็นสุขที่ยังหลอกลวง สุขที่ยังเหลาะแหละ ยังไม่เที่ยงตายตัว ยังหมุนไปหมุนมา หลอกไปล่อมา

ส่วน "**นิพพาน**" นั้น มันเป็น "**สุข**" **อันเที่ยงแท้ตายตัว** (ถ้าจะเรียกด้วยภาษาโลก ๆ กันว่า "สุข") ที่สำคัญมาก คือ มันเป็นจุดหยุดเสพย์, หยุดสุข–หยุดทุกข์ (เพราะที่จริง "วิมุติรส" นั้น ไม่มีรสสุขรสทุกข์) หยุดอยากหยุดสมอยาก หยุดหมุนไปหมุนมา มันไม่ใช่สุข ๆ อยาก ๆ พออยากแล้วก็หามาให้มันตามที่มันอยาก เมื่อสมอยากแล้วก็เรียกว่า "สุข" และไม่ช้าไม่นานเลย ก็ "อยาก" (ทุกข์) อีก แล้วก็จะหามาให้มันตามที่อยากอีก นั่นคือ "โลกย์" คือ ความหมุนเวียน (สังสารวัฏฏ์) แต่นิพพาน นั้น มันหยุดโลกย์ มันไม่ต้องเวียนบำบัดกันอยู่อย่างนี้ **มันหยุด "อยาก" เอาเลยด้วย** มันไม่กลับไปกลับมากันอีกเลย มันหยุดหลอกล่อ หยุดเหลาะแหละ หยุดตอแหล หยุดเล่นเอาเถิดเจ้าล่อจริง ๆ เป็นรสนิ่ง รสวางเฉย รสไม่ชื่นไม่ชัง ไม่มีทั้งรสชอบรสเกลียด มันเป็นรสที่ไม่มีรส(โลก ๆ) บาลีก็ว่า ไร้ "**อัสสาทะ**" (*อัสส+อาทะ. อัสส=พึงมี, พึงเกิด, พึงเป็น, อาทะ=ยึดเอา, ถือเอา จึงแปลรวมความว่า อะไรเกิดขึ้นมาก็ยึดหมับเข้าให้ หรือ เจออะไรเข้าก็รับเอายึดเอาเลย ไม่ว่าดีหรือเลว เรียกว่า เห็นดีเห็นร้ายแล้วก็เอาจริงเอาจังกับดีกับร้ายนั้น จนตนเองต้องเป็นภาระ หรือ ยินดียินร้าย แล้วก็ต้องยุ่งกับรสดีรสร้ายนั้น จนตนต้องเป็นทุกข์เป็นร้อนกับมัน โดยเฉพาะไปหลงยึดเอา "ร้าย" จึงนับเป็นรสโลก ๆ หรือ รสนิยมของโลกีย์ คือ ผู้หลงยึดอยู่กับรสปรุงของโลกอย่าง "อวิชชา"*)

"อารมณ์นิพพาน" นั้น คือ มี "รู้" อย่างเข้าใจชัดเจน รู้ว่าที่กำลังเห็น กำลังได้ยิน กำลังได้กลิ่น กำลังได้รส กำลังสัมผัสอยู่นี้ แม้จะกำลังสัมผัสอยู่ในใจ ก็ "รู้" แท้ว่า อะไรเป็นอะไร บางทีก็ "รู้" ตามโลกสมมุติเขาได้ด้วยว่า เขายึดกันว่า "ดี" ว่า "ชั่ว" ตามประสาโลกย์ ๆ เขา บางทีก็ไม่รู้ตามเขา และแม้ "รู้" ก็ไม่ได้รักดี

ไม่ได้ชังชั่ว ไม่โลภในดี ไม่โกรธในชั่วจริงๆ ใจบริสุทธิ์ผ่องใสเฉยอยู่ และก็รู้ว่า ถ้าควรจะร่วม "กรรม" หรือลงมือ "กระทำ" จะ "กระทำ" อะไร ? อย่างไร ? จึงจะควรที่สุด ดีที่สุด ด้วยจิตเป็น "กุศลเจตนา" แท้ ไม่มีลำเอียงเลย

แต่เมื่อท่านผู้มี "อารมณ์นิพพาน" จะร่วม "ทำ" (ปรุง) ด้วย ท่านก็จะทำแต่ดี (กุศลกรรม) จะละเว้นที่ชั่ว (อกุศลวิรัติ) คือ จะ "ไม่ทำ" ในกรณีที่ท่านรู้แล้วว่า ชั่ว นั้น จริงๆ ถ้าไม่ได้ "ทำ" ท่านก็จะเฉยๆ อยู่ มันเฉยโดยเฉพาะที่ใจ (อุเบกขาเวทนา) ไม่ได้เดือดร้อนเพราะชั่วที่ตัวรู้อยู่นั้น และไม่ได้โลดแล่นดีใจเพราะดีที่ตัวรู้อยู่นั้นด้วย

และแม้จะกำลังร่วม "ทำ" (กรรม) ร่วม "ปรุง" (สังขาร) ท่านก็จะ**ปรุงอย่างดียิ่ง** ซึ่งกอปรด้วยปัญญา เรียกว่า "**วิสังขาร**" (วิ=ยิ่ง, พิเศษ สังขาร=ปรุง) เป็นการปรุงอย่างพิเศษ ปรุงอย่างไม่เสพย์รส ปรุงอย่างสักแต่ว่าปรุง ไม่มีแม้อารมณ์ยึดว่า ตนมีความรู้ ตนเก่ง คือ ถ้าปรุงก็มี "ญาณสัมปยุต" ได้ชื่อว่ามีปัญญา (วิชชา) เข้าไปร่วมทำงานด้วย ไม่ใช่ปรุงโดยเอาอารมณ์โลภ (คือจะเอาชนะ) เอาอารมณ์โกรธ (คือจะไม่ชอบใจหรือจะนึกดูหมิ่นเขา) และ ไม่ใช่ปรุงชนิดปักใจมั่น เอาจุดยอดจุดเดียวที่ตนยึดมั่นถือมั่น ว่าดี ว่าถูก นั้นๆ เข้ามาปรุงร่วมด้วย โดยจะเอาเป็นเอาตาย ให้ได้อย่างนั้นทีเดียว กับ ทุกๆ กาละ ทุกๆ เทศะ หรือ กับ ทุกๆ บุคคล หรือ แม้อารมณ์เพ่งพุ่งมุ่งมั่น (อภิชฌา) ก็ไม่เอาเข้าไปปรุงร่วมด้วย

ท่านจะ**ปรุงอย่างเย็น** กล่าวคือ ไม่ยึดยินดียินร้าย หรือ ไม่มีชอบไม่มีชังใน**จิตว่างๆ เย็นๆ จริงๆ** *แม้กายสังขารจะมีบทบาท กล้าแข็ง, แรงเต็ม วจีสังขารจะมีบทพูดดัง, แรง, ตรง, กล้า, เร็ว, ร้อน อยู่ก็ตาม* ท่านก็ปรุงไปตามสภาพของ กาละ เทศะ แล้วแต่ว่า จะเป็น "สปายะ" หรือ "อปายะ" หากแม้นปรุงในเทศะ (สถานที่) ที่เป็น "อปายะ" คือ ในเวลาที่คลุกคลีกับหมู่ชนกับสถานที่ที่ไม่เจริญไม่ฉลาดไม่อยู่ในสภาพดี (ปายะ=ความเจริญ, ดี. อปายะ=ไม่เจริญ, ไม่ดี)

157

ก็จะต้องปั้น ต้องปรุงยากหน่อย ลำบากหน่อย เหงื่อตกมากหน่อย และอนุโลม–ปฏิโลม โอนอ่อนผ่อนปรนตามฐานะแห่งกาละ เทศะนั้น อย่างเหมาะสมพอดีแก่เขาทั้งหลาย แต่หากแม้นปรุงในเทศะที่เป็น "สปายะ" (สปายะ=ประกอบด้วยความเจริญ, มีแต่ดีฉลาด) คือ หมู่ชนที่ร่วมด้วยนั้น สถานที่นั้นเจริญ ดี ฉลาด มันก็ง่าย สะดวก เหนื่อยน้อย และจะเขม็งเกลียว เข้มงวด นำพาสู่จุดสูงได้ตามฐานะแห่ง กาละ เทศะ นั้น อย่างเหมาะสมพอดีแก่เขาทั้งหลายได้ โดยแท้จริงตามสภาพ ดังนี้

และท่านจะร่วม "ทำ" (กรรม) ก็ทำอย่างสักแต่ว่า ทำร่วมด้วยให้เสร็จให้แล้วอย่างดีที่สุด (กอปรด้วยปัญญา) เท่าที่จะร่วมทำด้วยได้ ที่ท่านเห็นว่าควรทำอย่างนั้น ถ้าสิ่งใดเรื่องใดอันใดเกินขอบเขตที่ท่านเห็นว่า ชั่วเกินไปแล้ว ท่านก็จะไม่ทำ ทั้งไม่ร่วมทำด้วยเลย แม้สิ่งใดเรื่องใดที่ร่วมทำก็ดี ทำแล้วท่านก็เฉยๆ ไม่ได้ร่วมเสพย์ร่วมยินดียินร้ายอะไรตาม เรียกว่า "อโหสิกรรม"

"**อโหสิ**" แปลว่า ได้เป็นแล้ว ได้มีแล้ว "อโหสิกรรม" จึงหมายความว่า ทำให้เสร็จจนแล้ว ทำให้มันมีขึ้นแล้ว ก็เฉย ๆ ใครจะติใครจะชม ก็เป็นเรื่องของผู้ที่มี "ความรู้สึกปรุง" นั้น ๆ บ้างอยากติ บ้างอยากชม แล้วเขาก็ติก็ชม ซึ่งเป็นบทบาทที่มันจะเกิดต่อก่อตามธรรม มันก็จะต้องเป็นไปตามความเป็นจริง ใครจะไปห้ามผู้อื่นได้ โดยเฉพาะความคิดความเห็นความเชื่อตามระดับภูมิปัญญาของแต่ละคน ใครจะไปหยุด "โลก" ดวงอื่นลงได้ ย่อมเหลือวิสัยที่จะ "ทำ" ถ้าเขาจะไม่ยอม และใครจะสามารถให้จิตทุก ๆ ดวง (โดยเฉพาะของผู้อื่น) หยุดลง ณ ที่เดียวกัน ตรงกันทุกดวงได้ ถ้าเขาไม่ "ทำ" ของเขาเอง แม้พระพุทธเจ้าก็เพียงมีความสามารถชี้ทางให้เขา "ทำ" ได้กระจะกระจ่างที่สุด หลายแง่มากรูปมากดวงที่สุด ตามความเก่งของพระองค์ ใครเห็น "ดี" เห็น "ด้วย" ก็ทำ

เห็นในจุดเดียวกัน เข้าใจได้เสมอกัน มีภูมิตั้งมั่นลงเท่า ๆ กัน มีความเชื่อขนาดเดียวกันนั้น ย่อม "ทำ" ให้ใครแทนใครไม่ได้เลย แม้พระอรหันต์ด้วยกัน ก็ยังเห็น–ยังหยุดจิตของตนเองอยู่ที่ตนเอง คนละที่ คนละ "ทำ" เสียอีก

158

เราต่างหากจะต้องหยุดตัวเรา เราต่างหากที่จะต้องรู้ให้ได้ เห็นให้ได้ ด้วยตน ที่ตน ดังนั้น ท่านผู้มีนิพพาน จึงคือ ผู้หยุด ผู้ห้ามเฉพาะตนเองได้อย่างเก่ง เข้าใจรอบแห่งการทำแล้ว ก็เลิกแล้วก็หยุดอย่างถูกตัวถูกรอบ ท่านจึงไม่มีสะดุ้งสะเทือนด้วยแรงติแรงชมนั้น เพราะท่านรู้**จบ** ท่าน**รู้จักแล้ว** ท่าน**รู้**หยุด **ท่านหยุด "ได้" ที่ใจของท่าน** ท่านวางมันทันที เมื่อหมดการ "ทำ" เมื่อแล้ว "กายกรรม วจีกรรม" นั้นๆ ท่านก็ปล่อย "มโนกรรม" นั้นๆ ไม่หลงตนยึดอยู่ด้วยว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านทำ จะต้องเป็นของท่านตายตัว หรือ ยิ่งไปคิดฉลาดแกมโกงเอาด้วยว่า ถ้าผลนั้นดี เราก็จะรับเอา ถ้าผลนั้นไม่ดี เราก็จะปฏิเสธ หากเป็นอย่างนั้น ก็ยังเป็น "คน" (ขี้โกง) เช่นคนธรรมดาชาวโลกทั้งหลาย พึงยึด พึงถือ พึงเป็นอยู่ แน่ๆ

คนทุกคนต่างมี "ภูมิเป็นของตน" และยึดเอาสิ่งนั้นแหละ เป็น "ตน" เป็น "ตัวตนของตน" และแล้วก็สิงสู่อยู่กับภูมิของตนนั้น ๆ "โลกียภูมิ" จึงมี "ตัวตนของตน" ที่ใหญ่ ที่กว้าง ที่โตกว่า "โลกุตตรภูมิ" ยิ่งผู้มี "โลกุตตระภูมิ" เป็นสูญ เป็นชั้นสุด ก็ยิ่งมี "ตัวตนของตน" ที่เล็ก ที่สุด จนเหลือแต่ "นามขันธ์–รูปขันธ์" ธรรมดา ๆ ที่มันยังไม่ตายเน่าเข้าโลง อันจะพึง "ยึด" กันอยู่ตามกาลเทศะ เท่านั้น (สอุปาทิเสส) เป็นขันธ์ ๕ ที่ไม่ไปหลง "ยึด" เอากายกรรม–วจีกรรม หรือ แม้มโนกรรมอื่น ที่มากเกินกว่าปัจจุบันมา "ยึด" จริงๆ **ท่านผู้บรรลุ "นิพพาน" เป็นสูงสุด จึงคือ ผู้มี "ตน" หรือ มี "ตัวตนของตน" อยู่แค่ขันธ์ ๕ ที่เกาะกันยึดกันรวมกันอยู่กับปัจจุบัน มันคงมีอยู่แต่ปัจจุบันจริงๆ วางอดีต ไม่ก่ออนาคตใดๆ ให้แก่ตนเลย** *แต่ก็มิได้หมายความว่า ท่านจำอดีตไม่ได้เลย และหรือเป็นผู้ไม่กล้าคิดถึงอนาคตเอาเสียเลย ก็หาไม่* ท่านอาจสามารถหยั่งรู้อนาคต ที่ดี ที่ถูก ที่ตรง ที่แม่น ได้ยิ่งกว่าคนธรรมดา ๆ เสียอีก (มี "อนาคตังสญาณ")

ดังนั้น ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะเพิ่ม "อห" ("อห" หมายเอาว่า ตนที่มีรูปนามขันธ์ ๕ เท่านั้น) มาเป็นยึด "**อหห**" คือ ยึดมากขึ้นกว่า "ตนก็มีตัวตนของตน (อห) อยู่แล้ว"

159

(อห หมายถึง ตน, ตัวเรา, กู, ข้า, ฉัน) ยังอุตส่าห์ไปหาอื่นมาเพิ่มเป็นตัวเรา เป็นของของเราเพิ่มมากเข้าไปอีก นั่นเอง (จึงมาเป็นภาษาว่า "**อหห**" คือเพิ่ม "**ห**" เข้าไปอีกตัว) ก็กลายเป็น "ความลำบาก" หรือ จนกลายเป็นมากมายเกินไปจนกระทั่งพิลึกกึกกือ แล้วไปหลงว่า "น่าอัศจรรย์" ก็ตาม นั่นเป็นเรื่องของ**คนหลงคนไม่รู้** (โมหะบุคคล) เป็นเรื่องของนักเพิ่มนักปรุงสร้างอย่างไม่รู้จบ ไม่รู้ดี ไม่รู้ควร ไม่รู้ความพอเหมาะ มันมีแต่หลงเห็นว่า ถ้ามาก ถ้าใหญ่ ละก้อ "ดี" ทำเดียว (มีจิตเป็น "มหัปปิจฉะ" คือ ในเนื้อใจนั้นมันยินดีแต่ในทิศทางใหญ่ๆมากๆ) "อหห" จึงหมายถึง "ความลำบาก" ซึ่งเจ้าตัวก็ "ไม่รู้ตัว" ว่า ใหญ่ไปแล้ว มากไปแล้ว จนไม่ไหวแล้ว หนักแล้ว ทุกข์แล้ว ก็ "ไม่รู้ตัว" อยู่นั่นเอง กล่าวคือ **ตัวตน**ที่มันยังมีมาก มีใหญ่ แบกก็จะไม่ไหวอยู่แล้ว แล้วยัง "มักมาก–มักใหญ่" อยู่อีก ซึ่งตนเองก็ไม่รู้เลยว่า ตนนั้นลำบากอยู่ เพราะความใหญ่ความมากนั้น จึงยังหลงใหลได้ปลื้มอยู่ว่า "อัศจรรย์ในใจนัก" *(คือ ผู้นั้นยังเอาจิตไปหลงบูชา ทึ่ง เลื่อมใส เห็นว่า วิเศษใน*ความใหญ่ความมากความยิ่งนั้น ๆ *อยู่ร่ำไป โดย* **ไม่รู้ตัวเลย** *ว่า ตนยึด ตนหลงใหล ตนศรัทธา ตนผูกพันเข้าไปกับ* **ความใหญ่ ความพิลึกกึกกือ** *นั้นแล้ว)* ดังนี้

หรือ จะยิ่งยึดตนให้หนักขึ้นไปกว่า "**อหห**" เป็น "**อหังการ**" ซึ่งก็คือ *อห+อาการ* หรือ *อห+อังกุร* หมายความว่า มีตน ยังไม่พอ ไปรับเอาบทบาทอื่น รับ เอา ลักษณะ แสดง ออก อื่น ๆ เข้า มา ร่วม ยึด ครอง ใส่เข้า ไป ในขันธ์ ๕ ของตนอีก หรือ ขันธ์ ๕ ของตนแบกไว้เป็นตน ยังไม่พอ ยังไปผลิหน่อต่อยอดมันออกไปอีกให้ใหญ่ ให้มากหนักขึ้นมายึดมาแบกเพิ่ม มันก็ยิ่งเป็นทุกข์ เป็นตัวเป็นตนอันหนักอยู่ในโลกเท่านั้นเอง

หรือ แม้แต่จะเพียงปรุงเป็น "ความรู้สึกอื่น" ขึ้นในใจ เป็น "**อโห**" คือ มันโตขึ้นมาจากความเป็นตัวตนเปล่า ๆ ของเรา (อห) ที่มีรูปขันธ์–นามขันธ์ น้อยที่สุดว่างที่สุดแล้ว กล่าวคือ มันเพิ่ม "อารมณ์ในใจ" ขึ้นมาอีก จากจิตที่รู้**ผัสสะปัจจุบันอยู่เท่านั้น**ตามความเป็นจริง เป็นมี**สภาวะธรรม**ของ "จิตสังขาร" เพิ่มขึ้น

เรียกโดยบัญญัติภาษาว่า **"อโห"** ถ้าอธิบาย "อโห" เป็นสภาวะของ "วจี-กรรม" ก็จะพอเห็นได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะมันแสดงความหมายใน **ความรู้สึก** (จิตที่มีสังขาร) ออกมาให้รู้ว่า ใน "มโน" นั้น มี "อารมณ์" อะไรผสมเข้ามาแล้ว เช่น ผู้มีอารมณ์ไม่ชอบหน่อย ที่เกิด **"อโห"** ในใจ ก็เปล่งวจีว่า "โธ่ !" ก็แสดงถึง "อารมณ์ในใจ" มีความรู้สึกในเชิง น่าติ น่าตัด น่าพ้อต่อว่าน่าปลง เห็นได้ชัดขึ้นไหม ? ถ้าผู้มีอารมณ์ชอบหน่อย ที่เกิด **"อโห"** ในใจก็เปล่งวจีว่า "โอ !" ก็แสดงถึง "อารมณ์ในใจ" มีความรู้สึกเป็นเชิง น่าเอ็นดู น่าติด น่าสงสาร น่าปรุง ไปดังนี้ เป็นต้น เรียกว่า "เกิดแล้ว" เป็นสภาวะของจิตที่มีอะไรเพิ่มเข้าไป หรือ เรียกว่า มีปรุง (สังขาร) ขึ้นแล้วในจิต นี่แหละคือ "การเกิด" หรือคือ "ปฏิสนธิวิญญาณ" **เป็น "อโห" โตกว่า "อห"** มันเกิดอยู่ในใจ มี "จิต" หรือ วิญญาณ หรือ สังขาร ปรุงเพิ่มเติมขึ้นแล้วในใจ **นี่คือ "อัตตา" ตัวตนที่มันใหญ่ขึ้นโตขึ้น** แม้ตัวอย่างเท่านี้แค่นี้ เราก็ต้อง "รู้" จิต รู้เวทนา เข้าใจในบทบาทของ "สังขาร" ต้องรู้แจ้งใน "อัตตา" อันมีขนาดเล็กใหญ่ไปตามความปรุงให้ได้จริง ๆ จึงจะเรียกว่า รู้เท่าทัน "สังขาร"

ผู้เข้าใจสภาวธรรมของ **"อห"** หรือ **"อหัง"** *อันหมายถึง ขันธ์ ๕ หรือตน หรือ ตัวเราที่ยังเป็น กาย เป็น จิต อันยังไม่ตาย* ก็จะเข้าใจจริงๆ ได้ ดังกล่าวนั้น ซึ่งยังเป็น "สมมุติสัจจะ" ที่มีบทบาทเป็นไปอยู่ในโลกนี้ และเหมือนดั่งสภาพ "กลางวัน" ก็คือ การยังเป็นไปอยู่ของบทบาทความเกิด ที่เล็กที่สุดแห่งโลก หรือการยังมีชีวิตที่เล็กที่น้อยที่สุดแห่งบทบาทของโลก ถ้าเป็น "กลางคืน" มันก็คือ ความดับ ความมืด นั่นคือ ชีวิตหรือบทบาทของโลกส่วนที่ไม่มี "รู้" ถ้า "กลางวัน" ก็เป็นชีวิตหรือบทบาทส่วนที่มี "รู้" ดังนั้น **อห** หรือ **อหัง** *ที่หมายเอาของโลก* จึงคือ **"กลางวัน"** **อห** หรือ **อหัง** ที่หมายเอาของคนจึงคือ **"ตัวเราโดยเฉพาะจิตที่รู้แจ้ง"** เป็นผู้มีความตื่นอยู่พร้อมด้วยขันธ์ ๕ ไม่ใช่คนผู้ดับเวทนา หรือ ดับสัญญาเอาด้วย **"อห"** จึงคือ เราที่รู้แจ้งตัวตนของเราที่มันมีขันธ์ ๕ โดยไม่ต้องมีอุปาทาน ไม่ต้องมีโมหะ (ความหลงในสังขาร, ความมืดบอด) อันเรียกว่า ฉัน ข้า กู เรา ฯลฯ นี่เอง หรือคือ "กลางวัน" ก็ได้

ผู้รู้แจ้งในสภาวะของ "**อห**" รู้ชัดในสภาวะของ "**อหห**" เข้าใจจริงในสภาวะของ "**อหังการ**" และมีปัญญาแทงทะลุละเอียดถึงสภาวะของ "**อโห**" จะเป็นผู้สามารถสร้างสภาวะของ "**อรห**" หรือ "**อรหัง**" อันหมายความว่า *ความพอดีแท้ ความเหมาะสมจริงๆ ตามกาลเทศะนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องและดีที่สุด* ("อ" คือ ความดับ "ห" คือ ความเกิด "ร" คือ ความตั้งอยู่) ผู้ทำได้อย่างนี้ ก็คือ ผู้**อนุโลม–ปฏิโลม**กับ "อห" หรือ **ตัวตน** ได้อย่างดีที่สุด **ไม่ทุกข์***ได้อย่างเก่งที่สุด* หมายความว่า *แม้จะ "ทำงาน" หนักหรือมากแค่ใดอยู่ ก็ยังสามารถทนได้ไม่ลำบาก ไม่ยาก ไม่ทรมานตนอะไร เพราะรู้จัก***วาง** *ไม่เอาจิตตัว* **ขี้เกียจ** *มาร่วมในขณะทำงาน ไม่เอาจิตตัว***รังเกียจ** *มาร่วมในขณะทำงาน* **วางใจเป็นกลาง** *ทำเพราะรู้ว่า "ดี" เหมาะควรที่จะทำแล้วจึงทำ* **ไม่หลง ไม่มืด ไม่มัวเมา** หมายความว่า *ไม่ปรุง หรือ ไม่ทำในสิ่งที่จะเป็นไปทางโลก เพื่อก่อ รูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัส ก่อ ลาภ–ยศ–สรรเสริญ– หรือ แม้เห็นเป็นโลกียสุข* และไม่มีตลอดใน *อบายมุข* ได้จริงๆ ไม่มีสิ่งที่เลว หรือ เรื่องที่ไม่ดี "เกิดอยู่" ที่คนผู้นี้ได้ อย่างเก่งที่สุดจริงๆ ทั้งๆ ที่จะต้องก่อ "ความเกิด" ให้กับโลก จึงเป็นผู้มีบุญคุณต่อโลกอย่างมาก เพราะท่านให้มี "ความเกิด" ก็มีแต่ "กุสลกรรม" จริงๆ ตราบที่ท่านยังอยู่ในโลกมีขันธ์ ๕ อยู่ในโลก ท่านจะไม่เป็นคนที่แสดง หรือ กระทำตัวอย่างที่เลวที่ชั่ว (อกุสลกรรม) เลยตราบขันธ์ ๕ ของท่านแตกดับ จึงเรียกผู้มี "**อรห**" ว่า *เป็นผู้ปราศจากมลทิน* (คือ ไม่มีความชั่วมัวหมองแปดเปื้อนอยู่) *เป็นผู้ไม่มีกิเลส* (คือ ไม่แสวงหาให้แก่ตนอยู่อย่างเหน็ดเหนื่อยด้วยความไม่รู้จัก "ตัวเอง" ไม่รู้จัก "โลก" อย่างแท้จริง) จึงเป็นผู้ที่ควรบูชาเคารพนับถืออย่างสูงยิ่ง ดังนี้

ส่วน "**อโหสิ**" นั้น เกิดแล้วเป็นแล้ว แล้วเลิกกัน ถ้าเป็น "อโหสิ-กรรม" ถึงขั้นมีการกระทำ ก็กระทำกันให้แล้ว แล้วก็เลิกกัน ไม่มีเชื้อชอบ–เชื้อชัง ไม่มีโลภะ ไม่มีโทสะใดสืบต่อ (สันตติ) กันอีกเลย จึงเรียกว่า ได้เกิดแล้ว ได้เป็นแล้ว ได้มีแล้ว ก็วางขาด ปล่อยเลย ทิ้งไป "แล้วรู้แล้ว" หรือ "เสร็จรู้เสร็จ" หรือ "จบรู้จบ" นั่นเอง จึงไม่เหลือเชื้ออะไรอยู่ บาปก็ไม่หลงยึดไว้

162

(ที่จริงนั้นบาปท่านไม่มีแล้ว) บุญก็ไม่หลงยึดไว้ ยินดีก็ไม่หลงยึดไว้ ยินร้ายก็ไม่หลงยึดไว้ เป็นการกระทำที่ไม่ติดบุญติดบาป ไม่ติดดีไม่ติดชั่ว ไว้จริงๆ ดังนี้เอง

เรา จะ ต้องเข้าใจ ให้ได้ ดังเช่นนี้ เราจะ พากเพียร ทำตน ให้มี "**ปัญญา**" ในลักษณะนี้ จึงจะเป็น "**โลกุตตระปัญญา**" ที่เป็นไปเพื่อให้ได้ตรัสรู้ อันถูกต้องตรงตามคำสั่งสอน ของพระบรมครูของเรา ข้อที่ ๕ ของ "สัมโพธิสูตร" นี้แท้ ๆ ตรงเป้า

เรามาเริ่มเรียนรู้หรือก่อ "**ปัญญา**" ให้เป็นโลกุตตระกันไปตามลำดับเถิด จะขอเริ่มบทบาทไปแต่หยาบ ๆ ง่าย ๆ ชัด ๆ จริง ๆ ตั้งแต่ขั้นที่ทำให้คนตกนรกเป็น ๆ เสียก่อนเลยทีเดียว ต้องพ้นจากทุคติให้แน่ ๆ จนเรียกว่า "ปิดอบาย" จริง ๆ กันในขั้นเห็น ๆ ในปัจจุบันนี่แหละก่อน จึงจะถูกเรื่อง ถูกทาง ถูกทิศ ถูกต้องเป็นจริงแท้

"ปุถุชน" ที่ว่า **ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจ**นั้น มัน**เข้าใจกลับกัน**เอาจริง ๆ มันจึงไม่รู้เอาจริง ๆ (อวิชชา) คนที่รู้ที่เห็นที่เข้าใจจริง ๆ (มีวิชชา หรือมีญาณ) นั้น มันแจ้งชัดสัมผัสรสเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เหมือนกัน เช่น เขา *ไม่ต้องเสพย์สิ่งนี้* เขาก็พ้นทุกข์แล้วอย่างจริง เพราะเขา**ไม่อยากเสพย์**เลยไม่ว่าเมื่อใดอีก และ แม้จะสัมผัสสิ่งนั้นเขาก็**ไม่ได้เสพย์**สิ่งนั้น เขาแจ้งชัด**สัมผัสอันว่างเปล่า** ในจิตของเขาอย่างแท้จริง เขาสบายไม่มีอารมณ์ดิ้นทุกข์ทรมานในจิตแม้ไม่ได้เสพย์สิ่งนั้นอย่างแท้จริง และแม้เมื่อกำลังสัมผัสอยู่เป็นปัจจุบัน

แต่ผู้ยังไม่พ้นทุกข์นั้น เมื่อ*ไม่ได้เสพย์สิ่งนี้* เขาจะแจ้งชัดสัมผัสรสเหมือนกันหว่า เป็นรสดิ้นดิ้น อยาก กระหาย ทนไม่ได้ หรือ ทนได้ยากในจิต มันจึงเป็น "ทุกข์" หรือ แม้เขากำลังสัมผัสสิ่งนั้น เขาก็เสพย์สิ่งนั้น เป็นอารมณ์โลกีย์ที่เขายึด เขาชอบ โดยเรียกว่า "สุข" **มันไม่ใช่ "สัมผัสอันว่างเปล่า" อย่างแท้จริงหรอกสำหรับปุถุชน** อารมณ์ที่เป็น "สัมผัสอันว่างเปล่า" นี้รู้ยากเห็นยากหน่อย แต่ก็จับรู้ในจิตของตนเองได้จริงว่า ไม่มีรสทุกข์ ไม่มีแม้

163

รสสุข อ่านดี ๆ ฟังดี ๆ คิดดี ๆ **ที่จริงความจริงนั้น ไม่ใช่เรื่องยากที่จะรู้**

ผู้พ้นทุกข์จริงๆ นั้น แม้เครื่องบริโภคอุปโภค หรือ โภชนียใดๆ จะมีค่าอยู่เฉพาะหน้า เขาก็รู้ชัดรู้แจ้ง แต่เขาไม่เกิดรสเกิดชาติ "อยาก" หรือ ถูกสิ่งนั้นๆ รบกวนจิตเข้าไปทำให้จิต ฟุ้งกระเพื่อมขึ้นมาแต่อย่างใด ไม่ว่าชอบหรือชัง เขาสงบอยู่ เขาเฉยได้ สบายดีด้วย เพราะเขามีความพอแล้ว เขามีความหยุดได้แล้ว ในสิ่งที่คนอื่นจะยังหลง "บริโภค" สิ่งนั้นกันอยู่ถ้วนทั่วก็ตาม (*หรือ จะลองคิดถึงบางสิ่งบางอย่างที่เราไม่หลง เราไม่ติด เราไม่บริโภคเหมือนผู้ อื่นเขาบ้าง ก็จะเข้าใจดียิ่งขึ้น*) "ชีวิต" ของเขายังไว้ด้วยปัจจัย ๔ อย่างเข้าใจแจ้ง จริงๆ และมีเพียงพอประมาณ (มัตตัญญุตา) อย่างเป็นประโยชน์แท้ ประโยชน์จริง จริงๆ เขาจะไม่สะสม จะไม่หลงหอบหิ้ว จะไม่ยอมตนให้เหน็ดเหนื่อย เพราะแรงโลกเป็นอันขาด **"เรื่องรู้จักประมาณ" (มัตตะ) จึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้อง "รู้" ต้องเข้าใจให้แท้ให้จริง (อัญญุตา)**

ที่ปุถุชน(โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนผู้ควรจะรู้) ไม่รู้จักประมาณ หรือ ประมาณก็ประมาณผิด ๆ อยู่ในทุกสิ่งทุกวี่ทุกวันนี้ ก็เพราะเหตุว่า **ไปยึดเอาโลก(โลกียะ) ที่เห็นว่า เป็นฝักฝ่ายข้างมาก มาเป็นเครื่องวัด แล้วก็ตัดสินว่า ดี ว่า ถูก** และถ้าเป็นพุทธศาสนิกชนเสียด้วย เคยได้เรียนรู้คำสั่งสอนมาบ้าง โดยเฉพาะก็คงจะเคยได้ยินคำว่า "มัชฌิมา" มากันแล้วทั้งนั้น ก็ยิ่งพลอยพาให้เข้าใจคำว่า "มัชฌิมา" ผิดเพี้ยนไปด้วย เนื่องจากยังไม่รู้จัก "จิต" ยังไม่เข้าใจ "กิเลส ตัณหา" จึงพาลให้โมเมเข้าข้างตัวเองเรื่อยไปว่า ตนเสพย์อยู่ หรือ บริโภคหนักอยู่เท่าไร ๆ ก็ดูมัน "มัชฌิมา" ดูมันปานกลาง ดูมันพอดีไปเสียทั้งหมด ดูมันเหมาะสมแล้วทั้งนั้น ทั้ง ๆ ที่เราก็เป็นคนเป็นมนุษย์เท่า ๆ กับคนหรือมนุษย์ทุกคน แต่ไม่ยักเทียบความเป็นชีวิตกับคนให้ถูกถ้วนทั่วแท้ จริง ๆ ให้ต้องตรงแท้ดีจริง **โดยเฉพาะก็คือ ไม่นำไปเทียบกับ บัณฑิตแท้ หรือ พระอริยเจ้าจริง ผู้กิเลสเบาบาง ผู้กิเลสน้อย จนถึงผู้ไม่มีกิเลส หรือ ผู้ที่เรากราบเราบูชายกย่องเทิดทูน ซึ่งแน่นอน ก็ย่อมรู้ดีกันอยู่แล้วว่า** *มีส่วนน้อย* **หว่ามักจะนำไป**

เทียบกับ**คนโลกีย์ๆ** ผู้ยังเต็มไปด้วยกิเลส ผู้ยังไม่ฉลาดแท้ ยังไม่ใช่ผู้ประพฤติถูกจริง ผู้ที่เรายังไม่ยอมกราบไม่ยอมบูชายกย่องเทิดทูนแท้ และแน่นอน ก็ย่อมรู้ดีกันอยู่แล้วว่า *มีจำนวนมาก* นั้น เอาเสียหมด แล้วเลยหลงว่า ตนไม่ผิดนี่ ตนเป็นกลางถูกต้องแล้ว คือ ไม่เกินกว่าใคร เพราะใครๆ เขาก็ครือๆ กับเราทั้งนั้น **นี่แหละ คือ ความหลงยึดอยู่ผิดทาง**

การเอา บทบาทของโลกส่วนใหญ่ หรือ ความเป็นไปตามโลกียกิเลสของมนุษย์ แม้จะอยู่*ฝักฝ่ายข้างมาก***มาเป็นเครื่องวัด**นั้น ใช้ไม่ได้เลยสำหรับ "โลกุตตรธรรม" ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ล่วงแล้วเช่นนี้ ยิ่งทุกวันนี้ ยิ่งใช้ไม่ได้เอามากๆด้วย เพราะเนื้อหาสาระรูปรอยแท้ๆของ "โลกีย์" กับ "โลกุตตระ" มันคนละอย่าง คนละเรื่องกันจริงๆ ดังนั้น "มัชฌิมา" หรือ ความปานกลาง ความพอดี ความเห็นเหมาะสมแล้ว ในสายตาของคน โลกๆ ในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องความเอนเอียงเข้าไปหา ความรู้สึกสบายๆ ของตน อันล้นไปด้วยความเพ้อ โดยไม่ยอมเรียนรู้โลภะ โทสะของตนให้ได้จริงแจ้งเสียก่อน สบายเพราะสมใจในโลภะ สมใจในโทสะ หรือ สบายเพราะเป็นอารมณ์หมดโลภะ หมดโทสะแล้ว ก็ยังไม่รู้แท้ แล้วมักจะตัดสินเอาจุดเช่นนี้แหละไปเรียกว่า "มัชฌิมา"

ถ้าคิดว่าอย่างนั้น เป็นความเข้าใจที่ถูก ก็ขอให้นึกถึงองค์พระบรมศาสดาของเราให้มาก หรือ จะเห็นว่าสูงไป ก็เทียบกับบัณฑิตองค์อื่นๆ หรือ พระอริยเจ้าองค์อื่นๆใดๆ ก็ได้ ที่เรารู้เรื่องราวของท่าน **เมื่อเราจะเรียนรู้จะทำตนให้เป็น "อริยะ" เราจะต้องยึดเอาอริยะทั้งหลายแต่ละระดับจากต่ำไปหาสูง และสูงสุดจนถึงพระพุทธเจ้านั่นแหละ เป็นหลัก เป็นแบบ** *(สังฆัง สรณัง คัจฉามิ)* **ไม่ใช่ไปมัวยึดเอาคนโลกย์ๆ เป็นหลัก เป็นแบบ** *(ปุถุชนัง สรณัง คัจฉามิ)* แล้วคิดว่า **ตนพอดีแล้ว** เหมาะควรแล้ว คือ มันสบายๆอยู่นั่นเอง *และจะเข้าใจว่า นี่คือ "มัชฌิมา" เป็นหลักการดำเนินปฏิปทาของตน เพื่อหวัง "พ้นทุกข์" นั้น* **ผิดถนัดทีเดียว**

165

แม้ที่สุด เมื่อเราลงมือปฏิบัติสร้างปฏิปทา เราจะผิดแผกแตกต่างกับคนโลกย์ ๆ ออกมาแล้ว ก็นั่นแหละให้ย้อนไปเทียบดูว่า **เราผิดแผกคนโลกย์ ๆ แต่เราไปเหมือน "พระอริยะ" เข้าให้แล้วหรือเปล่าล่ะ ?** ก็ขอให้ตรวจให้ดีพิจารณาให้ถ้วนทั่ว พระพุทธองค์ ก็ตาม พระอริยเจ้าทั้งหลาย ก็ตาม ท่านเหมือนโลกส่วนมากฤไหม ? หรือ แตกต่างกับคนในโลกส่วนมากแน่ พระองค์โลภในลาภเป็นธรรมดา ๆ เหมือนคนส่วนมากในโลกกระนั้นหรือ ? พระองค์โลภในยศโลภในสรรเสริญ หรือ แม้โลภใน "สุข" อย่างโลกีย์ ๆ ที่เต็มไปด้วยกามคุณเหมือนคนส่วนมากทั้งโลกนี้ หรือว่า แตกต่างกับคนส่วนมากทั้งโลก ? ก็ลองคิดดูให้ดีจริง ๆ หรือ แม้การบริโภคอุปโภคแท้ ๆ นั้น ท่านเหมือนคนส่วนมากในโลกหรือ ? พยายามอ่านให้แจ้งเห็นให้ชัด

ถ้าเราคิดว่า "**ปัญญา**" ที่เข้าใจในความสุข ความพ้นทุกข์ ที่พระบรมศาสดา ของเรา พาทำอยู่นี้ **ก็เหมือนกับคนทั้งหลายในโลกเขาเข้าใจ** ถ้าใครเข้าใจ เช่นนี้จริง ๆ "ปัญญา" นั้น ก็เป็น "ปัญญา" ธรรมดา ๆ ที่คนทั้งหลายก็ เข้าใจอยู่แล้ว และคนทั้งหลาย ก็ได้เข้าใจอยู่อย่างนั้นเหมือน ๆ กัน เพราะทุกคนก็ใฝ่สุข อย่างที่ปุถุชนเข้าใจนั้นอยู่และ **ทำตนให้พ้นทุกข์** ในแนวทาง (โลกียมรรค) นั้นอยู่ ทุกวินาทีกันอยู่แล้ว

ก็ไม่จำเป็น ต้องมาเรียน " ธรรมะ " หรือ มาฝึกเอา "**ปัญญาใหม่**" อะไรกันอีกให้เสียเวลา เพราะย่อมชื่อว่า ทุกคนก็มี "ปัญญา" อย่างเดียวกัน *(คือ เข้าใจในสุข ในทุกข์ไปใน รูปรอย เดียวกัน)* อยู่ทุก ๆ คนอยู่แล้วใน " ปุถุชน "

แท้จริงนั้นไม่ใช่เลย "**ปัญญา**" ที่พระพุทธองค์ของเราค้นพบนี้ มันเป็น "ปัญญา" อีกอย่างหนึ่ง เป็น "โลกุตตรปัญญา" ไม่ใช่ "โลกียปัญญา" อย่างที่ปุถุชนทุกคนรู้ ทุกคนเข้าใจดี เป็นธรรมดา เป็น "สัญชาติญาณ" อยู่แล้วนี้เลย ขอให้คิดพินิจกันดี ๆ ดูให้แน่ใหม่เถิด แล้วจะแจ้งใจได้

166

ความสุขของพระอริยะนั้น เป็นความสุขที่ "ดับทุกข์" อันเราเคยหลงว่าเป็น "สุข" อย่างปุถุชนๆ ขาดลงสนิท มิใช่ "สุข" เพราะได้*เสพย์*หรือ*บริโภค*สิ่งนั้นๆ แต่ "สุข" เพราะ*ว่าง*จากสิ่งนั้นๆ ว่างทั้ง "ใจ" ว่างทั้ง "กาย" หรือ แม้จะมีบางสิ่งต้อง "บริโภค" อยู่ที่กายของท่าน เช่น เครื่องนุ่งห่ม หรือ เอาอาหารบรรจุลงไปทางปาก มันก็เหมือนเราทาสีให้รถยนต์ หรือ เติมน้ำมันให้แก่รถยนต์ตามความเหมาะสมพอดีแก่ความจริงแท้แห่ง "ชีวิต" เท่านั้น รถยนต์ไม่ได้*เสพย์* ไม่ว่า รูป รส กลิ่น ฯลฯ ใดๆ รถยนต์ไม่ได้ "อยาก" และรถยนต์ไม่ได้ชอบใจหรือเอร็ดอร่อยเลย **พระอริยเจ้าท่านสุขอย่างนี้ต่างหาก** สุขเพราะ "จิต" หยุด จิตไม่เสพย์ แต่ปุถุชนนั้น สุข เพราะจิตมีรส จิตเสพย์

ดังนั้น "ชีวิต" ของปุถุชน กับ "ชีวิต" ของพระอริยเจ้า หรือ ยิ่งเป็นพระพุทธเจ้า จึงมีความ "ปานกลาง" (มัชฌิมา)กันคนละขนาด มี**ความพอดี**ต่างกัน มีความเหมาะสมไม่เหมือนที่เราผู้ยังติดยังเสพย์อยู่ ผู้ยังไม่ "ว่าง" นั้นรู้สึกเลย จริงๆ

เช่น ปุถุชนคิดว่าจะต้องมีชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหาร ๓ มื้อ คือ **พอดี** พระพุทธองค์ก็ไม่เห็นฉัน ๓ มื้อ พระองค์ก็**พอดี** ปุถุชนจะต้องแต่งตัวให้สวย ให้โก้หรู แต่อย่าให้มันเกินไปจนเป็นลิเก นั่นคือ **พอดี** พระพุทธองค์ก็จัดระบบเลิกความสวย ความโก้ เลิกแฟชั่นหมด มีผ้าห่มกายสีเดียวไม่หมุนเวียนเปลี่ยนแบบเปลี่ยนทรงเปลี่ยนสีไปไหนอีก ปุถุชนต้องพักผ่อนเบิดสมอง ดูหนังดูละครบ้างนั่นคือ **พอดี** พระพุทธองค์ก็ออกกฎห้ามขาดเสียเลย ไม่ให้คนที่จะทำตนให้เป็นคนฉลาดแท้จริงดู หรือ ฟัง เป็นเด็ดขาด และ ประกาศบอกไว้อย่างชัดเจนสำหับลงไปอีกด้วยว่า นั่นคือ *หัวหน้าใหญ่แห่งนรก* (อบายมุข) ปุถุชนจะต้องดื่มเหล้าเพื่อสังคม หรือไม่ก็เพื่อความเจริญอาหารบ้าง นั่นคือ **พอดี** พระพุทธองค์ก็ออกกฎห้ามเด็ดขาดอีก (เพราะคือ "อบายมุข") ปุถุชนจะต้องมีเกมส์ประจำตัวบ้างให้เหมาะกับฐานะ ชนชั้นหนึ่งก็เตะตะกร้อ ชั้นหนึ่งก็เล่นหมากรุก ชั้นหนึ่งก็แทงบิลเลียด ชั้นหนึ่งก็เล่นโบว์ลิ่ง ชั้นหนึ่งก็เล่นไพ่ ชั้นหนึ่งก็เล่นม้า ชั้นหนึ่งก็ตีกอล์ฟ ฯลฯ นั่นคือ **พอดี** พระพุทธองค์ก็ออกกฎเป็น "ศีล" ห้ามขาดไว้ละเอียดลออหมด

167

และแม้พระองค์เอง ตลอดจนสาวกที่เป็นพระอริยเจ้า ทั้งหลายของพระองค์ ก็เลิกได้หยุดขาดได้ทุกองค์ในเรื่องดังกล่าว แล้วท่านก็อยู่อย่าง **พอดี ๆ ปานกลาง ๆ** เฉยๆ ว่างๆ เหมาะควรที่สุดด้วย

อะไรแน่คือ พอดี คือ ปานกลาง คือ เหมาะสม สำหรับ "ชีวิต" ที่แท้จริงที่สุด อันเรียกตามภาษาโลกว่า "ชีวิตมนุษย์" ชีวิตที่จะสุขที่สุด (บรมสุข) หรือ ที่เรียกว่า "พ้นทุกข์" (นิพพาน) อย่างสุดยอด หรือ ประสพผลสำเร็จสูงสุดสำหรับชีวิตมนุษย์ (อรหันต์)

ขอให้ดูจากคำสอนของพระบรมศาสดาของเรากันก่อนเถิด แม้แต่พระองค์ทรงสอนไม่ว่าฆราวาส หรือ ผู้ยังไม่เป็นพระอริยเจ้า อันเป็นเพียงหลักของผู้ครองเรือนหรือหลักเบื้องต้น ที่มีอาจารย์รุ่นหลังไปแบ่งแยกเรียกเสียว่า เป็น "โลกียธรรม" และจะส่งผลอยู่เพียง "สุข" อย่าง "โลกียะ" เท่านั้น พระพุทธองค์ก็มิได้กำหนดหมายเป็นอย่างนั้นหรอก เพราะคำสอนนี้ แม้จะมีบูรพาจารย์ได้พยายาม เรียกว่า เป็น "โลกียธรรม" หรือ "คิหิปฏิบัติ" ก็มิได้หมายว่า จะเป็นไปได้แค่เกิดผลวนเวียนอยู่แต่ในโลก โดยจะไต่ขึ้นสูงไปสู่ "โลกุตตระ" ไม่ได้ นั้น ไม่ ถ้าทำจริงถูกทางอย่างนี้ ก็นี่แหละคือ "มรรค" คือทางเดินไปสู่ "ผล" จนถึงจุดสุด เป็น "ปรมัง สุขัง" สู่นิพพานล่ะ *แต่มันก็เป็นคำสอนในระดับต้นนั้นถูกต้องแล้ว* **จึงขอให้ปุถุชนคนผู้จะเริ่มปฏิบัติธรรมจงตรวจดูตน จงทำตนให้ถูก " มรรค " สำเร็จ " ผล " ไปตามลำดับ ให้เป็นความงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในบั้นปลายอย่างนี้จริง ๆ เทอญ** **" อย่าประมาทในโทสภัยอันมีประมาณน้อย " เป็นอันขาด** อย่าลืมว่าศาสนาพุทธนั้น ไม่ขาด "วิริยะ" คือ ขยัน พากเพียร อุตสาหะ หรือ "อิทธิบาท" อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ที่จะทำให้คนเจริญอย่างแท้จริง ถ้าเห็นอะไร ๆ ก็ประมาทว่าเล็กน้อยๆ ละก็ นั่นแหละคือ **ผู้ได้หยุดความเจริญให้แก่ตนแล้ว**

เมื่อจะไต่ไปสู่จุดสูงนั้น จุดต้น ตนทำได้เกลี้ยงหรือยังล่ะ ? ควรจะถามตนให้มาก อย่าเอาแต่อวดดี ไปหลงคว้าเอาแต่ภาษาหวานๆ สูง ๆ เป็น "โลกุตตรจิต"

168

เป็น "มรรคจิต" ผลจิต วิมุตติจิต ซึ่งเป็นเพียง "ปริยัติ" เป็นแค่ได้**ภาษาขั้นสูง** วิเคราะห์กันแต่ภาษาสู่ภาษา พิสูจน์กันก็แต่ภาษาอยู่แต่ส่วนเดียวเลย การลดกิเลส ลดตัณหา การสร้างตนให้มีสภาวะธรรมพ้นจาก "อบาย" หลุดจากกิเลส ดับจากตัณหาจริง ๆ นั้น ทำ ๆ ให้มีให้เกิดในตนเสียบ้าง ให้เกิด "กายสักขี" เสียก่อนหน่อยปะไร ! (กายสักขี คือ เห็นได้รู้ได้ด้วยหูด้วยตานอก ๆ ธรรมดาๆ แล้วว่า ผู้นี้ละหน่ายคลายจากสิ่งนอก ๆ นั้นนี้ได้จริงแล้ว แม้ในจิตจะยังเหลือเชื้อ "กิเลสาวะ" อยู่บ้างก็ตาม เรียกว่า บริสุทธิ์นอก หรือ "ศีลวิสุทธิ" นี่คือ "กายสักขี" ในที่นี้)

แม้ผู้ใดจะได้รู้ **ภาษาธรรมขั้นสูง** ไว้มากมายท่วมหัว แต่ "**สภาวะธรรม**" **ขั้นต่ำ ๆ ต้น ๆ** แค่ขั้นที่พากันเรียกอยู่เอง นั่นแหละว่า "โลกียธรรม" ตนก็ยังล่วงพ้นบริสุทธิ์ผุดผ่อง ก็ยังไม่ได้ ก็คือ คนเปล่า ๆ คนที่เกิดมาแล้วก็จะตาย ทิ้งไปอย่างเสียที่ได้เกิดมาชาติหนึ่ง พอได้เรียกเป็นคนกับเขา แต่ก็เปล่าๆ คือ เกิดเปล่า–ตายเปล่า ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า "โมฆะบุรุษ" นั่นเอง

ดังนั้น จึงมาทำความเข้าใจกันดูซิว่า "แท้จริงเรายังเข้าใจถูกอยู่หรือ ?"

จาก อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ข้อ ๑๔๕ พระพุทธองค์ตรัสว่า **เครื่องพาให้คนฉิบหาย** ที่เรียกว่า "**อบายมุข**" นั้น เหตุใหญ่ หรือ สิ่งสำคัญ (มุข) ที่จะทำให้คนตกนรก (อบาย) ในขณะเป็น ๆ มีชีวิตอยู่นี่แหละมี ๔ อย่าง :–

(๑) ความเป็นนักเลงผู้หญิง (สำหรับผู้หญิงก็เป็นนักเลงผู้ชาย)

(๒) ความเป็นนักเลงของเสพย์ติด

(๓) ความเป็นนักเลงการพนัน

(๔) ความคบคนชั่วเป็นมิตร

ทั้ง ๔ ประการนี้มีภัย มีโทสตามชื่อ คือ เป็นหัวหน้าใหญ่ หรือ ส่วนสำคัญ (มุข) ที่จะพาให้ตกนรกในภพเป็น ๆ และเป็น นรกจริง ๆ แท้ ๆ ด้วย คือ ทุกข์ทรมานในชีวิต เป็นคนชาตินี้นี่แหละ แน่ ๆ (ลงอบายภูมิ) ซึ่งไม่ควรประกอบ หรือ ไม่ควรกระทำเป็นอันขาด

หรือ จาก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ข้อ ๑๗๘ พระพุทธองค์ก็ตรัสถึง "**อบายมุข**" นี้ ไว้ถึง ๖ อย่างแน่ะ คือ :-

(๑) เสพย์ของเสพย์ติด

(๒) เที่ยวกลางคืน (ไม่ว่า จะไปในงานสนุก หรือ งานสุขงานไหนล่ะ เพราะกลางคืนเป็นเวลาควรพักผ่อนของคน ถ้าไม่ใช่กิจใช่งานแท้ที่จำเป็นจริง ๆ ไม่ไป)

(๓) ดูการละเล่น (ทุกอย่างหมด หนัง ละคร ฟ้อน รำร้อง แสดงกล ปาหี่ มหรสพ เริงรมย์ เกมส์ต่าง ๆ ตะลุ่งตุ้งแฉ่ ฯลฯ)

(๔) เล่นการพนัน (แม้แต่เล่นล็อตเตอรี่ หวย เสี่ยงทาย ท้าพนัน ฯลฯ)

(๕) คบคนชั่วเป็นมิตร (คือ คนที่จูงไปในทางอบายต่าง ๆ ทั้ง ๖ ทั้ง ๑๐ นี่แหละเป็นใหญ่ และมิตรดีต้องเป็นผู้เกื้อกูลธรรมะเป็นที่สุด)

(๖) เกียจคร้านทำการงาน (ที่เหมาะที่ควร ที่ถูกฐานะ)

พระพุทธองค์เลิกขาดเด็ดขาดในสิ่งที่จะทำคนให้ตกนรก (และก็คือ นรกในชีวิตเป็น ๆ นี่แหละ อย่าเพิ่งไปคิดถึงนรก หลังตายกันก่อนนัก) เหล่านี้ และ**คำตรัส**ก็บอกชัด ๆ เลยว่า "**อริยสาวก ย่อมไม่เสพทางเสื่อมแห่งโภคะ ๖ เหล่านี้ ๆ**" ถ้าขืนยังแตะต้องเสพย์แม้ใน "**อบายมุข**" ที่กำลังกล่าวถึงนี้อยู่ ก็ย่อมไม่ใช่ผู้เป็น "**อริยสาวก**"

ดังนั้น ก่อนจะพูดถึง "**มัตตัญญุตา**" หรือ "**มัชฌิมา**" ในเครื่องที่จะเสพย์ จะบริโภค จะใช้จะสอย จะพึ่งเป็นอยู่ หรือ จะยัง "ชีวิต" ให้อยู่จริง ๆ แล้วล่ะก็อเรื่องเลว ๆ ชั้นต้นตามที่กล่าวมี ๔ อย่าง ๖ อย่างนี้ ขออย่าเห็นว่า **เป็นเรื่องเล็ก**เลย **สำหรับผู้จะพึ่งก้าวขึ้นเป็นผู้เจริญก้าวหน้า** พัฒนา(อารยะ, อริยะ) ขอให้เลิกขาดให้ได้จริง ๆ กันก่อนเถิด อย่า "บริโภค" มันอยู่เลย มันไม่ใช่เครื่องยังชีวิต หรือ เครื่องช่วยชีวิตอันแท้จริงเอาจริง ๆ และมันไม่ใช่เครื่องจะพาเจริญพาพัฒนาอะไรจริง ๆ **มันคือ เครื่องพาให้คนฉิบหาย (อบาย=ไม่เจริญ, นรก)แท้ ๆ ตรง ๆ** โดยเฉพาะแม้แต่ข้อ ๓, ๔, ๕ นั้นจริงๆอย่ามัวแต่ประมาทกันอยู่เลย ขอให้เลิกเด็ดขาดให้จงได้

170

ถ้าใครยังดื่มเหล้า นั่นก็ เป็นผู้โง่อย่างแท้จริง หรือ ประมาทอย่างร้ายกาจในเหตุใหญ่ขั้นต้นที่สุดสำหรับผู้จะทำตนให้เจริญพัฒนา เพราะธรรมดาๆ คนดีๆ ที่ยังไม่ดื่มเหล้าให้มันเข้าไปกดไปบีบประสาท ให้จิตเสื่อมสมรรถภาพนั้น **มันก็ยังไม่เรียกว่า "มีสติ" ได้เลย สำหรับปุถุชน** (โดยนัยะของ "อริยะ" แท้ๆ หรือ "อารยะ" จริงๆ หรือโลกุตตระ นั่นเอง) ยังถือ**เป็น "โมหะบุคคล"** อยู่ด้วยซ้ำไป

ด้วยเหตุนี้แหละ จึงจำเป็นที่สุด ที่คนธรรมดาๆนี่เอง เมื่อจะเป็นผู้ทำตนให้เจริญจริง พัฒนาแท้ จึงจะต้องมาฝึกหัดเป็น "ผู้มีสติ" ให้ได้ก่อน ฉะนั้น ถ้าผู้ยังเลิกขาดทิ้ง "เหล้า" ก็ยังไม่ได้ เป็นบริสุทธิ์บริบูรณ์ แล้วจะพัฒนาตนจะทำตนให้เจริญ หรือ ยิ่งถึงขั้นฝึกธรรมะให้มีสติรู้ตัวทั่วพร้อมทุกขณะจิตอย่างไรได้

แม้ศีลขั้นต้นๆ ความหมายหยาบๆต้นๆ ก็ห้ามไว้แล้วด้วย เรื่องแค่ "ดื่มเหล้า" หรือ เสพย์ของเสพย์ติดนี้

หรือเรื่อง "เพศ" เรื่องมัวเมาหมกมุ่นใน "เมถุนธรรม" นั่นก็เป็นเรื่องหนักที่สุด และมันก็หนักร้ายจนครองโลกทั้งโลกทีเดียว มันเป็นยอดแห่งแกนของ **การเกิด** (ชาติ) แห่งโลกทีเดียว ถ้าใคร เชื่อพระพุทธองค์ที่ว่า "ชาติปิ ทุกขา" การเกิดแม้แต่อย่างใดๆ ก็ล้วนเป็นทุกข์ทั้งสิ้น ก็จงอย่าหาทาง "ทำการเกิด" ใดๆเลย ที่รู้ชัดๆ ก็จัดการเลิกขาดให้มันได้ก่อนแหละดี

เพราะ พระบรมศาสดา ของเรามี "บรมสุข" (คือ มันยิ่งกว่า "สุข" อย่างที่โลกๆ เขามี) เนื่องจาก*ได้เลิกเชื้อแห่ง "การเกิด" ทั้งหลายให้หมด ให้สิ้นทั้งนั้น* **โดยเริ่มต้นก็ อย่าให้ใหญ่ อย่าให้โต อย่าให้มาก** มาชั้นหนึ่งก่อน ตั้งแต่ขั้นหยาบ "**ชลาพุชะ**" ซึ่งคือ การเกิดของชีวิตอย่างใหญ่ หรือ หยาบที่สุด จนเป็น "สักกายะ" ที่สูงสุดในคน เรื่อยละเอียดไปทีละลำดับ "**อัณฑชะ**" (โสดาบัน ก็ดับสักกายะหยาบๆ) แล้วก็ "**สังเสทชะ**" (สกทาคามี ก็ดับสักกายะกลาง–ละเอียด กามตัณหา, ปฏิฆะ) จนสุดท้ายที่ยังเป็นคนก็ต้องรู้และดับ "**โอปปาติกะ**" (อนาคามี ก็ดับรูปราคะ, อรูปราคะ, มานะ, อุทธัจจะ) ให้ได้ด้วย มันจึงจะได้ชื่อว่า "อรหันต์"

ถ้าแค่ "**ชลาพุชะ**" ก็ยังเอาชนะไม่ได้ หรือ ทิ้ง**ชาติ**ยังไม่ได้ มันก็ยาก

อยู่ ในการก้าวขึ้นไปสู่ระดับสูงจริง ๆ จงพยายามเป็น "ผู้น้อยลง" และพยายามเถิด พยายามตัดเชื้อ ตัดต้นเค้าแห่งการเกิดออกมาให้จงได้ทุกแง่ ทุกมุม ทุกเหลี่ยม ทุกประตู **"การเกิด" ใด ที่ก่อทุกข์ ที่เราเห็นได้จริง ๆ ต้องรีบดับ**

และต่อมาที่สำคัญจะต้องละ เลิกให้ได้ ก็คือ การพนัน และ การคบมิตรชั่ว ก็จะต้องทำให้ได้เด็ดขาดด้วย เพราะการพนันนั้น มันโลภะกิเลสโดยตรง มันเป็นการหวัง "ลาภ" หรือ ถ้าไม่เอาเงินกัน มันก็ยังเป็นการเสพย์รสสนุก ลม ๆ แล้ง ๆ และหลงใน "สรรเสริญ" แค่คำว่า "ชนะ" เหมือนกับมาแข่งกันว่า มี๊ะ ! ใครจะเขกหัวใครได้เจ็บกว่ากัน ว่าแล้ว ก็แข่งกันเขกหัวกัน จะได้อะไรมา ? คิดดูกันบ้างเถิด คนเขกหัวกัน ผู้เขกได้เก่งที่สุด และได้รับตัดสินชนะนั้น เขายังได้อะไรมาบ้างด้วยซ้ำไป คือ ได้หัวปูด หรือ หัวแดง หรือ ถึงแตกมา ก็ได้ แต่เขาต้องการคำว่า "ชนะ" ซึ่งอยู่ไหนก็ไม่รู้ ? ที่มันเหลือสภาพจริง ก็คือ หัวเจ็บเป็นรูปเป็นรอย ส่วนการเล่นการพนันนั้นคำว่า "ชนะ" ก็ไม่มีตัวตน แถมยังไม่เห็นอะไรเป็นรูปเป็นรอยเกิดมาให้เป็นประโยชน์ในร่างในกายในชีวิตเลย ได้อะไร ? นอกจากคิดยึดเอาว่า เป็น "เครื่องเสพย์" อย่างหนึ่ง คือ "รสทางใจ" ที่ยึดเรียก ๆ กันว่า "สนุก" (รูปราคะ) และอย่างดี ก็เป็นตัวตนของ "สรรเสริญ" (มานะ) ที่ยึด ๆ ไว้ในใจว่า "เก่ง" (อรูปราคะ) เท่านั้น แต่คนผู้โง่เขลาก็ยังอุตส่าห์เสียทั้งเวลา เสียทั้งแรงกาย และแม้ยอมเสียทั้งสมบัติเงินทองไปเสพย์มัน

ธรรมะ ที่เป็นสัจจะ เห็นในโทสในภัยออกชัด ๆ หรือ แม้ความละเอียดในคำตรัสของพระบรมศาสดา ก็ยังมีไว้ให้อย่างชัดเจนอีกด้วยว่า โทสในเรื่องเล่นการพนันนั้น :

(๑) เมื่อชนะย่อมก่อเวร (คือ มันผูกพันไม่มีจบลงได้ เพราะผู้เสียเขาอาฆาต เขาจะต้องขอแก้มือ หรือ ขอแก้แค้น)

(๒) เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป (เสียเหลี่ยมนักเลงด้วย)

(๓) ทรัพย์ย่อมฉิบหาย

(๔) ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ

172

(๕) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน

(๖) ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย (เสียด้วยนะ) ที่จริงหมายความกว้าง ๆ ว่า ไม่มีใครอยากได้ *ไปร่วมทำอะไรที่สำคัญ ๆ ด้วยสักอย่าง* คือ ไม่มีใครอยากร่วม "หุ้นส่วน" ด้วยนั่นเอง

แม้แต่ "การดูการละเล่น" หรือ "เที่ยวกลางคืน" ก็คิดดูเถิดว่า พระพุทธองค์ยังทรงห้ามขาดว่า **มันเป็นเรื่องทำให้ไปสู่ความฉิบหาย** ตกนรกทั้งเป็น คือ "ลงอบาย"

มันต้องใช้ "สติ" ไตร่ตรอง เพ่ง พิจารณาให้เห็น เพราะถ้าคุณไปดูการละเล่น เช่น *คุณไปดูหนัง ดูละคร รำฟ้อน กรีดดัดท่าทาง แม้แต่ออกท่ากายกรรม หรือ เต๊ะท่าสวนสนาม เต๊ะท่าให้คนเขาชื่นชอบเป็นรสโลกีย์ ๆ* กันที่ไหนไปที่นั่น *สวดพ่น บ่นขับเป็นลีลา จนถึงออกเสียงร้องเป็นท่วงทำนอง ชักจูงยั่วยวนให้ชมชอบเกิดรสโลกย์ ๆ* กันที่ไหนไปที่นั่น *ดีดสี ตีเป่า ระเบงเสียงเร้าใจให้ออกรสโลกย์ ๆ* กันที่ไหนไปที่นั่น *เสภา แหล่ บันเทิงเชิงกลอนพื้นเมือง*กันที่ไหนไปที่นั่น *เพลงร้อง หรือ เล่นเอาเสียงเอาสำเนียงเป็นรสย้อมใจ* กันที่ไหนไปที่นั่น *เถิดเทิง บรรเลงประโคม ขบวนแห่ หรือ ตะลุ่งตุ้งแฉ่* กันที่ไหนไปที่นั่น

ดังนี้ คุณจะต้องบอกว่า คุณไปเอาความสนุก เป็นการบันเทิง เป็นเรื่องเริงรมย์ ไปเอารสเสพย์สู่ใจ ซึ่งคือ *คุณจะเสวยสวรรค์เสพย์สุขใช่ไหม ?*

แต่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า เรื่องดังกล่าวนั้นเป็น "อบาย" เป็นการลงนรก เป็นการเสวยทุกข์ เป็นหัวหน้าใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญอันหยาบชั้นต่ำที่สุด แม้ปุถุชนธรรมดาๆ แม้ฆราวาส ธรรมะขั้นชาวบ้าน ๆ พระพุทธองค์ก็ทรงห้ามเสียแล้วจริงๆ อย่างนี้ๆ **(อย่าว่าไปถึงนักบวชเลย)** ก็จะต้องไม่หลงเสียเวลาไปดูไปเล่นจึงเรียกชัดๆ ตรงๆ ว่า "อบายมุข" อันเป็นการเห็นว่า เป็น "ทุกข์" ขั้นต่ำชัดๆ แท้ๆ ปานนี้ **มันตรงกับที่คุณเข้าใจ คุณคิดเห็น หรือ คุณรู้สึก ยึดถือมั่นหมายไว้ที่ไหนกัน ?** ก็ลองคิดดูให้ดี !

นี่แหละคือ ธรรมะ นี่แหละคือ **"ปัญญา" อันใหม่** ที่คุณ

173

จะได้ มันเป็นสภาวะ "ตีกลับ" หรือ "กลับกัน" กับที่คุณเข้าใจ ที่คุณรู้สึกในรสที่คุณคิดเห็นอยู่ใน "จิต" แท้ ๆ ของคุณ ดังนี้ เสมอ ๆ จึงเรียก "พุทธธรรม" ว่า เป็นธรรมะ**อันทวนกระแส** *(มันขัดกัน ย้อนสวนกันกับที่ปุถุชน ชาวโลกรู้สึก นึกเห็น)* ผู้ที่เขามี "จิต" เอนเอียงเข้าเขต "ธรรม" แล้วจริง ๆ คุณไปถามดูเถิด เขาจะไม่รู้สึกสนุก หรือ ไม่เห็นว่าเสวยสุขที่จะไปยอมเสียเวลากับมันเป็นอันขาด อย่าว่าแต่ให้เขาต้องเสียทรัพย์ไปดูเองเลย เชิญเขาด้วย หามเขาไปด้วย เขาก็จะไม่ชื่นชมยินดีอะไรจริง ๆ

ฉะนั้น แม้เกมส์อะไรต่าง ๆ มันก็ไม่ใช่ของ จำเป็นอะไรเลย สำหรับ "ชีวิต" มันเป็นส่วนเกินทั้งสิ้น มันเป็น "ความเฟ้อ" ของโลกจริง ๆ ล้วนแต่ตัดทิ้งได้ทั้งนั้น แม้เป็น คฤหัสถ์ธรรมดา ๆ ที่ยังไม่คิดอ่านจะเป็น ผู้ประพฤติธรรมเลย ก็จะต้องปฏิบัติให้ได้ จะเป็นการ "ปิดอบาย" ในชีวิตปัจจุบันนี้จริง ๆ จะเป็นผู้เจริญ เป็นอารยชน เป็นคนพัฒนาโดยแท้ อย่าไปหลง "ส่งเสริม" เรื่องที่ควรเลิกควรทำลายกันเลย

และยิ่งเป็นผู้จะประพฤติธรรมให้สูงขึ้นไปยิ่งกว่าแค่คำว่า **"ปิดอบายภูมิ" ไปอีกไกล** ขั้น "ปฏิญาณ" ตน อธิษฐานตน ว่า เป็น พระ เป็น สามเณร เป็นนักปฏิบัติธรรม ก็ยิ่งจะต้องให้ได้เบื้องต้น ๆ ต่ำ ๆ นี้ ก่อนเป็นเบื้องแรก เพราะแม้แต่ "เทวะภูมิ" เราก็จะไม่ยึดไม่หวัง ไม่ผูกพันอยู่เพียงแค่นั้น เราจะข้ามพ้นไปจนสู่ "โลกุตตระภูมิ" กันแท้ ๆ เป็นนิพพาน เป็นสุญญตา เราจึงจำเป็นจะต้องลดขาด เลิก พ้นหลุดจาก "อบายมุข" หรือ เรื่องของเมืองนรกใหญ่ หัวหน้านรกโต ๆ เห็นได้ง่าย ๆ นี้ ให้ได้ อย่างแท้จริง ให้ได้ก่อน อย่าไปมั่วเมากับโลก โดยหลงใหลคำว่า "สุข" หรือ "สนุก" กันอยู่นักเลย !

คำว่า **"สุข"** หรือ **"สนุก"** ฯลฯ ต่าง ๆ นี่แหละ คือ **"ตัวอัตตา"** ที่เป็น "มายา" แท้ ๆ ที่คนหลงมันเหลือเกินว่า มันเป็น "ของจริง" มันมี "ตัวตน" จริง เที่ยงแท้ ดับไม่สูญ ฆ่าไม่ตาย ล้างไม่หาย เลิกไม่ขาด

สภาพได้มาสมใจ แล้ว "สุข" ได้สัมผัสเสพสมแล้ว ก็ "สุขสม" หรือ สนุก–มันส์ใจ อะไรต่าง ๆ สารพัดที่จะเรียก นี่แหละ ก็ล้วนคือ อารมณ์โลกีย์

ที่มันมีในคนผู้ "ติดมัน" จริงๆ ผู้หลงก็ "มี" มันจริงๆ

แต่สำหรับผู้ไม่ "หลงติด" ผู้นั้นก็ "ไม่มี" เช่น ผู้หลงจนติดในบุหรี่ ติดในเหล้า เป็นต้น ฯลฯ ว่า อร่อย ได้สัมผัส ได้เสพละก็อ "สุข" เขาก็มี "สุข" มี "อารมณ์นี้" ในจิตจริง **เขามี "อัตตา" นี้จริงๆ**

ส่วนผู้ที่ไม่หลงตามนั้น ก็ "ไม่มี" จริงๆ ไม่ติด ไม่เห็นเป็น "อร่อย" เป็น "สุข" อะไรเลย แม้สัมผัส ก็เฉยๆ เป็น "อุเบกขาเวทนา" จริงๆ ผู้นั้นก็มี **"อนัตตา"** สำหรับเรื่องนี้ สิ่งนี้ ฟรีๆ แล้ว บางคนอาจจะไม่เฉยเปล่า คือ ไม่ติด ไม่อร่อย ไม่สุข แต่กลับเป็นทุกข์เอาเสียด้วยซ้ำ ไม่ชอบมันไปเสียอีก ผู้ชังมัน ไม่ชอบมันแรงไป ผลักมันมากไป ก็จะมี "ทุกข์" อีกชนิดหนึ่ง คือ "คอยผลัก" ซึ่งเราไม่ติดแล้ว ก็เรียกว่า ไม่มี "กามฉันทะ" ก็ควรจะจบได้แล้ว แต่เมื่อเราไป "คอยผลัก" เข้าไปเสียอีก มันก็เลยกลายเป็นมี "พยาบาท" ก็ไม่ดี จะให้ดีก็ต้อง เฉยๆ เมื่อ "ไม่ติด" แล้ว ก็อย่าไป "ผลัก" เราว่างได้แล้ว วางได้แล้ว รู้ความจริงตามความเป็นจริงว่า มันก็เป็นสมบัติโลก ที่มีรูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัส ก็ต้องอย่างนั้นๆ แหละ ไม่จำเป็นอะไรเราก็ไม่ต้องไปสัมผัสเกี่ยวข้องอะไรกัน มันก็เท่านั้น ก็สิ้นกิจสิ้นภาระ แต่ถ้าจำเป็น ก็สัมผัสอย่างรู้เท่าทัน และเท่าที่จะอนุโลมได้ ก็เท่านั้นอีก

ดังนั้น สำหรับผู้ไป "หลงติด" หรือ หลงมี "อัตตา" ตัวสุข ตัวสนุก ตัวอร่อย (อัสสาทะ) พวกนี้แล้ว ก็จึง จำต้องมาฝึกหัด ตัดละ ลด เลิก ให้ตัว "อัตตา" นี้หมดฤทธิ์ที่จะบังคับเรา ให้ได้ เมื่อเราไม่ติดจัด ไม่ตกเป็นทาส จนไม่ต้องแสวงหา ไม่ต้องสัมผัส ไม่ต้องเสพ เราก็ทนได้โดยไม่ยาก ทนได้โดยไม่ลำบาก ก็เรียกว่า "อัตตา" นั้นๆ เชื่องลงแล้วเบาบางแล้ว ก็เป็น "จิต" ที่สูงขึ้นจริง ตามที่ "อัตตา" นั้นๆ จะเหลือขนาดเท่าใดๆ จริงๆ เราก็จะ "ทุกข์" น้อยเพราะไม่ต้องแสวงหามาเสพสมสุขสม ตามแรงของ "อัตตา" ที่เหลือน้อยลงๆ นั้นๆ

ถ้าถึง **ขั้นเป็น "อนัตตา" แท้ๆ แล้ว** อันคือ ดับสนิท หรือ ไม่มี "ตัวตน" (อัตตา) ของ โลกียรส นั้น มันจะไม่เหลือ "รสสุข" (ตัวสุข) หรือ

175

ไม่เหลือ "ตัวอร่อย" (รสอร่อย) ที่เคย "สุข" เคย "อร่อย" นั้นๆ อีกเลยจริงๆ ในผู้ปฏิบัติถึง และมี "ผล" ที่เรียกว่า "อนัตตา" หรือ "นิโรธ" จริงๆแท้ๆ

"อัตตา" นั้นๆ หายไป สิ้นไป ว่างขาด ไม่มี "ตัวตน" แห่งมายานั้น แห่งรสสุข–รสอร่อยนั้น จริงๆ

ผู้ที่เข้าถึงสภาพนี้ จะเห็นจริง "อัตตา" ที่เคยมี มัน "ดับสนิท" ไปจริง สภาพ "อนัตตา" มันเป็นแล้ว เกิดแล้ว ที่ผู้บรรลุจริงนั้น

ผู้มีสภาพนี้จริง จึงจะรู้แจ้ง ปรากฏชัดที่สุดเองว่า **"อัตตา" เป็นมายา** เพราะมีความเป็น "อนัตตา" เกิดในผู้นั้นจริง และสิ่งที่เคยหลงว่า "สุข" เคยหลงว่า "อร่อย" ก็หายไป ทั้งๆที่มันเคยมีที่ตน แต่ปัจจุบันนี้ "ไม่มี" ที่เราแล้ว

ภาระที่จะต้องแสวงหา "สุข" จึงหมดสนิท "ทุกข์" ถูกดับสนิท ด้วยสภาพดังนี้ เพราะดับ "เหตุแห่งทุกข์" ถูกตัวถูกตน

แม้นี้ จะเป็นตัวอย่างเพียง เหตุหนึ่ง ปัจจัยหนึ่ง หรือ เรื่องง่ายๆหยาบๆ แค่รสของ "**อบายมุข**" ก็ตาม จิตที่มี "อัตตา" แห่งโลกียรส ด้วยปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น **กามคุณ ๕** ใดๆ ไม่ว่าจะเป็น **โลกธรรม ๘** ใดๆ ก็เป็นโลกียสุขที่เสพสมสุขสมใจ นัยะเดียวกัน

หากผู้ใดได้ประสพสภาพ "อนัตตา" แม้เหตุหนึ่ง ปัจจัยหนึ่ง ก็จะนำไปสู่ การประพฤติปฏิบัติเพื่อจะบรรลุ "อนัตตา" ในเหตุอื่น ปัจจัยอื่น ได้สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ

แม้จะยาก จะสุขุมละเอียดขึ้น ก็จะทำได้จริง มีจริง

จึงจะเรียกว่า "พ้นทุกข์" แท้ - เป็น โลกุตตระ ซึ่งจะเกิดเองเป็นเองไม่ได้ และจะไม่ใช่เพียง "รู้" เพียง "เข้าใจ" ด้วย**ปัญญาเปล่า**ๆเท่านั้นด้วย

ผู้เข้าใจเฉยๆ เพียง "ปัญญา" ขั้น **สุตมยปัญญา** ก็เป็นได้ มีได้ ผู้เข้าใจลึกซึ้ง คิดค้นทบทวนยิ่งแน่ใจ ยิ่งเห็นจริงอีก ก็เป็นได้ มีได้ เรียกว่า **จินตามยปัญญา** ส่วนผู้ประสพผลเกิด รู้เห็นเป็นจริงแท้ มีความพ้นทุกข์แท้ มี "อนัตตา" แท้ เป็นที่สุด

ก็เป็นได้ มิได้แท้เป็นที่สุด เช่นกัน คือ ผู้ถึงขั้น **ภาวนามยปัญญา** จริง ๆ

ดังนั้น เมื่อผู้ใดรู้ตัวเองว่า **ติด "อบายมุข"** แม้ขั้นใด ? ชนิดใด ? ก็จง "ดับทุกข์" เพราะเหตุแห่งทุกข์ แค่นั้น ๆ กันให้ได้เถิด ทำ "นิพพาน" ให้แจ้ง ทำ "สุญญตา" ให้จริง ดับ "ตัวตน" แห่งโลกียรส แม้แค่ "อบายมุข" ดูให้เห็นจริงมีจริง ให้ได้ จึงจะสัมผัส **ประสพ "ทุกขนิโรธ"** อย่างแท้จริง

ผู้มีดังนี้จริง จึงจะแจ้ง "**ทุกขนิโรธอริยสัจ**" เป็น **สัจฉิกรณะ** แท้

"ดับทุกข์" นั้นให้ได้ ซึ่งก็จะต้องหัดจากไม่ตามใจมันก่อน แล้วหัดข่มหัดอดทน หัดรู้ความอยากที่เกิดกับใจ แล้วหัดดับ หัดใช้ปัญญา เห็นความจริงว่า "*แม้ขาดมันก็ไม่ตายดอก !*" ให้ได้ ดับลงได้ถึงขั้นสนิทแท้ ดังกล่าวแล้ว เมื่อใด ก็เป็น "นิโรธอริยสัจ" เมื่อนั้น ถ้าดับได้เป็นบางขณะ ก็คือ เป็น "**ตทังควิมุติ**" หรือ "**วิกขัมภนวิมุติ**" ถ้ายิ่งฝึกยิ่งทำ ก็จะเก่งขึ้น ดับได้สูงขึ้น–สนิทขึ้น ก็เป็น "**ปฏิปัสสัทธิวิมุติ**" หรือ "**นิสสรณวิมุติ**" จนเราขาดสิ้น "ดับสนิท" จริงเมื่อไร ก็เป็น "นิโรธ" แท้ "**สมุจเฉทวิมุติ**" ใน "ทุกข์" นั้น ๆ ด้วย เมื่อหมดสุขหมดทุกข์ เป็น "อทุกขมสุข" อย่างที่เรารู้ชัดรู้แจ้ง ด้วยฝีมือของเราทำเอง ดังนี้ มันก็เป็น "นิพพาน" แท้ ๆ เท่านั้นเอง นี่แหละคือ ความพ้นสุข พ้นทุกข์ด้วยฝีมือเราทำ เป็นการทำ "นิพพาน" ให้แก่เราเองจริง ๆ

ผู้จะทำตนให้เจริญ ให้พัฒนา ให้ก้าวหน้า หรือ ยิ่งผู้ฝึกหัดปฏิบัติธรรม ก็ตาม จะต้องทำอย่างนี้ การอธิบายนี้อธิบายอย่างละเอียดยืดยาด ซ้ำจนบางคนจะเห็นว่าไม่จริง เพราะดูมันเป็นตัวเป็นตนมากไป แท้ๆ "จิต" มันไม่มีตัวมีตน มันไม่ได้ลด ไม่ได้หยุดให้เห็นช้า ๆ ชัด ๆ อย่างที่อธิบายนี้ ง่าย ๆ นัก ผู้ลดได้ หลุดได้บางคนอาจจะลดได้อย่างเร็ว เพราะมีบารมีมาแล้ว ซึ่งตนเองก็ไม่รู้ ก็จะเข้าใจผิดได้ แต่ถ้าใครได้ฝึก ได้ทำจริง ได้เข้าใจบทบาท รู้ละเอียดใน "มรรค" คือ วิธีที่ได้อธิบายมานี้จริง ผู้นั้นจะยิ่งเข้าใจแท้อีกมากมาย

และจะเห็นได้ว่า "โลกียธรรม" หรือ "โลกุตตรธรรม" นั้น ก็มีจริง คือ

โลกียธรรม ก็หมายความว่า ศีลธรรม จริยธรรมพื้น ๆ ของชาวโลก เป็นมารยาทสังคมบ้าง เป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคม แต่ละกลุ่ม แต่ละประเทศบ้าง เป็นการเสียสละแต่ก็เพื่อจะได้มามากยิ่งขึ้นบ้าง ("ทาน" อย่างโลกียะ) เป็นต้น ฯลฯ ซึ่งล้วนไม่ได้เน้นหาจุดละ หน่าย คลาย จาง จากทุกข์ จากโลภะ–โทสะ–โมหะ อะไรแน่นอนเลย ไม่มีทิศทางมั่นคงแน่นอน ซึ่งไม่ใช่วิชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรอก มันเป็นเพียง "ธรรมเนียม" (ธรรมนิยม) ของสังคมแต่ละหมู่ เหล่า กลุ่ม ประเทศ ย่อมเป็น ย่อมมี เป็นธรรมดา ไม่ต้องจับมายกให้เป็นทฤษฎี เป็นวิชาการของพระพุทธเจ้า ก็ได้

แต่ถ้าเป็น "**โลกุตตรธรรม**" แล้ว จะเป็นไปเพื่อการถอดถอน ความติด เป็นไปเพื่อความดับสูญสิ้นทุกข์สนิท จะไม่ใช่เพื่อบำบัด หรือ เพื่อเสพสมสุขสมเป็นอันขาด

ที่จริงนั้น **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอน "โลกุตตรธรรม" ทั้งนั้น "ธรรม" ของพระพุทธองค์ทุกปริยาย เป็นไปเพื่อ "ดับทุกข์-อริยสัจ" ทั้งสิ้น** แม้แต่ขั้นต่ำสุด ขั้น "อบายมุข" ก็ต้องเลิกออกมาให้ได้เป็น "โลกุตตระ" สิ้นทุกข์ให้ได้เด็ดขาด ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว หรือยิ่ง กิเลส หรือปัจจัยขั้นสูงกว่าอีก ก็เช่นกัน ทุกเรื่องต้องเป็นไปเพื่อ "โลกุตตระ" ทั้งนั้น จริง ๆ ไม่ได้เป็นไปเพื่อ "โลกียธรรม" ดังผู้รู้รุ่นหลัง ๆ มาแบ่งขัดแบ่งค้านไว้ดอก

มีพระพุทธพจน์ทรงยืนยันไว้ชัดแจ้ง ว่า พระองค์ทรงสอน "โลกุตตรธรรม" แก่คนทุกคน และมีแต่ธรรมะที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ ซึ่งเป็น "โลกุตตรธรรม" แท้ ๆ ทั้งสิ้น เช่น ใน "เอสุการีสูตร" สุตตัน. มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ข้อ ๖๖๖ ก็มีว่า :–

"พราหมณ์เอย เราบัญญัติโลกุตตรธรรมอันประเสริฐ ว่า เป็นทรัพย์ของคน"

ใน "โลกสูตร" ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ข้อ ๒๘๓ ก็มีว่า :–

"นับตั้งแต่ราตรี ที่ตถาคตได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งราตรี ที่ตถาคตปรินิพพาน ด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ตลอดเวลาระหว่างนั้น ตถาคตได้กล่าวสอน พร่ำสอน แสดงออก ซึ่งถ้อยคำใด

178

ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมดย่อมเข้ากันได้โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย”

และใน “อลคัททูปมสูตร” มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ข้อ ๒๘๖ ก็ว่า :–

“ในกาลก่อนก็ตาม ในบัดนี้ก็ตาม เราบัญญัติขึ้นสอนแต่เรื่องความทุกข์ และความดับสนิทไม่มีเหลือของความทุกข์เท่านั้น”

เดี๋ยวนี้นักธรรมะดูดาย และดูแคลนคำสอนของพระพุทธเจ้า กันเหลือเกิน แบ่งธรรมะออกเป็น “โลกิยธรรม” บ้าง แบ่งเป็นของคนชั้นนั้นชั้นนี้เขาจะพึงปฏิบัติกันบ้าง ถ้าคนชั้นสูงจะไม่ต้องไปเรียนรู้ธรรมะบางอย่าง โดยเข้าใจเอาเองว่า ไม่จำเป็นต้องลดต้องละ ไม่ต้องนำมาพิจารณาหรือฝึกหัด จึงได้เป็นการประมาทไปทั้งหมด โดยเฉพาะฆราวาสผู้ตั้งใจจะ “ปฏิบัติธรรม” เพื่อมรรคผล หรือ แม้พระภิกษุในสมัยนี้ก็ตาม ล้วนมองผ่านดูแคลน เหตุเพราะไปคิดว่า คำสอนนี้เป็นคำสอนให้ฆราวาสมีสุขเท่านั้น เป็นคำสอน “โลกิยธรรม” ผู้จะศึกษาเพื่อมรรค–ผล–นิพพาน หรือ มุ่ง “โลกุตตระ” ก็เลยมองหมิ่นธรรมะ ที่ถูกจำแนกไปไว้ ว่าเป็น “โลกิยธรรม” เช่น “อบายมุข” ดังนี้ เป็นต้น พอให้ตรวจตน แล้วละเลิกออกมาเสีย ฝึกละลดออกมาให้ได้ ก็ไม่ยอมเชื่อ ไม่ยอมเห็นได้ กลับไปหลงว่านั่งหลับตาสมาธิโน่น จึงจะไปสู่โลกุตตระ หรือไม่ก็ เรียน “อภิธรรม” วิเคราะห์วิจัยภาษาพระปรมัตถ์โน่นจึงจะไปสู่โลกุตตระ

แต่ไม่ย้อนคิดถึงตนเองบ้างว่า เพียงจะพ้นทุกข์แบบฆราวาส ยังจะต้องเลิกเจ้าพวก “อบายมุข” นี้ ให้ได้ก่อนด้วยซ้ำ แล้วจะก้าวล้ำหน้าไปไกลมากมาย ใจก็ว่าหมาย “โลกุตตระ” แต่ไม่รู้ว่า ปฏิบัติธรรม “โลกุตตระ” นั้นอย่างไร ? ไม่รู้แม้เบื้องต้น–ท่ามกลาง–บั้นปลาย นั้นไฉน ? ถ้าไม่พ้นพวกต้น ๆ ต่ำ ๆ นั้นมาก่อน แล้วจะหวังพ้นทุกข์ที่เป็นท่ามกลาง – บั้นปลาย โดยไม่ดับ “สมุทัย” แห่งทุกข์ตั้งแต่ “เบื้องต้น” หรือ เบื้องต่ำมาเป็นลำดับ ๆ นั้น มันจะเป็นไปได้ง่าย ไฉนๆ ?

ดังนั้นแหละคนพวกนี้ แม้แต่ “ศีล” ก็เห็นเป็นของต่ำ *(มีนักธรรมบางกลุ่ม*

179

ถึงกับประกาศว่า ผู้ยังไปงมโข่งอยู่กับ "ศีล" คือ พวกด้อยปัญญา ก็มีกันแล้ว) เขาไม่ต้องใส่ใจเรียน และไม่ต้องนำมาเป็นข้อวัตรปฏิบัติอันใด เพียงแต่คิดอย่างประมาท ๆ เอาว่า ตนรู้ แค่นั้นพอแล้ว ซึ่ง**ไม่เคยประพฤติ "ศีล" ถึงขั้น "ศีลพัตตุปปาทาน" หรือคือ มี "สติ" สังวรตนในข้อวัตร (ศีล) ต่าง ๆ ที่ตนจะต้องพึงฝึกพึงหัดจริง ๆ ให้ได้เกิด "ผล" รู้แจ้งถึง "วิมุติ" ของมันแต่ละข้อแต่ละเรื่องกันแท้ ๆ เลย** แล้วไปมัวเมาหลงไหลกันอยู่แต่ในภาษาบัญญัติ ที่อธิบายธรรมะชั้นสูง ๆ ขั้นปรมัตถ์ ขั้น "อธิปัญญา" ขั้น "อภิปรัชญา" หรือขั้น "อภิธรรม" (แบบ "อัตตวาทุปปาทาน") กันหมด

จึงได้กลายเป็น "อภิธรรม" แต่ภาษา เป็น "อภิปรัชญา" ที่มันไม่มีสภาวะอยู่เท่านั้น **จึงไม่มี "บาทฐาน" ที่ไหนมาเป็น "กรรมฐาน" ในการ "วิปัสสนา" ให้สูงขึ้นไปได้** ผู้หลงใหลในภาษาปรมัตถ์ ภาษาอภิปรัชญา จึงสร้างบ้านด้วยการ "มุงหลังคา" ก่อนลงเสากันทั้งนั้น แม้พวกที่ไปนั่งหลับตาทำ "สมาธิ" โดยไม่เคยคำนึงถึง "ศีล" ไม่ใส่ใจเรียนรู้กันว่า "ศีล" คืออะไร ? มีแค่ไหน ? ก็เหมือนกัน

การฝึกหัดดังได้กล่าวได้อธิบายถึงมานี้ จึงคือ เรากำลังจะ "ปิดอบาย" กันด้วยการตัด กิเลส ตัณหา ในส่วนที่เราไปหลง เครื่องบริโภค อุปโภค เครื่องเสพย์ เครื่องใช้สอย เครื่องยังชีวิต เพราะยังโง่ไปผูกยึดกับ "อบายมุข" ทั้งหลายนี้ให้ได้จริง ๆ ในโลกเป็น ๆ นี้

จงทำปัญญาให้แจ้งให้ชัดทีเดียวว่า ชีวิตไม่ต้องตั้งอยู่เพราะต้องใช้ "อบายมุข" เป็นเครื่องยังชีพหรอก ! ไม่ต้องจริง ๆ เรากำลังจะทำลาย หัวหน้าใหญ่ ส่วนสำคัญ (มุข) หรือ ขบวนการเบื้องต้นแห่งการยังทำให้เราเป็น "ปุถุชน" (คนผู้หนาใหญ่ไปด้วยการหลงยึดสักกายะ และ "สักกายะ" ในขณะนี้คือ "อบายมุข") ขึ้นไปเป็นผู้พ้นอบาย จะได้กระเถิบ เข้าใกล้กระแสพระนิพพาน เป็น พระอริยะ คือ ผู้พ้นข้าศึก (อบายมุขทั้งหลาย นั่นแหละ คือ ข้าศึกตัวใหญ่) เป็นผู้ตัด "สักกายะ" ออกเสียบ้าง เป็นผู้ฉลาดแท้ ๆ จริง ๆ ให้ได้

180

ถ้าผู้ใดทำกายกรรม ให้ขาด ให้เลิก ให้หยุด ออกมาได้ ทางวจี-กรรม ก็ขาด ก็หยุด ก็เลิก ออกมาได้อีก จนทาง "**มโนกรรม**" **ก็ขาด ก็หยุด ก็เลิกได้จริงๆ ด้วย** แต่ก่อนเราเคยติด เดี๋ยวนี้ "ใจ" เราไม่เดือดร้อนจริงๆ มันหลุดพ้น (วิมุติ) จาก "อบายมุข" มันเลิกขาดจาก "อบายมุข" เหล่านั้นมาได้ทั้งหมด แม้จะเห็น (อบายมุขนั้น) จะต้องผ่านพบสัมผัสบ้างอีก เราก็ไม่มี "ใจ" สะดุ้งสะเทือนโหยหาอาวรณ์อะไรเลยได้จริงๆ ก็นั่นแหละ**เป็น "จิต" ที่พ้น "โลกอบาย" แล้วอย่างแท้จริง** เป็น "พระอริยเจ้า" จริงๆ

อย่าเพิ่งไปคิดถึงเรื่อง "*โลกอบาย*" *ที่ไม่มีตัวตนจนงมงาย ขึ้นรูป วาดร่างกันออกมาเป็นนิทาน เป็นเรื่องอุปมาอุปมัย จนเป็นตุเป็นตะต่างๆ นานากันอยู่เลย* เพราะ**พิสูจน์กันไม่ได้แท้** นรกขุมไหนต่อขุมไหน ก็อย่าเอามาโม้เอามาเล่าต่อเล่าเติมสู่กันฟังนักเลย ผู้ได้ยินได้ฟัง ก็อย่าไปมั่วมุ่นวุ่นวาย กับ เรื่องคนละฐานะ คนละภูมิอยู่เลย มันรู้ได้ไม่จริง ไม่ถึงที่สุด สักแต่ว่า ฟังๆ ไป รู้ๆ ไป อย่าไปหลง อย่าไปร่วมเล่นด้วย มันเป็นเรื่อง "อัตตา" ถึงเวลาแล้วจะ**รู้แจ้ง**จริงเอง

หาทางหนีนรกที่อยู่บนโลกเป็นๆ อันเห็นได้ เข้าใจได้ชัดๆ แจ้งๆ กันนี้ก่อนเถิด จึงจะเรียกว่า **"เอหิปัสสิโก" (พิสูจน์กันได้อย่างเห็นๆ)**

แต่ก็มิได้หมายว่า "นรก" ที่เล่ากันต่างๆ นั้น ไม่จริง ก็จริงแท้ทุกประการ ตาม "อัตภาพ" (อัตตา) ของผู้ที่มี "ภูมิ" เท่านั้นๆ จริง แต่มันไม่ใช่ "ฐาน" ที่เราอยู่ ฐานที่เราตั้ง นั่นมัน "อนาคต" เราทำปัจจุบันนี้กันก่อน ทำจริงๆ "ปิดอบาย" ให้ถึงจิตในๆ เป็นๆ นี้ ให้ได้ "อนาคต" ก็เป็นอันจะรู้แจ้งด้วย และ จะปิดได้ด้วย "มี" จริง ก็จะรู้ "ไม่มี" จริงๆ ก็จะเป็น แต่ถ้า "ปิดอบาย" ในขณะเป็นคน เป็นๆ นี้อยู่ ยังไม่ได้ ก็ต้องตายไปตกนรก ลงอบายตามที่เล่ากันนั้นก็แท้ๆ "นรก" หลังตายจึงไม่ต้องไปยุ่ง แต่จงจัดการกับ "นรก" เดี๋ยวนี้

เรามาหมด "สักกายะ" เรามาสิ้น "อัตตา" อันเป็นรอบๆ "(ปริวัฏฏ์) ลึกเข้าไป ละเอียดเข้าไป เป็นพระโสดาบัน เป็นพระสกทาคามี พระอนาคามีกันจริงๆ

181

ตามลำดับกันให้ได้จริงๆ ในชาตินี้ ในโลกนี้ ในขณะนี้ นี่เถิด แล้วเราจะได้ "รู้" จริง ไม่ว่า นรกชั้นไหน ! สวรรค์ชั้นไหน ! เป็นการได้รู้ของจริง จริงๆ ถ้าไปมัว "อยากรู้" แต่อย่างที่เรา "อยาก" ! เราจะไม่ได้ "รู้" ของที่ "อยาก" นั้นจริงๆเลย

และอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ อย่าเพิ่งไปหวังหวานๆ จะลัดบรรลุผลัวะออกมาเป็นพระอรหันต์กันทันที เหมือนผู้มีบารมีสูงๆ โดยหลง ประวัติของ พระอรหันต์ ในสมัยพุทธกาลกันนักเลย นั่นมันยุคพุทธกาล แต่ถ้าคุณมีบารมีได้สั่งสมมาจริงๆ แม้จะมาประพฤติอย่างนี้ เดินทางนี้ ตามลำดับต่ำ–กลาง–สูง มันก็เป็นทางเดียวกันนั่นแหละ เพียงแต่ว่า คุณจะเดินได้เร็วบรรลุได้ไว จริงๆ ประพฤตินิดเดียวก็หลุด ฝึกฝนหน่อยเดียวก็บรรลุจริงๆ **ถ้าคุณมี "บารมี" เดิมมาจริงๆนะ !**

เพราะเหตุนี้เอง มันจึงต้องฝึกฝน ต้องมีหลักเกณฑ์ ประพฤติปฏิบัติ แล้วหยุดให้จริง เลิกให้ได้ เมื่อมี "จิต" ไตร่ตรอง อ่าน ค้น คิดให้เห็น ใน**โทส** พร้อมกับ ถ้าได้ **งดเว้น เลิกขาด** มาแล้ว เรา**จะได้ประโยชน์**เช่นใดบ้าง ก็ใช้ "สติ" สร้างปัญญาออกมาให้ได้เห็นชัดๆ จน "จิต" ของคุณจะรู้แจ้ง จะเห็นได้จริงๆครบถ้วนมากพอ มันจะเป็นจิตเกิดใหม่ เป็น**ปัญญาอันใหม่** หรือ เป็น "ญาณจิต" ดวงใหม่จริงๆ จะไม่ใช่เหมือนคนทั้งหลายทั้งปวงอยู่อย่างเก่าที่เขายังยึด ยังเกาะ ยังเห็นอยู่ เช่น ความเห็นของปุถุชนส่วนใหญ่ ส่วนมาก เขาพึงมี พึงเป็น เพราะเปลี่ยนความเข้าใจไม่ได้ ละคลายสิ่งที่หลงยึดไว้ไม่ไหวสักทีอยู่ นั่นหรอก

คนเรานั้น จะขวนขวาย หาสิ่งต่างๆ มา "บริโภค" หรือ เสพย์ทั้งนั้น เสพย์ภายนอก กับ เสพย์ภายใน หรือ บริโภคนอก กับ บริโภคใน ก็มีอยู่แค่ ๒ ทวารใหญ่ๆ นี่แหละ

บริโภคนอก(อุปโภค) คือ สิ่งที่ใช้สอย หรือ เป็นเครื่องชูช่วยชีวิตอยู่ข้างนอก ที่พระพุทธเจ้าบรมครูของเราแบ่งไว้ และ ชี้ชัดๆว่า เป็น **"ปัจจัยแห่งชีวิต" แท้ๆ** ก็มีเพียง **เครื่องนุ่งห่ม** กับ **ที่อยู่อาศัย**

182

บริโภคในนั้น ก็คือ เครื่องชูช่วยชีวิตที่นำเข้าไปส่วนในของร่างกาย เป็น "ปัจจัยแห่งชีวิต" แท้ๆ ก็มีเพียง **อาหาร** กับ **ยารักษาโรค**

นอกกว่านี้ ไม่มีสิ่งใดได้ชื่อว่า **"ปัจจัยแห่งชีวิต"** *ใครไปยึดเอาอะไรไปคว้าเอาสิ่งใด ยิ่งห่าง ยิ่งไกลออกไปจาก* **"ปัจจัย ๔"** *นี้ ออกไปเท่าใด ก็ยิ่งโง่มาก ทุกข์มาก เท่านั้น*

ดังนั้น "**อบายมุข**" **ทั้งหลาย** ที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น จึงเป็นเรื่องของคนผู้หลง(โมหะ) คนผู้โง่สร้างสักกายะของตนให้มันใหญ่ (สัก แปลว่า ใหญ่, เต็ม, พร้อมไปหมด) ถ้าหลงมาก ๆ โง่มาก ๆ หว่า มีบารมีดีได้เสพย์สมสุขสมเพรียบพร้อมอยู่ ก็จะมี**ตนเป็น "พระอินทร์"** (ท้าวสักกะ) ไปทีเดียว คือ จะต้องใหญ่ครองโลก แต่เมื่อเป็นพระอินทร์อยู่ในเมืองมนุษย์ ก็จะต้อง "สร้าง" ความใหญ่ด้วย ลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุข (*โดยเฉพาะในขณะนี้ เรากำลังกำหนดอยู่แค่ สุขด้วยอบายมุข*) ต่าง ๆ ให้ได้ เป็นใหญ่จริง ๆ แท้ ๆ แล้วคิดดูซิว่า พระอินทร์จะงานหนักแค่ไหน ? หากแม้ต่อให้เก่งจริง บันดาลลาภ บันดาลยศ บันดาลสรรเสริญ บันดาลโลกียสุข (สุขด้วยสภาพ "อบายมุข") ให้แก่ตนได้จริง ๆ จนมากพอได้แล้วหละ (ซึ่งยากมากที่จะรู้หยุดรู้พอ) ก็ยังไม่แท้ ยังไม่ครบศักดิ์ศรีของพระอินทร์นะ ! ชื่อว่า พระอินทร์แท้ จะต้องบันดาลสิ่งต่างๆ ให้คนอื่นได้อีกด้วย แล้ว "พระอินทร์" ตนนี้ จะเหนื่อยเท่าใด ? จงคิดดู

จึงอย่าหลงหอบเอาสิ่งใด ๆ อันไม่ใช่ "ปัจจัย ๔" ที่เพียงพอดี มาให้ตนมากนัก อย่าไปโง่มัวเมาอยู่กับโลกเขาหลอก เขาหลงกัน ต้องไม่หลงยึดเอาอะไรมาเป็น "**ของของเรา**" แม้แต่หลงว่า ถ้าได้**เสพสมสุขสม**ใน "อบายมุข" ต่าง ๆ มายึดไว้ใน "จิต" ในใจ (นี่คือ มี "ของของเรา" แล้ว) **ใครหลงยึด "ของของเรา" มากเท่าใด นั่นแหละคือ "หลงสักกายะ" เท่านั้น ๆ**

สักกายะ คือ ของของเรา อันมีนับไม่ถ้วน ถ้าหลงมาก ๆ สักกายะ ก็ยิ่งโตๆ ก็ยิ่งเป็น "**ตัวการใหญ่**" ที่ร้ายมาก

183

อัตตา นั้นคือ ตัวเรา อันมี ร่าง มีใจ แบ่งมาเป็น **ร่าง** ก็เรียกว่า "**โอฬาริกอัตตา**" เลี้ยงมันด้วยข้าวสุก ขนมสด(อาหาร) อีกส่วนเป็น **ใจ** ก็เรียกว่า **มโนมยอัตตา** คือ สิ่งที่สำเร็จด้วยการรู้ หรือ รูปที่สำเร็จด้วยจิต และยังมีความยึดถือ หรือ ส่วนประกอบที่ยังหลงอยู่ ที่ทำงานร่วมกับใจ ก็เรียกว่า **อรูปมยอัตตา**

"มโนมยอัตตา" ก็ดี "อรูปมยอัตตา" ก็ดี มันไม่ใช่ธาตุดิน–น้ำ–ลม–ไฟเลย มันไม่มีตัวตนอะไรจริงเลย เพียงอาศัยเกิด อาศัยเกาะไปเท่านั้นเอง มันไม่มีแม้รูปแม้ภาพ แต่ถ้าใครจะหยิบจะจับจะยึดมาปั้นเป็น "รูป" เป็น "ภาพ" ขึ้นจนสำเร็จ มันก็จะกลายเป็น "มโนมยอัตตา" ที่ถูกปรุงถูกแต่งถูกสร้างขึ้นจนเป็น "รูป" เป็น "ภาพ" หรือ จะเรียกว่า มันเป็นตัวของ "อรูปมยอัตตา" คือ ภาพมายาที่ **ไม่ใช่ของจริง** ก็ได้ ถ้าปั้นเก่ง ปลอมเก่ง ก็จะมี "รูป" มี "ภาพ" แม้ไม่ต้องอาศัยทวารตา มีเสียง แม้ไม่ต้องอาศัยทวารหู มีกลิ่น แม้ไม่ต้องอาศัยทวารจมูก มีรส แม้ไม่ต้องอาศัยทวารลิ้น และมีสัมผัสรู้ โดยไม่ต้องอาศัยทวารกายได้ **ถ้าเป็นรูปเป็นร่างยังไม่ชัดก็เรียกว่า "อรูปจิต" ถ้าเป็นรูปเป็นร่างชัดก็เรียกว่า "รูปจิต"** ดังนี้

สรุปความ ต้องเรียนรู้ "อบายมุข" ให้ "รู้" จริงๆ ให้ได้ว่า มันคือหัวหน้าใหญ่ ที่จะพาให้เราทุกข์ทรมาน หรือ "ตกนรกทั้งเป็น" จริงๆ มันไม่ใช่ "ความสุข" ที่แท้จริงตามที่เรา "หลง" อยู่เลย

ข้อควรทำ รีบลงมือหยุด หรือ เลิกขาด สิ่งที่อยู่ในข่าย "อบายมุข" ให้ได้จริงๆ นั่นคือ เราจะ "ปิดอบาย" ในชีวิตจริงๆเดี๋ยวนี้

ตอนนี้เราพูดถึง**สักกายะ** หรือ ความหลงที่ไปยึด ไปหอบเอาอะไรต่ออะไรมาเป็น "ของของเรา" โดยเกินความจำเป็นมากมายเกินขอบเขตนี้กันก่อน เราจะพยายามทำความเข้าใจกันใน "**สักกายอันตะ**" คือ จะรู้ "สักกายะ" กันให้ถ้วนทั่วเป็นที่สุดกันให้ได้ พร้อมทั้งจะรู้จัก "**สักกายสมุทยอันตะ**" อันคือ เหตุทั้งหลาย

184

ที่มันเป็นที่มาของ "สักกายะ" และเราจะดับเหตุนั้นกัน จนที่สุดเราจะไปประพฤติดูให้รู้ "**สักกายนิโรธอันตะ**" คือ เมื่อรู้เหตุกันแล้วก็ไปลอง "ดับ" เหตุที่มันปรุง "สักกายะ" ให้ได้ ถ้าเมื่อเราดับ "สักกายะ" ได้ถ้วนทั่วเป็นเรื่อง ๆ ไปจริง มันก็ถูกทาง ก็เป็น "สัมมาอริยมรรค" กันเท่านั้นเอง เราก็จะเดินทางไปสู่ที่หมายกันได้ในที่สุด

เราได้พูดถึงเรื่องใหญ่ เรื่องสำคัญ หรือ ได้พูดถึงใบหน้า (มุข) ของ "สักกายะ" แห่งทุกข์มาแล้ว คือ "อบายมุข" ดังนั้น ขอให้ผู้หวังพัฒนาตนสู่ความเจริญ หรือ ผู้ประพฤติธรรมได้โปรดไปหัด "ดับ" ดูจริง ๆ เสียก่อนเถิดว่า "อบายมุข" ทั้งหลาย ที่ได้อธิบายมาแล้ว นั่นแหละ เป็น "สักกายสมุทัย" คือ "เหตุแห่งการก่อสักกายะ" ถ้าผู้ใดหัด "ดับ" ลงได้จริง ๆ และได้สัมผัสรู้ผลได้ชิมรสแห่ง "นิโรธ" คือ การพ้น "สักกายะ" ได้ส่วนหนึ่ง หมายถึงพ้นอบายมุขที่ตนหลงยึด หลงบริโภค หลงเสพย์ หลงว่าเป็นชีวิต หลงว่าเป็น "สักกายะ" ออกมาได้แล้ว จิตมันเบา มันสบาย มันเหนื่อยเหนื่อยน้อยลง มันไม่ต้องทนได้ยากในสิ่งนั้น เรื่องนั้นแล้ว อาการของ "จิต" อาการของความเบา ความว่าง ผลของการปลงภาระ (หนัก ๆ เกินขอบเขตแห่งชีวิตจริง ๆ) ไปได้เพียงเท่านั้น มันเป็นอย่างไร ? ผู้ประพฤติจะรับรส และ สัมผัสรู้เอง

ถ้าผู้ใดพ้น "อบายมุข" ได้มากเท่าใด ก็สามารถ "พ้นอบาย" ได้มากเท่านั้น ผู้ใด "ปิดอบาย" ให้ตนได้หมดเกลี้ยงเท่าใด ก็ก้าวเข้าสู่ความเป็น "อริยะโสดาบัน" มากเท่านั้นจริง ๆ **สังเกตดูเถิดในอบายมุขทั้ง ๑๐ ข้อที่นำมาพูดถึงนี้ มันก็คือ ความชั่ว หรือ บาป หรือ อกุศล ที่จะละได้ด้วยศีล ๕ ศีล ๘ เราดี ๆ นั่นเอง**

ต่อมาก็ "สักกายะ" อันใหญ่ยิ่งของปุถุชนในโลก นั่นก็คือ "**โลกธรรม ๘**" นี่แหละตัวเบ้งที่สุด คน "โลภ" (ชอบใจ, ชื่นใจ, อยากได้) ในลาภ ในยศ ในสรรเสริญ และ ในสุข แต่จะ "โทสะ" (เสียใจ, ชิงชัง, ไม่อยากให้เกิดที่ตน) ในการเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา และ ในทุกข์

185

"ชีวิต" ของคนจึงดิ้นรน ตาบอด หูหนวก ใจเมา อยู่ด้วยโลภะกับโทสะ เพราะเหตุแห่ง**ความหลง**ที่ไปยึดไปหอบตั้งหน้ากอบโกยเอา ลาภ ยศ สรรเสริญ สุขมาเป็น "สักกายะ" นี่เอง **ความไม่รู้จักพอจึงเป็นทุกข์ คือ ผู้ไม่พ้นบาป(ไม่พ้นโลภ-โทสะ นั่นแหละ)** ถ้าผู้ใดมี "ลาภ" แล้ว เพียงพอเลี้ยงตนเลี้ยงครอบครัวแล้ว จนมีส่วนเกินที่เรียกว่า "เหลือ" ก็จงอย่าโง่หาทางสุรุ่ยสุร่ายฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย หรือ มัวเมาหอบหวงอยู่เลย โปรดจงได้สลัดคืน "ลาภ" นั้นออกเป็น "จาคะ" (ให้ทาน) เถิด ความรู้จักให้ (ทาน) ออกไป จึงเป็น "สันติสุข" (ทั้งตนและโลก) ที่แท้จริง คือ ผู้นั้นได้ชื่อว่า "อริยะ" เพราะเป็นผู้รู้บุญด้วยปัญญา และ ทำบุญนั้นจริง เป็นผู้ทำตนให้สูงขึ้นเจริญขึ้นอย่างแท้ ๆ ถูกทางถูกธรรม(คือ ได้ล้างโลภะ–โทสะออกจากตนโดยจริง)

เราได้พูดถึง "**ศีลสัมปทา**" หลักการข้อต้น และ ได้แนะกันให้ดำเนิน "ปฏิปทา" คือ ให้ประพฤติให้ดำเนินชีวิตตามทางนั้นกันมาแล้ว หรือ แม้ "**ศรัทธาสัมปทา**" คือ การถึงพร้อมด้วยความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกที่ดี ทางเดินแห่งชีวิตที่ถูกที่ดี เราก็ได้ชี้แจงแนะนำอธิบายกันมาแล้วเป็นระดับ ๆ บัดนี้ เราจึงเพิ่ม "ปฏิปทา" อีกอันหนึ่งเข้าไปเถิด คือ "**จาคะสัมปทา**" ที่หมายความว่า สละออกไปให้ได้ การทาน การบริจาค การให้แก่ผู้อื่น การช่วยเกื้อกูลโลก หรือคือ **เราเป็นผู้สละออก** นั่นเอง *ซึ่งเมื่อเราทำจริง เราก็ได้ลด "สักกายะ" ของเราออกโดยแท้จริง* ผู้ใดเข้าใจได้แท้ ๆ **"จิต" พ้นความหวงแหน "จิต" คลายความยึดถือในลาภได้อย่างแน่แท้จริง ๆ** เช่น นางวิสาขา หรือ อนาถบิณฑิกเศรษฐี ผู้นั้นก็เข้าใจใน "สักกายะ" ได้อย่างแท้จริง

"การให้" นั้นเป็นประโยชน์ในโลก แต่ถ้าให้อย่างไม่มี "ปัญญา" ก็จะเกิดประโยชน์น้อยที่สุด บางทีก็เป็นโทษเอาด้วย เช่น ให้สิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ที่เราให้ เป็นต้นว่า ให้มีดให้พร้าแก่เด็กเล็ก ๆ เล่น หรือ ให้ปืนให้ระเบิดแก่โจร หรือ ให้ตู้เย็น โทรทัศน์ ให้สิ่งที่เป็นกามวัตถุ ให้เงินทอง ให้ยศศักดิ์แก่พระภิกษุ ดังนี้

186

และ การให้ หรือ การบริจาคที่แท้นั้น ก็มิใช่เราจะให้ผู้อื่นเพียงเพื่อต้องการสวรรค์ ต้องการเครื่องตอบแทนใดๆ เราให้เพราะเห็นประโยชน์ เราทำ "ทาน" เพราะเข้าใจด้วยปัญญาว่า เราทำประโยชน์เกื้อกูลโลก เกื้อกูลผู้อื่น มิใช่ทำทานแล้วก็ยังสร้าง "โลภะจิต" ให้แก่ตนเองอยู่ เช่น ให้อะไรไป ก็จะต้องได้อะไรแลกคืนมา แม้แค่ขอแลกเป็นสวรรค์ให้ยิ่งๆ หรือ แลกกับลาภที่ยิ่งกว่า แลกกับยศ แลกกับสรรเสริญ หรือ แม้ที่สุดแลกกับสุข โดยเฉพาะสุขในกามคุณทั้งปวง ก็ยังไม่ได้ชื่อว่า ทำ "ทาน" หรือ "จาคะ" อย่างถึงขั้น "สัมปทา" *เพราะนั่นยังเป็น "การให้" ได้เพียง "ภายนอก" หรือ ให้แค่กึ่งเดียว* **ยังไม่ถึงพร้อม***ครบทั้งสองส่วน คือ* **ยังไม่ได้ให้ทั้ง "ภายใน" ด้วย**

จะทำ **"จาคะ" (การให้) อย่างสัมปทา** จะต้องถึงพร้อมด้วย "การให้" อย่างแท้จริง ให้ทั้งทางกาย (ทางวจีด้วยก็ได้ หรือ ไม่ ก็ไม่เป็นไร) และ **สำคัญที่สุด คือ "ใจ" ต้องชื่อว่า "ให้" จริงๆ** มิใช่ให้ไปชั่วคราว **ส่วนในใจสิยังคิดหวังเอาตอบแทนอยู่** หรือ ใจ**จะเอา**สิ่งตอบแทนในการให้นั้นอยู่ แม้แต่เป็นสวรรค์ หรือ ผลประโยชน์ใดๆ แค่จะอุทิศไปให้ผู้นั้นผู้นี้ อย่างนี้ก็ถือว่าให้ยังไม่บริสุทธิ์แท้ทั้งนั้น เพราะยังแบ่งส่วนสิ่งที่ให้นั้นไปให้ผู้อื่นอยู่ ก็เป็นการทำทานที่ยังไม่มีอานิสงส์สูงสุดทั้งนอกทั้งใน และการให้เช่นนั้นมันก็ไม่ "ถึงพร้อม" อันเป็นความหมายของคำว่า "สัมปทา" มันก็เป็นเพียง การแลกเปลี่ยน ซื้อขาย มันเป็นเพียงการพนันขันต่อ หรือ เพียง "ให้กู้ให้ยืม" หรือ "แลกกัน" หรือ เป็นเพียงค่าจ้างให้ว่าวานเท่านั้น จึงเป็นการกระทำเพียงภายนอก คือ แค่ทางกาย หรือ อย่างดีก็ทางวาจา จิตยัง**จะเอา**คืน*(จะคืนมาในรูปอย่างใดๆ ก็ตาม)* **จิตยังมีการผูกพัน จิตยังไม่หลุด ยังไม่ล่อน ยังไม่ว่างแท้ ยัง "ให้" ไม่หมด มันยังมี "จิต" ยึดเกาะ หรือ โลภอยู่นั่นเอง ! "จิต" ยังไม่หมดสิ้น "อัตตา" ยังไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์**

เราจะต้องทำ "การให้" ทางใจให้บริสุทธิ์แท้นี่แหละสำคัญ ต้องทำความเข้าใจให้ดี ให้มากในเรื่องนี้ เพราะเป็นเหลี่ยมมุมที่เข้าใจยากอยู่มาก

187

ศาสนาใดๆ มากมายหลายศาสนา เขาก็ล้วนสอนให้ "ก่อบุญ" ขึ้นสู่ที่สูง หรือ จะพาให้พ้นทุกข์ ให้ไกลที่สุดที่จะพึงพาไปได้ ดังนั้น ศาสนาทุกศาสนาจึงพาไปสวรรค์กันทั้งนั้น เพราะฉะนั้น "ปฏิปทา" หรือ บทบาทการประพฤติ แนวทางการปฏิบัติที่ทำทาน (จาคะ) แค่ขึ้นสวรรค์ ขั้นอุทิศให้ คนนั้น คนนี้ อะไรกันนั้น มันจึงกว้างขวางแพร่หลาย รู้กันมาก และรู้กันง่าย เนื่องจากเขาอธิบายกันออกขรมเหมือนกันทั้งนั้น พุทธก็รู้ พุทธก็อธิบายได้ จะแปลกกันบ้าง ก็แต่วิธีการ และรูปแบบ "ภายนอก" ของแต่ละเจ้าลัทธิ แต่ละศาสนาเท่านั้น ส่วน "ภายใน" ก็ให้ยึดมั่นในจุดนั้น คือ เกื้อกูล ไม่เห็นแก่ตัว ก่อคุณงามความดี ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่โลกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับศาสนาพุทธนั้น มีการกระทำที่ "ให้" อย่างหมด ไม่มีเศษที่จะ "เอา" กลับคืนมาให้แก่ตัวเลย อย่างหมดจดสิ้นธุลีละอองใดๆจริงๆ แล้วยังจะต้อง "ไม่หลง" ให้กิเลสใหม่ "เกิด" ในจิตซ้ำซ้อนงอกขึ้นมาอีก เพราะ "การให้" นั้นๆ ของเราเสียอีกด้วย เช่น ยังยึดใน "การให้" นั้นว่า เป็นของเรา ยังยึด "การให้" นั้นเป็น "ความดี" ของเรา ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

แล้วการก่อบุญอะไรเล่า จะดีไปกว่า "ก่อปัญญา"

และการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่โลกชนิดใดเล่า จะเป็นประโยชน์มากที่สุด เท่ากับการทำตนให้เป็นผู้มีแต่ให้ๆๆๆ ให้จนท่วม "การรับเอา" จนเรียกว่า เป็นแต่ "ผู้ให้" ได้จริงๆ โดยชื่อว่า ไม่เหลือเชื้อในการแลก หรือ ไม่แบ่งเอาผลของปฏิกริยาแห่งการให้นั้นๆ มาให้แก่ตน หรือ แก่ผู้ที่ตนรักตนนับถือใดๆเลย ไม่ว่าเพียงธุลีน้อย ทั้งโดยตรง หรือ โดยอ้อม และไม่ว่าจะเป็นทาง รูปธรรม หรือ นามธรรม

และที่สุดแห่งที่สุด ก็คือ ให้สมบัติวัตถุ สมบัตินามธรรมอันมีค่าที่สุดใดเล่า จะเท่ากับให้ "ปัญญา" ที่เป็น ธรรมปัญญา หรือ "โลกุตตระปัญญา"

188

ซึ่งผู้จะถึงที่สุดดังกล่าวนี้ ก็คือ พระอรหันต์ ผู้ได้ "ก่อปัญญา" จนรู้แจ้งสิ้นรอบแล้ว เป็นผู้มี "ปัญญา" มากเพียงพอ เรียกว่า สูงสุด ดีสุดกว่าปัญญาอย่าง "มนุษย์" ที่รู้ทุกข์ของตน และดับทุกข์ของตนเกลี้ยงสิ้นสนิทได้แท้ ๆ ผู้ได้ฝึกตนเป็นผู้ให้ไปจนหมดสิ้นเกลี้ยง เหลือแต่เพียงร่างกาย กับ จิตใจที่ บริสุทธิ์ ผุดผ่องสิ้นหมดแม้แต่เชื้ออันเล็กละเอียดของความอยากที่หลงติดอยู่ในจิตใจ (สิ้นอาสวะ) หรือ ไม่เหลือความโลภความต้องการ "จะเอา" ใด ๆ ทั้งนั้นแล้วจริง ๆ แม้เพียงเสี้ยวธุลีมีแต่ "ชีวิต" ที่เปลืองโลกน้อยที่สุด เพราะถ้าใครคิดว่าท่านยังเป็น "ชีวิต" ที่ควรจะช่วยให้รอดอยู่ในโลก ก็เอาข้าวให้ท่านกินบ้าง วันละมื้ออย่างมากสุด เครื่องนุ่งห่มท่านก็มีชุดเดียว ท่านก็พอแล้ว ท่านจะใช้ไปได้นานพอควร ที่อยู่ ก็ไม่ต้องลำบาก ท่านพักตามป่า ตามดิน ใต้โคนไม้ โรงเรือนน้อย ที่ไหนก็ได้ **แต่ถ้าใครเห็นประโยชน์ในตัวท่านมาก จะสงเคราะห์ท่านมากกว่านั้น โดยสร้างกุฏิให้ท่านพัก หรือ จะลงทุนสร้างวัดให้ท่าน เพื่อท่านจะได้อยู่เป็นหลักแหล่งนานหน่อย แล้วคุณเองจะได้ไปหาท่าน สะดวกขึ้น หรือ จะได้เป็นประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านมากขึ้น จะได้เก็บเอาประโยชน์(คือ "ปัญญา") จากท่านได้ มากขึ้น คุณก็จงทำ เป็นหน้าที่ ของคุณ(คฤหัสถ์) ต้องทำในสิ่งนี้ เรื่องนี้**

แต่เดี๋ยวนี้ไม่เข้าใจอย่างนี้เสียแล้ว เพราะมันได้กลายสภาพเป็นว่า "*พระต้องสร้างวัด คฤหัสถ์ต้องสอนธรรม*" ไปเสียเกือบหมดแล้ว แท้จริงนั้น **หน้าที่สร้างวัด สร้างโบสถ์ สร้างอะไรต่อมิอะไรทางวัดนั้น** มันเป็นของ **คฤหัสถ์** เขาจะเป็น " คฤหัสถ์ " ทั่วไป หรือ เป็น " มรรคทายก " ก็ตาม ต้องเป็นตัวตั้งตัวตี เมื่อเห็นดี เห็นควร จะสร้างอะไร ก็ให้บอกแก่พระ (มิใช่สร้างด้วยอำนาจพลการ) แล้วพระก็จะชี้เขต บอกขนาดตามควร หรือ ไม่เห็นสมควร ก็จะปราม จะไม่อนุญาต *พระมีหน้าที่อนุญาตให้สร้าง กับ ควบคุมนโยบายให้เป็นไปตามธรรม* **ขอยืนยันว่า "พระ" ไม่มีหน้าที่ วุ่นวายหาเงิน ก่อสร้างกุฏิ สร้างโบสถ์ สร้างวัด**

189

พระนั้นมีแต่ "**คันถธุระ**" คือ ขั้นต้น ก็เรียนปริยัติ (คันถ นั้นแปลว่า ผูก, ร้อย, คัมภีร์, ตำรา ไม่ได้แปลว่า จารีต ประเพณี หรือ แม้จะแปลว่า สะสม, ก่อสร้าง อะไร) แล้วก็ ขั้นต่อมา "**วิปัสสนาธุระ**" คือ นำที่เรียนรู้มาใน "ขั้นต้น" มาปฏิบัติจริง ๆ เพื่อให้บรรลุ ที่ว่า "บรรลุ" นั้น ก็คือ **เกิด "ปัญญา" อันแท้จริงจนครบ** ที่เรียนรู้ "คันถะ" มานั้น มันแค่ "สุตมยปัญญา" และแม้จะนำมาคิดผกผัน ทบทวน วิจัยวิจารณ์ ดูในตนอีกกี่รอบก็ตาม ก็จะได้แค่ปัญญาขั้น "จินตามยปัญญา" จะเข้าใจแสนซึ้ง จะรู้ดีแสนสุดยังไง มันก็ยังคือแค่ขั้น "ปริยัติ" อยู่เท่านั้นเอง มันจึงจะเรียกว่า "ปัญญาอันแท้จริงจนครบ" ยังไม่ได้ จึงยังไม่ชื่อว่า "บรรลุ" ดังนั้น ต้องนำ "ปัญญา" ที่เราได้รับมาแม้จากฟัง จากอ่าน จากท่อง และนำมาคิดทบทวนให้มากอีกทั้ง ๒ ปัญญานี้ มาลงมือประพฤติตาม บำเพ็ญจริง ๆ อีกที (มี "ปฏิบัติ" แท้) จนเกิด "ปัญญา" อย่างใหญ่อย่างแท้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะรู้ผล "วิมุติ" รู้ผลแท้จริงแจ้งในใจ เป็นการ "พ้นทุกข์" แท้ ที่เรียกว่า ถึง "วิมุติญาณ-ทัสสนะ" จริง ๆ จึงจะสำเร็จ "วิปัสสนาธุระ" เป็น "วิมุติ" แต่ละช่วงแต่ละตอน (*"วิปัสสนาธุระ" นั้น มี "คันถธุระ" รวมอยู่ด้วย ส่วน "คันถธุระ" นั้น ไม่มี "วิปัสสนาธุระ"*) "วิมุติ" อย่างนี้จึงจะเรียกว่า "ปฏิเวธธรรม" เป็นการเกิด "ภาวนามยปัญญา" ในตนแท้ นี่แหละคือ "บรรลุธรรม" หรือ ได้ "ธรรมจักษุ" มาประดับให้แก่ตนเรื่อยไป

เมื่อบรรลุแล้วมีความรู้จริง ๆ เช่นนี้ แล้วก็ **ทำ "คันถธุระ"** อีกที หรือ ทำ "คันถการ" คือ สอนธรรม เขียนตำรา เผยแพร่ธรรมที่ตนมีตนได้ หรือ ผูกร้อยคำสอนขึ้นไว้สอน แต่งคัมภีร์ให้ชนสมัยนั้น ๆ เข้าใจได้ นำไปปฏิบัติได้ เท่านี้เอง คือ "**หน้าที่**" หรือ **ธุระของพระ** ที่ทำประโยชน์ตน กับประโยชน์ท่าน

หน้าที่ของพระ ไม่มีเลยในการดิ้นแส่ กระเสือกกระสน หาที่อยู่ให้เกินการ ถ้าไม่มีคฤหัสถ์ใดมาสร้างให้อยู่จริง ๆ พระพุทธองค์ก็ได้ทรงสอนให้อยู่โคนไม้ อยู่ป่า อยู่ถ้ำ อยู่เรือนว่าง ที่ไม่มีใครเข้าถือสิทธิ์เป็นเจ้าของ นั่นด้วยซ้ำไป **ต้องสร้าง "นิสสัย" ให้อยู่โคนไม้ ให้ได้** ถึงอย่างนี้ต่างหาก คือ "พระ"

ดังนั้น เรื่อง "ประโยชน์" ทางก่อ ทางสร้าง ทางทำวัตถุนั้น พระอย่าไปยุ่งไปมั่วสุมเป็นอันขาด **มันเป็นไปเพื่อความเสื่อมเสียสำหรับ**

ภิกษุผู้ยังไม่จบกิจแห่งการปฏิบัติ และมันก็คือ ความเสื่อมเสียแห่งพุทธศาสนาผูกพันกันอยู่ด้วย แม้พระพุทธพจน์ทรงสั่งสอนในพระไตรปิฎกก็มีห้ามไว้มากมาย ก็หัด**ทำ "คันถธุระ"** คือ เรียนปริยัติ เรียนตำรา เรียนคำสอนวิเคราะห์วิจัยให้เข้าใจ ให้ลึกซึ้ง ให้รู้แท้ๆกันเสียบ้างเถิดว่า "**กัมมกรณะ**" (งานการอย่างคฤหัสถ์เขาทำ) กับ "**กัมมกรณะ**" (งานเพื่อการบรรลุธรรม) มันแตกต่างกันอย่างไร ? หรือ "**กัมมารามตา**" มันละเอียดลึกซึ้งแค่ไหน ? "กรรม" หรือ "การงาน" อย่างไรควร ? อย่างไรไม่ควร ? พระพุทธองค์จึงห้าม (ในพระสูตรอัฏฐก. อัง. ข้อ ๑๘๓) ทั้งทรงยืนยันว่า "เป็นไปเพื่อความเสื่อมเสียสำหรับภิกษุฯ" ด้วยและประโยชน์ที่ท่านผู้บรรลุธรรมมีให้ผู้อื่น ก็ไม่มี "สมบัติวัตถุ" ใดๆอีกแล้ว เพราะแม้แต่ท่านเอง ก็มีเท่าที่กล่าวแล้ว นั่นแหละ เป็นมากสุด สำคัญสุด

ถึงใครจะสร้างวัดให้ท่านๆก็จะเพียงอยู่ เพียงพัก ท่านจะไม่เก็บ ไม่สะสมและไม่ยึดไม่เอาอะไรจริงๆ **ท่านจะไม่ "หลง" ว่า "วัด" นั้น คือ แดนดินถิ่นวิมานของข้า ซึ่งข้าจะต้องขยับขยายให้ใหญ่โตมโหฬาร ให้วิจิตรตระการไปด้วยวัตถุอย่างโลกๆ เพียงเพื่อความสวย รูปงาม อันเป็นกามรส โอ่อ่า อัครฐานเพื่อสรรเสริญโด่งเด่นและ "ดื้นดัง"** อันเป็นโลกียรส โดยไปมัวเมาหาทางใช้เลศนัยหลอกล่อชาวประชาเขา มาถม มาเท มาประเดก่อลงไปให้พุ่มเพื่อยพุ้งเฟ้อเกินขอบเขตที่ควรเป็น ควรคุ้มค่าแห่งผลรับผลจ่าย ไม่ (ผิดหลักเศรษฐศาสตร์) และเป็นการเบียดเบียนปวงชนอย่างตรงแท้ๆ เพราะเพียง "หลง" สร้างวัตถุ *(อันเป็นเหยื่อล่อคนได้ดียิ่ง เป็นนัย เป็นเลศซ้อนเหลี่ยมซ่อนมุมเข้าไปอีกที)* หว่าในความเป็น "ชีวิต" ของคนที่รีบด่วนควรช่วย ซึ่งเป็นผู้จำเป็นต้องการ "ผลทาน" เพื่อยังชีวิตนั้นยังมีอีกมาก ก็ไม่ได้คำนึงถึง อย่างนี้ไม่ใช่ "ปัญญา" ของผู้บรรลุ **ยังเป็นเพียง "ปัญญา" ของปุถุชนคนมักใหญ่หรือมักมากมักโตเท่านั้นเอง**

ท่านผู้ใดมี "ปัญญา" ขั้น "ภาวนามยปัญญา" รู้วิมุติแท้ จะไม่มา "หลง" ทำเยี่ยงนี้จริงๆ ท่านจะมีความเข้าใจ "**อัตตกิลมถะ**" **อย่างชัดอย่างแท้** อันคือ รู้ ความเหน็ดเหนื่อยทุกข์ยาก ที่ตนยัง "หลงโง่" ทำให้แก่ตนอยู่เยี่ยง "ปุถุชน" จริงๆ และหรือคือ รู้ตัวรู้ตนได้ว่า ที่ตนต้องเหน็ดเหนื่อย

191

ลำบากนักหนาอยู่นั่นหนะ ก็ยังไม่ใช่เพื่อ "ผู้อื่น" แท้จริงทั้งหมดเลย หรือไม่ใช่การเสียสละ ที่หมดตัว หมดตน (อนัตตา) บริสุทธิ์ บริบูรณ์ อะไรหรอกแท้ๆนั้น ตนก็ยังทำเพื่อ "ความเสพย์" ของตัวของตนอยู่จริงๆ ถ้าไม่เพื่อ "ราคะ" ที่ยังเหลือของตน ก็เพื่อตัวเอง "สุข" (ที่ตนยังหลงติดอยู่) โดยตรงโดยแท้แล้ว ก็เพื่อตัวเองใหญ่ (มานะสังโยชน์) และเพื่อบำบัด "เศษอัตตา" ส่วนเหลือในจิตของตนเองอยู่ จริงๆ มิได้ทำด้วยความหมดตัวหมดตน (อนัตตา) จริงๆหรอก ! **ท่านจะรู้ "กิลมถะ" ที่ยังไม่บริสุทธิ์จาก "อัตตา" ชัดแท้**

และสิ่งที่ผู้มี "ธรรมจักษุ" ท่านจะมีให้แก่ชนเป็นอันมาก(แก่สังคม หรือ ปวงชนนั่นเอง) ได้มากที่สุดจริงๆ ก็มีแต่ "ปัญญา" ชนิดที่เป็นไปเพื่อลด เพื่อละ เพื่อทำตนให้น้อยลง เล็กลง(สำหรับคนผู้ยังมีมาก หรือ ยังเบ่ง ยังใหญ่ ยังโตอยู่) หรือแท้จริงก็คือ **ทำความพอดี ปานกลางให้เกิดกับตนกับคนทุกคน กับหมู่ชนทุกหมู่ ไม่ให้เกิดแก่งแย่งเบียดเบียนกันเป็นที่สุด** เท่านั้น นอกกว่านั้น จะไปเอาอะไรจากท่านนั้น ไม่ใช่ของๆท่านที่ท่านจะนำออกมา "ทาน" นำออกมา "จาคะ" เกื้อกูลโลกแล้ว *แม้จะเป็นวัตถุเข้าของซึ่งอาจจะมีผู้นำไปถวายท่านจนมากจนเกินพอดี ท่านก็จะนำวัตถุส่วนเกินเหล่านั้นออกแจกออกให้ หรือ* **ทำเป็นประโยชน์***ตอบแทนแก่โลกคืนเท่านั้นเอง* นี่เรียกว่า **"นาบุญ"** คือ ใครไปหว่านพืช หรือ หว่านอะไรลงไปที่ท่านๆก็จะ "งอก" ผลประโยชน์คืนมายังโลกเสมอๆ ดังนี้

ไม่มีคำว่า **"สะสม"** เป็นของของตน หรือ แฝงไว้เป็นของตนด้วยเล่ห์สุดฉลาดอย่างไรๆ (เพราะสะสมเป็นงานหนักมาก) ไม่มี**การเก็บกัก**ไว้ ไม่มี**การหอบหิ้วในวัตถุสมบัติอันเกินพอดี** สำหรับความเป็นผู้กินน้อยใช้น้อยเท่าที่ได้กล่าวเล่ามาแล้วนั้นจริงๆ และ ท่านพอดีจริงๆ (มัชฌิมา) เพราะ**ท่านเป็นผู้รู้แจ้งคำว่า "ชีวิต" ชัดเจน** มันไม่มีอะไรมาก มันไม่เสพย์อะไรอย่างที่ "ปุถุชน" ไปติด ไปหลง ไปเหน็ดเหนื่อย หน้ามืด ใจเมาอยู่กับมันทั้งหลายทั้งแหล่นั่นหรอก จงพากเพียรเห็นให้ได้ แล้วเลิกมัน ละมัน ทิ้งมัน วางมันเสียเถิด

192

มันหนัก มันเป็นภาระ ให้คืนๆ เขาไปให้เกลี้ยง เหลือไว้น้อยที่สุด แค่ร่างกายกับจิตบริสุทธิ์ แถมบริขารที่จำเป็นที่สุดที่เหมาะเป็นประโยชน์ ตามกาละแท้ๆ นี่ก็หนักที่สุด สำหรับคำว่า "ชีวิต" แล้ว จริงๆ

"นิพพาน" นั้น คือ ผู้หมดทุกอย่างจริงๆ (สุญญตา, อนัตตา) อย่าว่าแต่ วัตถุเลย แม้แต่ "จิต" ที่มีเชื้อเค้าเป็นเศษธุลีของโลภะใดๆ น้อยนิดแค่ใดจะปนอยู่ใน "จิต" ของเรา ก็ต้องรีบ สลัดออกทิ้ง ไม่เอาไว้เลย จริงๆ (เศษธุลี "โทสะ" นั้น มันยิ่งเป็น "ทุกข์อริยสัจ" ที่ชัดกว่า ท่านจะไม่เหลือมันไว้เลยก่อน จริงๆ)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงค้นพบหลักการที่จะทำให้ "จิต" บริสุทธิ์เช่นนี้ ให้เป็นผู้หมดตนหมดตัว (อนัตตา) ได้อย่างนี้ วิธีการทำ "ทาน" ของพุทธศาสนาจึงเป็น "**ทาน**" ที่ให้ๆ "**ถึงพร้อม**" ให้อย่างสิ้นเกลี้ยงหมด จนไม่เหลือเชื้อเค้าของเศษธุลีกิเลสตัณหาให้ค้างอยู่ใน "จิต" ไม่มีเศษธุลีของ "โลภะมูลจิต" จริงๆ ไม่มีเศษเชื้อของ "โทสะมูลจิต" ด้วย และทำด้วยปัญญาอันเข้าใจในเหตุผลของคำว่า **ทาน** หรือ "ให้" หรือ "สละออก" หรือ "ไม่เอา" อย่างชัดเจน ไม่มืดมัวงมงายโดยแท้จริง และ **ทาน** หรือ ให้อย่างถูกตนถูกตัวถูกฐานที่ควรให้ด้วย(พ้นโมหะมูลจิต)

การฝึกฝนใน "**อาคะสัมปทา**" ที่จะให้เกิดประโยชน์เป็นผลถึงที่สูงสุดจริงๆ คือ **ทำ "ทาน" จนเลยแม้ชั้นสวรรค์ ถึงจุดมรรคผลนิพพาน** (ปรมัตถ-ประโยชน์) พระพุทธองค์จึงได้พาสาวกของท่าน พาพุทธบริษัทของพระองค์ปฏิบัติให้เป็นทางลัด ทางตรง เป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ให้มันบริบูรณ์เต็มที่ให้ได้อย่างนี้เอง เพราะมันเป็นการล้างความยึดถือ เป็นการล้างโลภะกิเลสให้แก่จิตโดยตรงไปในตัวด้วยอย่างแท้จริง

การทำ "ทาน" หรือ "จาคะ" เช่นนี้ มันจึงยากหน่อยที่จะรู้จะเห็นได้ หรือ ทำได้ เพราะมันต้อง "รู้จิต" และ เข้าถึง "จิต" จริงๆ แม้จะรู้

193

เข้าใจในภาษาอธิบายมาแล้ว ไปทำจริง ๆ ดู ไปประพฤติแท้ ๆ ดูเถิด มันก็ไม่ง่ายนัก แต่ถ้าผู้ใดไปทำจริง ทำให้เกิดผลเป็น "ดับโลภะ" ในจิตให้สนิทด้วย มันก็จะเป็นการดับสักกายะที่แท้จริงด้วย ก็เป็น "**สักกายนิโรธ**" ได้เรื่อยไป ทั้งเป็นการดับอัตตา หรือ ล้างอัตตาไปในตัวพร้อมกันเลยทีเดียว คือ ล้าง "**อรูปมย-อัตตา**" ทั้งสิ้น (ล้าง รูปจิต อรูปจิต ที่ยังไม่สะอาด)

เรื่องของ "ลาภ" ที่เป็น**ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์**ในส่วนตนก็มี เรื่องของ "ลาภ" เป็น**ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์** โดยให้ผู้อื่นก็มี และแม้ "ประโยชน์" ขั้นสูงต่อมาที่เรียกว่า **สัมปรายิกัตถประโยชน์** ที่เป็นทั้งประโยชน์ท่าน ทั้งประโยชน์ตนก็มีด้วย ดังที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่ในขณะนี้ อันมี**ศรัทธา–ศีล–จาคะ–ปัญญา**

"ลาภ" ใด ๆ หรือ *วัตถุทรัพย์สินในครอบครองส่วนตนใด ๆ ของเรา ที่เหลือเฟือ ก็อย่าได้หอบอย่าได้ยึดไว้เป็น "สักกายะ" ของตนกันนักเลย* ต้อง **รู้จักประมาณในการบริโภค (โภชเนมัตตัญญุตา)** ของเราจริง ๆ ไม่ใช่ "หลงเครื่องบริโภค" (โภชนีย) แล้วก็หวงไว้จนเต็มจนล้น เรามีไว้พอใช้พอสอยพอบริโภคนั้น ต้องพยายามรู้จักความ "เพียงพอประมาณ" (มัตตัญญุตา = *ประมาณให้ไปทาง "น้อย" ไว้เสมอ*) ให้ได้จริง ๆ จึงจะเรียกว่า รู้จักตัดกิเลสตัณหา รู้จักทำลาย "โลภะกิเลส" ให้แก่ตนแท้

ผู้รู้อย่างนี้ เรียกว่า รู้ "**สักกายสมุทัย**" รู้เหตุที่ก่อสักกายะจริง ๆ มันเป็นของนอกกาย แต่ไปผูกพันนับเนื่องมันมาเป็น "กาย" มันจึงได้ "กายใหญ่" มากไป เราต้องรู้เหตุนอกเหตุในให้ได้ถูกจริงตรงจริง แล้วดับเหตุลงได้ คือ รู้หยุดรู้พอ รู้ความพอดีที่จะยังชีพยังชีวิตไปได้ ไม่หลงหอบหลงหวงหลงใหญ่หลงมากหลงโตอย่างงมงายจนไม่มีที่สิ้นที่สุด รู้ขอบเขตของชีวิตว่าควรมีเท่าใดสำหรับตน หรือ สำหรับ "ชีวิตคน" แล้วก็รู้แจกจ่ายออก รู้ทาน รู้ให้ผู้อื่นก็เป็น "**สักกาย-นิโรธ**" จริง ๆ)

ยิ่งผู้ใดปฏิบัติให้ถูกต้องตรงกับ "**กถาวัตถุ ๑๐**" ไปด้วยพร้อม คือ ต้องรู้จักคำว่าน้อยลง ๆ และทำตนให้**มักน้อย**ลงให้ได้เรื่อย ๆ แต่จงอย่า

194

เข้าใจผิดว่า จง "ทำน้อย" หรือ ขี้เกียจๆ เป็นอันขาด "มักน้อย" นั้น มันหมายว่า มีมากแต่เอาไว้น้อย ได้มากแต่รู้ทาน (ให้ออก,แจกออก) รู้พอดีของตน เหลือไว้น้อยที่สุดที่จะน้อยได้ (**อัปปิจฉะ**) รู้จักคำว่า "พอ" หรือ "**สันโดษ**" คือ ทำตนให้หยุด ให้รู้จักจบโดยขีดขอบเขตการกิน การใช้ การมีให้แก่ตน (**สันตุฏฐิ**) รู้จักคำว่า การแยก การแบ่งเอาออกเพื่อให้ตนน้อยเข้าและเล็กลงเสมอๆ สู่ความไม่มี สู่ความหมด สู่ความหยุด ยิ่งขึ้นๆ และแล้วแม้จะเหลือน้อยเท่าใดจนรู้สึกว่า ตนไม่พอ หรือไม่มีแล้วหนอ ! ในบางครั้งบางครา เราก็**ยังนิ่งยังสงบ**อยู่ได้ ไม่ดิ้นดิ้น หรือ ไม่ดิ้นรน ทนได้จริงๆ ไม่กระเพื่อม ไม่หวั่นไหว (**ปวิเวก**) รู้จักคำว่า "**สวรรค์**" ได้พอ ว่า มันเป็นเพียงมายาของโลก มันเป็นการ "อยากเสพย์" ให้สมใจ แล้วอย่าไปหลงสวรรค์ เราจะไม่ยึด ไม่หอบเอาแม้สวรรค์ไว้ สิ่งอันใดที่มันได้เกี่ยวข้องกัน คลุกคลีกัน สืบสัมพันธ์กัน หรือ สืบพันธุ์กันนั่นเอง มันก็ล้วนคือการเสพย์สม สุขสม เป็นสวรรค์อันคือ มายาทั้งนั้น เราจะต้องรู้ และ จะไม่ยึด ไม่เอา ไม่หลง (**อสังสัคคะ**) รู้จักคำว่า **พากเพียร** ให้เป็นทางถูกทางแท้ที่จะทำตนให้สู่จุดสูงสุดแห่งชีวิตที่แท้จริงให้ได้ ปรารภความเพียรเพื่อตน คือ นิพพาน ปรารภความเพียรเพื่อประโยชน์เพื่อผู้อื่น คือ จะถามตนเองเสมอๆ ว่า ขณะนี้ๆ เราว่างอยู่เราควรจะทำอะไรดีเอ่ย ? (**วิริยารัมภะ**) รู้จัก**หลักเกณฑ์** ที่ดีจริงมาประพฤติ (ศีล) รู้จักวิถีทางและวิธีการ แล้วลงมือฝึกปฏิบัติให้**เกิด "จิต" อันสูงอันยิ่ง**แก่ตนเป็นการตัดกิเลสตัณหาลงจริงๆ (สมาธิ) **รู้จักแท้ รู้จักเข้าใจถูกแจ่มแจ้งกว้างขวางสว่างไสวขึ้น ในความรู้ที่ดีที่สุด อันเป็นไป เพื่อนิพพานจริงๆ** (ปัญญา) รู้จักสภาพของ**ความหลุดพ้นอันแท้จริง**(วิมุติ) และเข้าใจชัดสัมผัสได้ถ้วนในสภาพของ **สิ่งที่หลุดพ้น** กับ **จิตที่หลุดพ้น จาก "ความติด-ความยึด"** ว่า เป็นอย่างไรแท้ ๆ ทั้งเห็นทั้งสัมผัสกับรสแห่งการพ้นทุกข์ในวิมุตินั้น ว่า มันเบิกบานสดใส มัธยัสถ์ สุภาพ สงบ

195

อยู่อย่างไร และ เท่าใดๆ อย่างแท้จริง (วิมุติญาณทัสสนะ)

เมื่อรู้ทั้งเข้าใจใน **กถาวัตถุ ๑๐** นี้ดี และทำให้ได้ตามนั้นจริง มันก็ย่อม **"เป็นไปเพื่อการตรัสรู้"** จริง ดัง สัมโพธิสูตร, เมฆิยสูตร จาก อังคุตตร. นวก-นิบาต ข้อ ๖๘ ที่ได้นำมาให้อ่านดูนั้น ไม่เห็นจะมีอะไรแปลกประหลาด

นอกจาก **ลาภ** ก็มี **"ยศ"** กับ **"สรรเสริญ"** ที่คนพากันหลงหอบ หลงยึดกันมาเป็นของของตน ไม่ยอมได้ถอนสลัดพ้นออกไปจากตนได้

ที่แท้แต่ดั้งเดิม **ยศ** นั้น มันไม่มีหรอก **สรรเสริญ** ก็ไม่มี เมื่อคนได้สมมุติขึ้น ปั้นมันขึ้นมาทีละเล็กละน้อย มันก็เป็น**ตัวตน**ขึ้นมาจริงๆ จนที่สุดเดี๋ยวนี้ กลายเป็นของมีค่า สามารถออกฤทธิ์ส่งผลตีตลบมาเกิด "ลาภ" ขึ้นได้ด้วย คนเลยยิ่งผูกพันรักใคร่ กำหนัด ยึดถือในยศในสรรเสริญยิ่งๆ ขึ้นใหญ่ หอบไม่ห่างวางไม่ลงเอาทีเดียว มันเป็น**ของ "สมมุติ"** แท้ๆ จริงๆ คุณๆ ทั้งหลายเอ๋ย ! อย่าไปมัว หลงเมา หลงใหล ผูกยึด รักใคร่ ใฝ่ฝัก หอบหิ้วมันไว้เลย

แม้ "ยศ" จะโตใหญ่ขึ้น จนทุกวันนี้ มีทั้งรูปแบบ เป็นตัว เป็นตนชัดเจน จนเกือบจะเป็นก้อน เป็นแท่งแท้ๆ เกือบเท่า "ลาภ" ที่เป็นวัตถุจริงๆ เอาแล้วก็ตาม มันก็เป็นเรื่องของโลก ที่เขามายาสาไถยขึ้นมาเท่านั้น เพื่อจะจัดระดับคน จัดระดับงาน ตามประสาของปุถุชนผู้ยังมีเปรียบ ยังจะเอาเปรียบกัน

แต่แท้จริงดั้งเดิมนั้น มันเป็น "สัจจธรรม" **ซึ่งแบ่งผู้เกียจคร้าน***ที่แท้จริง กับ* **คนขยัน***ที่แท้จริง แบ่งคนที่มีความสามารถ กับ คนที่ยังด้อยความสามารถแท้ๆจริงๆ และแบ่งคนชั่ว กับ คนดีจริงๆ ในด้านของ "จิต" ของ "กาย" หว่าเดี๋ยวนี้***ยศชั้นฐานะ***มันกลายมาเป็น***เครื่องมือของผู้ฉลาดแกมโกง***ไปเสียเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุเพราะความโลภของจิตมันสูงขึ้นนั่นเอง แล้วก็หลงยึดมั่นเป็น "สักกายะ" เป็นชีวิต*

ถ้าใครวางเรื่องนี้ได้ เข้าใจเรื่อง "ยศ" ได้พอจริงๆ ก็จะไม่ยึดมั่นหลงใหลจริงๆ เรามีหน้าที่มีความสามารถอันใดที่จะทำ ก็ทำหน้าที่ทำสิ่งที่เราสามารถเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตน แก่โลกไปตามควร จะไม่คำนึงเพ้อหายึดหวัง หรือ แบกหาม

196

มันไว้ในจิตในใจเลย เจ้า "ยศ" ต่าง ๆ นี้ หากจะใช้ "ยศ" ก็ตามหน้าที่แห่งงานเท่านั้นจริง ๆ

ยิ่ง "สรรเสริญ" แล้ว ยิ่งเป็นเรื่องของ "ลูกยอ" กอใหญ่ที่คนใช้เป็นภาษาล่อคน เอาใจคน หลอกคนชัด ๆ เลย ไม่มีอื่น ผู้ที่จะหลงลนลานเพราะคำป้อยอนั้น หรือแม้จนกระทั่งให้ใคร ๆ เขาปั่นหัวได้นั้น ก็คือผู้ยังไม่รู้ (อวิชชา) แท้ใน "สรรเสริญ" จริงๆ เท่านั้น **คนผู้รู้ทันผู้เข้าใจความแท้จริงแล้ว จะไม่มีการหลงคำหลอกคำล่อคำป้อยอนี้**

เราจะต้องเข้าใจ **มายา** ต่าง ๆ นี้ให้ทั่วถึง จะต้องเป็นผู้ไม่ให้อำนาจของ "มายาโลก" เก๊ ๆ คือ ยศ สรรเสริญ พวกนี้มาผูกมายึดมามีฤทธิ์เหนี่ยวใจนำใจฉุดใจของเราได้เป็นอันขาด ถ้าเราหลงใหลยินดีอยากได้อยากมีอยากเป็น ก็นั่นแหละ "สักกายะ" ของเรา ก็รวมเอาสิ่งนั้นเข้าไว้ด้วย อย่าให้มันมา **เป็น "สักกายสมุทัย"** อยู่เหนือเราเลย ตัดออกจากบัญชีของเราเสียเถิด มันไม่ใช่ของ "ของเรา" ดอก มันเป็น "สมมุติโลก" ปล่อยให้มันดำเนินบทบาทไปตามเรื่องของโลก อย่าโง่ อย่ายอม**เหน็ดเหนื่อยลำบากลำบน** (กิลมถะ) เพราะมันเลย อย่าหยิบ "มัน" ขึ้นมาเบ่งเป็นอันขาด *ใครยัง "หลง" ไปพลอยสมมุติค่า หลงเป็นของมีราคาอยู่ในหัวใจตน คนนั้นก็คือ "ผู้หลงตน" ซึ่งจะเป็นผู้ก่อ "ทุกข์" มาก เพราะมัน อยู่นั่นเอง*

เนื่องด้วย **มันคือ "ภวตัณหา" ที่แท้จริง** *ของคน ตนก็จะ "ทุกข์" เพราะมัน เนื่องจากอยากให้มันใหญ่อีกโตอีก ผู้อื่นก็จะ "ทุกข์" เพราะเราซึ่งเป็นผู้หลงยศนี้ จะถือดีเบ่งอำนาจข่มผู้อื่น กดผู้อื่น*

ผู้ใดเห็นได้เข้าใจได้ และปล่อยมันวางมันถูกตัวถูกตน คือ ทำให้ความเบ่งความหลงในยศมันตายดับไปจากเรา ไม่มามีฤทธิ์ดิ้นอยู่เหนือเรา ดับความหลงผิดยึดผิดนั้นจากตัวเราได้ แม้เราจะมียศ มีฐานะ มีศักดิ์ศรีนี้ โดยธรรม เพราะความสามารถแท้ เพราะความดีจริงของเรา ก็จงรู้แท้ให้ได้ว่า **นั่นมันก็เพียง เป็นขอบเขตที่เขาสมมุติให้เรา "ทำงาน" ตามฐานะนั้น เท่านั้น ต่างหาก** มันไม่ใช่อาวุธ

197

ที่จะนำมาใช้ข่มใคร กดใครใด ไม่ ! จงทำปัญญาให้เห็นแจ้ง และ ทำตนให้สู้ความจริงให้ชัด จะได้ทำตนให้ตรงตำแหน่ง ถูกหน้าที่แท้ๆ ไม่เกินเลย ไม่เผื่อ ! จิตเราก็จะเบาสบายจริงๆ เราก็จะพ้น "สักกายะ" ไปอีกจำพวกหนึ่ง เพราะ**ได้ "สักกายนิโรธ" (ดับ)**เจ้ายศ เจ้าสรรเสริญออกไปจากตนแล้ว กล่าวคือ ไม่หลงไม่เห่อยศไม่เมายศไม่บ้ายศ ทั้งๆยังมียศมีตำแหน่งมีฐานะจริงตามสมมุติโลกอยู่นั่นแหละ จงเห็นให้ชัดว่า "ดับ" อะไร ? "สักกายะ" ที่ว่านั้นคืออะไร ? กินความแค่ไหน ? แม้สรรเสริญก็เช่นกัน เราจะไม่หลงไม่เห่อไม่เมาไม่บ้า จะต้องตัด "สักกายะ" ออกพ้นไปจากการยึดผิด ๆ หลงผิด ๆ นั่นเอง

ตัวสุดท้ายคือ "**สุข**" ความหลงชนิดใหญ่ตัวนี้ รวมอยู่ทุกอย่างร้อยเข้ามารวมหมด มันครองโลกใหญ่ยิ่งจริง ๆ เพราะดูเหมือนทุกอย่างจะต้องมีมัน คนจึงตาบอด หูหนวก จมูกหวัด ลิ้นชา กายอัมพาต ใจเมาไปเพราะ**เจ้า "สุข"** ตัวนี้เอง

แม้แต่ได้ลาภมาก็เป็น "สุข" ได้ยศมาก็ "สุข" ได้สรรเสริญมาก็ "สุข" ได้เสพย์อบายมุขก็ "สุข" ได้เสพย์กามคุณ ๕ ใด ๆ ก็ "สุข" ก็ไม่รู้มันมีตัวมีตนเป็นไฉน ? ! แต่มันเป็น**ยอดแห่ง "สักกายะ"** จริง ๆ คนไม่ "พ้นทุกข์" ไปได้ ก็เพราะว่า **หลงเจ้า "สุข" นี่แหละ**หนักร้ายกาจนัก ถ้าฆ่าเจ้า "สุข" ให้ตายดิ้นสิ้นซาก ลงได้อย่างแท้จริง **"สักกายะ" ก็หมดเกลี้ยงสิ้นสุด** หมดถ้วนทั่วเป็น **สิ้น "สักกายอันตะ"** ไปทันที ไม่มีทั้ง "สุข" และเมื่อนั้นจะหมดเกลี้ยงทั้ง "ทุกข์" สิ้นสุด

ดังนั้น ก็มาขยายความ**เจ้า "สักกายะ" ใหญ่**นี่ดูกันให้ละเอียด ดูที่ !

ย้อนไปถึง "อบายมุข" ต่าง ๆ อีกที (ใครมีอะไรบ้าง ก็ขอให้ทุกคนไปตรวจสอบดูกันให้ได้ให้เข้าใจจริงๆ ทีเดียว) ปุถุชนทั้งหลายที่ต้องเป็น "ทุกข์" หนักลำบากลำบนเหน็ดเหนื่อย *ก็เพราะมันโง่อย่างร้ายที่สุด ที่ไป*หลงอย่างมืดบอด*เอาจริงๆ จังๆ ว่า "อบายมุข" ทั้งหลายนั้น มันให้ "สุข" คิดว่ามันสร้าง "ความสุข"*

198

ให้แก่ผู้เสพย์เอาจริง ๆ แต่พระพุทธองค์ของเราทรงเรียกอย่างชัดว่า **มันเป็นหน้าเป็นปากของนรกเลยทีเดียว เป็นตำแหน่งใหญ่ของนรก เป็นส่วนสำคัญของ "อบาย" เป็นหลุมใหญ่ ๆ เป็นแดนร้ายกาจของ "อบายภูมิ" อันเป็นภูมิที่คนเข็ดขยาดขลาดกลัวกันยิ่งนัก แต่กระนั้นคนก็เอาตัวเอาตนเข้าไปตกอยู่ในหลุมนรกเหล่านั้น แม้คนบางคนในสังคมจะนับหน้าถือตากันว่าเป็นคนชั้นสูง ชั้นฉลาดยอดคนปานใดก็ตาม** ในจำพวกปุถุชน ก็ยังล้วนเห็นไม่ได้ แจ้งไม่ได้ เข้าใจไม่ถึงทั้งนั้น เรียกว่า ยังไม่มี "ญาณทัสสนะ" แท้จริง จึงเห็นมันว่า เป็น "สุข" แล้วก็ยึดถือหอบไว้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ผูกพันไว้เป็น "สักกายะ" และจะต้องเสพย์สิ่งนี้ ชีวิตจะต้องคลุกคลีเกี่ยวข้องสัมพันธ์ (สังสัคคะ) ร่วมเสพย์ร่วมสังวาสกับสิ่งที่หลงยึดหลงหอบไว้ว่า**เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนี้** ให้ได้ จึงจะเรียกว่า ชีวิตสมบูรณ์ ชีวิตสุข ชีวิตดีแล้วของเขา

นั่นคือ **ผู้มี "ชีวิตที่โตใหญ่" (สักกายะ)** ผู้เป็นเช่นคนบ้าหอบฟาง ผู้หลงแบกโลกไว้ทั้งโลก หรือ แบกโรคไว้ทั้งโรค แล้วก็ยิ่งชมชานหายามาบำบัด *(อันคือ ยาเสพติดแท้ หรือคือ "อบายมุข" น้อยใหญ่ที่ผู้นั้น ๆ ติดอยู่จริง และจะต้องได้มา "เสพสม" จึงจะ "สุขสม" นั่นแหละ)* จึงเป็นเช่นคนเข็นครกขึ้นภูเขา ก็น่าจะสมน้ำหน้าตัวผู้หลงนั้นยิ่งนัก ที่ตัวเองโง่เอง หลงหอบสิ่งไม่เป็นเรื่องไว้เอง หลงแบกสิ่งที่ไม่น่าจะไปแบกไว้เอง หรือ หลงไปเสียเวลาหางานอันไม่เข้าท่ามาเหน็ดเหนื่อยทำเอง

"ชีวิต" คืออะไร ?

ชีวิต คือ ความโง่เหล่านั้นหรือ ? และ ชีวิตคือการเกิดมาเพื่อจะโง่มาหลงเชื่อชาวโลกย์เขาพาหอบฟาง พาแบกโลกจนไม่รู้ว่า คือ "โรค" (โมหะ) พาเข็นครกขึ้นภูเขานั่นน่ะหรือ ? คิดกันดู ๆ

ถ้าใคร ยังหน้ามืดตามัวไปเมาหอบฟางเน่า ๆ อยู่แต่ "อบายมุข" ทั้งหลาย

199

โดยหลงมันว่า จะต้อง "บริโภค" ยังจะต้องเสพย์มันอยู่ แม้มันจะมอมเมาเขาจนทุกข์ปางตายแค่ใด ? ปานใด ? หรือ แม้จะทำให้เรา "จองเวร" อันสุนทร ตาม "ความหลง" (โรคโมหะ) ของผู้หลงนั้น ๆ ปานใด ? ก็ตาม ผู้นั้น ก็ไม่ได้ "รู้จักประมาณ" (**มัตตัญญุตา**) ยังไม่ได้ประพฤติธรรม ตามหลักการของพระบรมศาสดาของเราทรงสอนไว้ โดยยิ่งนี้ เลย แม้แค่ขั้นต้น จริง ๆ ก็ยังคือ **"คนนรก" หรือ "สัตว์อบาย" หรือ "ผู้ยังไม่เจริญ" เลยเอาจริง ๆ** ขอให้รู้ "นรก" เข้าใจ "นรก" ให้ถูกแท้กันให้ได้เถิด อย่าไปเมาหมัดอยู่แต่กับ "นรก" หลังตายไปแล้วกันนัก ("อบาย" แปลว่า นรก, ความเสื่อม, ที่ปราศจากความเจริญ)

เมื่อผู้ใดเห็นได้ชัด แจ้งได้จริงแล้วว่า "อบายมุข" ทั้งปวง เป็น "ฟางเน่า" จำนวนแรก ที่เราจะต้องรีบโยนทิ้ง สลัดออก วางเสีย เลิกขาด แล้วก็ทำให้ได้จริงๆ เมื่อเสร็จแล้วก็มา "มัตตัญญุตา" หา "สักกายะ" ในของเราอีกว่า เราหลง "โภชเน" (การบริโภค) ใด ๆ ที่มันยังเป็น "ฟาง" ชิ้นต่อไป ที่เรายังหลงเงอะงะโง่พะรุงพะรังหอบมันอย่างไม่ยอมวางให้ตัวเองเบา ๆ ลงได้บ้างอีก

"ฟาง" ชิ้นสำคัญนี้ ก็คือ "สุข" อันเป็น "สักกายสมุทัย" อันใหญ่โตมโหฬาร **แท้จริงนั้น "สุข" ไม่มีเลยในโลกปรมัตถ์** "สักกายะ" ใด ๆ หรือ แม้ "สังขาร" ใด ๆ ก็ล้วนคือ "ทุกข์" ทั้งสิ้น ดังที่คงจะได้ยินได้ฟังกันมานานหนักหนาแล้วว่า "*สัพเพ สังขารา ทุกขา*" (*สังขารทั้งหลายทั้งปวง เป็น ทุกข์*)

"สักกายะ" นั้น ก็คือ "สังขาร" คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องคลุกคลี ปรนปรุงร่วมสังวาส สืบสัมพันธ์ระหว่างของ ๒ สิ่งขึ้นไปทั้งนั้น จะเป็นรูปธรรมกับรูปธรรมก็ดี นามธรรมกับรูปธรรมก็ดี หรือ แม้นามธรรมกับนามธรรมก็ดี มันคือสังขาร และที่เรากำลังหมายถึงอยู่ในขณะนี้คือ สังขารใหญ่เอาเสียด้วย เมื่อมันออกใหญ่โตรู้ชัดเจนจนเรียกว่า "สักกายะ" ก็จงรีบจัดการฉีกแยกแบ่งส่วน ที่มันเป็นปัจจัย ที่ทำให้ดิ้นให้ไม่สงบนั้นๆ ออกโยนทิ้งให้ได้ ทำให้เล็กลง ทำให้น้อยลง(ปวิเวก)

ปรารถนาไปสู่ ความน้อย ความเล็ก ความหมดให้ได้อยู่เสมอ ๆ (อัปปิจฉะ) อย่าให้มีการคลุกคลี อย่าให้มันไปเกี่ยวข้อง อย่าให้มันปรนปรุง อย่าให้มันร่วมสังวาส

200

สืบสัมพันธ์กัน (อสังสัคคะ)

ดังนั้น คำว่า "สุข" นั้น มันจึงเป็น "สมุหัยอริยสัจ" ของทุกๆ สิ่งในโลก ที่ทำให้คนต้องได้มาซึ่ง "ทุกข์" หลง "สุข" ที่เป็น "สักกายะ" โตใหญ่กว้างขวาง มากมายออกไปเท่าใดๆ ก็ยิ่งมี "ทุกข์" มาก เท่านั้นๆ

เช่น หลงใน "อบายมุข" ต่างๆ เมื่อกี้นี้เป็นต้น ต่อมาถ้ายังหลงอยู่อีกว่าได้ "สรรเสริญ" (นามธรรม) มาร่วมเสพย์ ร่วมสังวาส ร่วมปรุงแต่ง ร่วมสืบสัมพันธ์กับชีวิต ร่วมบริโภค ก็ยังเห็นว่า เป็น "สุข" อยู่ ก็คงยังคือ "ทุกข์" อยู่นั่นเอง

จะต้องตัดออก โยนทิ้งให้ได้ มันไม่ใช่เครื่องที่จะต้องหลงบริโภค (โภชนีย) มันไม่ใช่สิ่งที่จะทำการบริโภค (โภชเน) แต่อย่างใดเลย อย่าหลงผิดเอาถึงปานนั้นเป็นอันขาด มันเป็นเพียงมายา ที่คนเขาสมมุติบัญญัติกันขึ้นมาหลอกคน ล่อคนจูงคนโง่ๆ ให้ขยันบ้าง ให้รู้จักดีจักชั่วบ้าง แต่*ทุกวันนี้ บางทีชั่วๆ ก็ยังไปสรรเสริญเยินยอกัน ก็ออกถมถืด จนใช้การกันไม่ได้แล้วด้วยซ้ำ*

เช่น ผู้ชายนักเลงผู้หญิงที่มีฝีไม้ลายมือฉกาจ ผู้ชายต่อผู้ชายด้วยกันก็มักจะ "สรรเสริญ" กัน ตามสัจจริงแล้วเป็น "อบายมุข" เป็นการ "ขุดหลุมนรก" หลอกเพื่อนแท้ๆ เพื่อนคนใดไร้ปัญญาก็พลอย "หลงผิด" ในคำสรรเสริญนั้นเห็นว่า "จริง" จึงได้ยึดผิด หลงผิด (โมหะ) กันมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ หรือคนที่ช่างดัดท่าดัดทางกรีดกราย ช่างแอ๊คช่างแสดง ช่างร้อง ช่างเต้น ก็ไป "สรรเสริญ" กันว่า ฟ้อนเก่งรำเก่ง แสดงเก่ง ร้องเก่ง เต้นเก่ง แท้ๆ นั่นแหละคือ "ตัวอบายมุข" หรือ ตัวสัตว์นรกใหญ่ ซึ่งเดี๋ยวนี้ โลกยุคสมัยปัจจุบันนี้ ปุถุชนคนมืดบอดหลงกันร้ายกาจมากในเรื่องนี้ - เพราะมันถึงขั้นแก้ผ้าดัดท่าทางกรีดกราย หรือแก้ผ้าออกมาวิ่งกันให้ได้ในที่ชุมนุมชน นักแสดงก็แสดงท่าทั้งราคะ ทั้งโทสะ ที่จัดจ้านลามกกัน จนสุดจะกล่าวแล้ว แล้วยังมีแนวโน้ม "ยุ" กันต่ออยู่อีกทุกวี่ทุกวันนะว่า **เก่ง!** ยิ่งจะให้ยิ่งไปยิ่งกว่านี้อีกด้วย **คิดดูดีๆ เถิด ว่า มัน "หลงผิด" กลับทิศ ของความถูกต้องกันสุดขีด ปานใด ?** ร้องกันก็อย่างหูแตก

201

เต้นกันก็จนไม่รู้จะหาท่าอะไรมาบ้ากันอีกแล้ว ก็ไม่ได้สำนึกเลยว่า นั่นคือ ต่ำลง เลวลง หรือ เปลืองแรง ผลาญพล่าเวลา ไร้แก่นสาร ไปเปล่าเท่าใด ๆ ? ! คนผู้ใดเล่นโบว์ลิ่งเก่ง ก็ไป "สรรเสริญ" กัน เล่นกอล์ฟเก่ง ก็ไป "สรรเสริญ" กัน และนับวันจะก่อเกมส์ คิดสร้างการละเล่นให้ใหม่ให้แปลกให้เปลืองขึ้นมากันเรื่อย ๆ **ไม่หยุดหย่อน** แท้ ๆ ก็ล้วนเป็น "อบายมุข" เป็นการ "ขุดหลุมนรก" หลอกกันอย่างชัดแจ้งแท้ ๆ ล้วนเป็น "ความเฟ้อ"

เป็นสมมุติที่ถูกสร้างขึ้นมาทับถมชีวิต ทับถมโลก ให้ลดแก่นสาร พล่าแรงงานที่ควรจะนำไปใช้เพื่อผลิตผลที่แท้ ที่สำคัญ กับชีวิตในโลกจริง ๆ กันแล้ว ๆ เล่า ๆ สุดท้ายร้ายกาจขนาดเกมชกกันตีกันหัวร้างข้างแตก ก็แกล้งหลอกกันว่า เป็นของน่าภาคภูมิ เป็นของดี ของโก้ บางทีก็ถึงตายกัน ก็เห็นออกโทนโท่ชัด ๆ ว่าคนกำลังเจ็บ กำลังถูกทารุณ กำลังตกนรก ก็ยังอุตส่าห์ไปยั่วยุให้คนมาตีกัน โดยตั้งภาษาโก้ ๆ ใส่ใหม่ว่าเป็น "เกมกีฬา" เรียกชื่อเฉพาะว่า "มวย" โฆษณาหาทางปล่อยข่าวย้ำยัน (ประชาสัมพันธ์) ว่า เป็นสิ่งที่จะต้องจรรโลง รังสรรค์ขึ้นให้เจริญยิ่ง ๆ ผู้โง่หลงก็ชมชานเข้ามาเป็นทาส หรือ เหยื่อ เจ็บเท่าใดเหนื่อยลำบากเท่าใดก็ทน เพื่อ "สรรเสริญ" (ที่ไม่ใช่แก่นสารอันดีงามอะไร) เพื่อ "ลาภ" (ซึ่งล้วนคือ อุปกรณ์ในการหลอกคนอันร้ายกาจยิ่ง) ดังนี้ เป็นต้น ล้วนแต่เรื่อง "หลอก" กัน คือ เรื่องของ "ผี" (นรก) แท้ ๆ ทั้งสิ้น ภาษาเดิม ท่านก็เรียกอยู่ชัด ๆ ว่า "**อบาย**" ๆ **หรือ** "**นรก**" ๆ มันให้ผลเป็นทุกข์ เจ็บแสบเหน็ดเหนื่อย ไร้แก่นสารในปัจจุบันอยู่ชัด ๆ และ แถมเป็นแนวโน้มที่ห่าง "ความสุขสันติ" ออกไปทุกที ๆ มีแต่ย้อมใจสั่งสมให้อำมหิต ด้านชาต่อความทารุณหยาบกร้าน ห่างไกลความเมตตาออกไปทุกที ๆ **นี้คือ ภพเบื้องหน้า ก็จะมีแต่ความอำมหิต** ไม่ใช่ "อำมหิต" แต่ผู้ชกคนเดียว มันย้อมใจคนที่ไปหลงเห็นดีหลงชอบนั่นแหละ "อำมหิต" ไปเป็นหมู่เป็นพรวนไปหมด นี่แหละคือ บาปร้าย คือ กรรม อันเป็น "อกุศลกรรม" แท้ ๆ ที่ถูกปุถุชนคนไม่รู้นรก ช่วยกันก่อนรก จรรโลงนรกให้โลก เป็นความชั่วความผิด เหตุเพราะ "ไม่รู้" (อวิชชา) ตัวเดียวแท้ ๆ

202

แม้จะไม่ใช่ “สรรเสริญ” ในทางผิด หรือ ชั่ว อย่างได้ยกตัวอย่างมานั้น ก็ตาม “สรรเสริญ” ใด ก็คือ เครื่องล่อใจทั้งนั้น เราจงรู้ทันมันให้หมด ถ้าเราเป็น **ผู้ฉลาดแท้ (อริยะ)** จริง ๆ เราก็จงทำประโยชน์แห่งหน้าที่ (ที่เราพึงทำ) ทำกิจตามสมรรถภาพของเราไปให้ดีที่สุด “สรรเสริญ” จะได้มา หรือ ไม่ได้มามันไม่จำเป็นอันใดเลย เราได้เป็นผู้เกื้อกูลโลกเกื้อกูลตนตามควร หรือ ดีที่สุดจริง ๆ เท่าที่เราทำได้โดยมีความพยายามและจริงใจ ไม่ใช่คนเกียจคร้านแล้วล่ะก้อ นั่นแหละคือ “ผู้รู้” (พุทธะ) คือ ผู้มี “ปัญญาธิคุณ” คือ ผู้มี “บริสุทธิคุณ” แล้วในขนาดหนึ่ง คือ **ตัดขาดจาก “สักกายะ” ส่วนที่เป็น “สรรเสริญ” ออกไป ไม่ต้องไปหลงใหลมุ่งหวังยึดถือจะเอา จะมี จะได้ จะเป็น** นี่สิ ! กลับจะได้เป็น “อริยะ” แท้ ๆ เจริญจริงยิ่งกว่า ต้องทำ “ปัญญา” ดี ๆ ผู้เห็นจะเห็น ผู้ยังเห็นไม่ได้ ก็แน่ล่ะ ! ย่อมเห็นไม่ได้ จริง ๆ

สรุปความ จงอย่าหลงตนเป็น “ บ้าหอบฟาง ”

ข้อควรทำ จงค้นหา “ ฟางเน่า ” ในตัวเราให้พบก่อน โดยเร็วที่สุด แล้วรีบกำจัดมันทิ้งให้ได้ อย่าชักช้าเป็นอันขาด แม้จะยากเย็นเช่นไรก็อย่ายอมแพ้

กระนั้นก็ดี สิ่งที่หยาบที่ใหญ่ที่ไกลจากตัวแท้ ๆ ตั้งแต่ “ อบายมุข ” ไปจน ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข แม้เราจะรู้ จะเข้าใจ จะได้พากเพียร “ บริโภค ” มันให้น้อยลง ๆ หรือ ลดมันให้ได้ขาดไปเสียทันทีนั้น มันก็ยังมิใช่ของง่าย สำหรับผู้ยังมีอินทรีย์พละยังไม่กล้า จึงจะต้องรู้จัก “ สักกายะ ” อันละเอียดขึ้น ใกล้ตน ชิดตนเข้ามาอีกด้วย และก็จะต้องทำการประมาณ ทำการสำรวม ทำการสังวร ให้อีกเช่นเดียวกันไปพร้อม ๆ กันทุกวินาทีที่เราจะพึงบำเพ็ญประพฤติได้

“ **สักกายะ** ” นั้นก็คือ การกระทบสัมผัสที่เกิดจากทวารทั้ง ๖ ของเรานั่นเอง มันจะ “ ปรุง ” มันจะ “ เกิด ” มันจะเป็น “ ตัวตน ” หลอกล่อเล่นตลกกับเรา จนปุถุชนคนธรรมดาเห็นมันว่า เป็น “ ของจริง ”

203

เป็น "ความจริง" เป็น "ของจำเป็น" เป็น "ความจำเป็น" อยู่เสมอตลอดเวลาเอาเสียจริงๆ

การกำหนด "สติ" การจะสร้าง "ปัฏฐาน" ให้เป็น "ชีวิตชีวา" (อาณาปาณสติ) ที่ละเอียดอ่อนเข้า หยั่ง**กาย** หยั่ง**เวทนา** หยั่ง**จิต** หยั่ง**ธรรม** เข้าไปก็จะยากขึ้น แต่ตรงแก่น ตรงเป้าแท้ขึ้น และ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวดของผู้จะทำตนให้ดีให้เจริญแท้ หรือ เรียกว่า นักปฏิบัติธรรมจะต้องเพ่งพินิจเพียร เพราะมันเป็น "**กาย**" **ที่เราหลงอยู่อย่างใหญ่ (สัก) อย่างยิ่งจริงแท้ หนาแน่นแรงกล้าเอามากมาย**

เราได้ว่าถึงเรื่อง "**สำรวมอินทรีย์**" ซึ่งจะตัด "กามคุณ ๕" กันมาแล้ว และก็นั่นแหละ คือ ความเชื่อมต่อโยงใยที่เราจะพึงกระทำ เมื่อได้ระวังทวารทั้ง ๕ ทั้ง ๖ ของเราแล้ว เราก็ควรจะได้ระมัดระวังประมาณในการบริโภค การใช้สอยต่างๆ ที่เรายังจำเป็นอยู่ คือ เรายังต้องบริโภคอาหาร ยังต้องบริโภคเครื่องนุ่งห่ม บริโภคที่อยู่ และยังบริโภคยารักษาโรคเมื่อมีโรคเกิดที่ตน

อาหาร ก็มีกิเลสตัณหาห่อหุ้มอยู่อย่างหนาแน่นมิใช่เล่น ที่ทำให้คนผู้ยังไม่ฉลาดแท้พอ ลุ่มหลงเหน็ดเหนื่อย ทุกข์ทรมาน แต่เขาก็ไม่รู้ในความทุกข์ทรมานนั้น เหตุเพราะได้หลงเชื่อตามๆ โลก ที่ได้หลอกพอกเพิ่มปรุงแต่งสร้างความยึดมั่นอันแน่นเหนียวใส่ใจคน

ก่อนอื่นมาเข้าใจความแท้จริงกันให้ได้เสียก่อนว่า "**อาหาร**" **นั้น มันมีความหมายแค่ใด ?**

เครื่องจักรกลในโรงงานแห่งหนึ่ง เมื่อเราปรารถนาให้มันเดินเครื่องทำงานอยู่ เราก็ต้องใช้อุปกรณ์ที่จะปรุงแต่งประกอบการ เป็นต้นว่า น้ำมัน หรือ ไฟฟ้า เราก็หาน้ำมัน หาไฟฟ้ามาบรรจุลงไปให้แก่เครื่องจักรกลนั้น มันก็จะเดินเครื่องทำงานอยู่ ก็เท่านั้น น้ำมันหรือไฟฟ้าก็พึงเป็น "อาหาร" ของเครื่องจักรกลนั้น

204

รถยนต์คันหนึ่ง เมื่อเราปรารถนาให้มันวิ่งทำงานให้เราอยู่ เราก็หาอุปกรณ์ที่จะปรุงแต่งประกอบการให้มัน เป็นต้นว่า น้ำมัน และไฟฟ้า ก็เท่านั้น สั้นที่สุด ตรงตัวที่สุด สบายที่สุด ง่ายที่สุด

อาหาร ก็คือ ธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ ที่นำมาเป็นอุปกรณ์ ที่จะปรุงแต่งประกอบการให้ "พลังงาน" หรือ ชีวิตการงานของเครื่องยนต์นั้น ๆ ดำเนินอยู่ และ ดำเนินไป

คน ก็คือ เครื่องยนต์ชั้นดียิ่งชนิดหนึ่ง ที่อาศัยคาร์โบไฮเดรทบ้าง โปรตีนบ้าง วิตามิน เอ บี ซี บ้าง น้ำบ้าง เกลือแร่ต่าง ๆ ฯลฯ เล็กน้อยบ้าง มาเป็นอาหาร เราก็จัดหาสิ่งเหล่านั้นให้ตรง ให้ง่าย ให้สบายที่สุด มาให้มัน หรือนำมาบริโภค

ผู้ใดเข้าใจตรง เข้าใจแท้ ในคำว่า "อาหาร" ในคำว่า ธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ ที่จะนำเข้าไปเป็นอุปกรณ์ เพื่อปรุงแต่งประกอบการให้แก่ชีวิตได้ อย่างไม่งมงายลุ่มหลง ไม่เข้าใจผิดไปมัวเมาสิ่งฉาบพอกหลอกล่ออื่นๆ ที่มันถูกสร้างถูกหุ้มขึ้น ไม่ยึดมั่นถือมั่นผิด ๆ ในชื่ออาหารแปลก ๆ ในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่าง ๆ อันไม่ใช่ "ธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ" คนผู้นั้น ย่อมบริโภค "อาหาร" อย่างถูกต้อง อย่างง่าย อย่างสบาย อย่าง ไม่หลง โง่ทำความเหน็ดเหนื่อย ให้แก่ตน โดยเปล่าประโยชน์แน่ ๆ **นั่นคือ ผู้ "พ้นทุกข์" ที่แท้จริง และ คือ "ผู้เลี้ยงง่าย" ที่ถูกต้องตามพระพุทธพจน์ที่ทรงสอนนักสอนหนาจริง ๆ จึงอย่าไปหลงเข้าใจคำว่า "ผู้เลี้ยงง่าย" อย่างเพี้ยนๆ ผิดๆ อยู่ในแบบตามใจกิเลสตัณหาของผู้มีกิเลสตัณหาเป็นอันขาด**

ธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ ที่คนจำเป็นจะนำมาเป็นอุปกรณ์ปรุงแต่งประกอบการให้กับชีวิตดังกล่าวแล้วนั้น ก็มีอยู่ใน ผัก พืช ผลไม้ทั้งสิ้น เราก็กินผัก พืช ผลไม้ต่าง ๆ เข้าไปก็แล้วกัน คาร์โบไฮเดรทมีในข้าวต่างๆบ้าง ในเผือก ในมันบ้าง โปรตีนมีในผักตระกูลถั่วทั้งหลาย วิตามินต่าง ๆ มีอยู่ในผักนานาชนิด แม้เกลือแร่ ก็ตาม เรารู้จริง รู้ชัด อย่างนี้ ก็นำ "ธาตุแท้ ๆ" ตรง ๆ ที่มีอยู่ในพวกผัก พืช ผลไม้พวกนี้มากิน

205

จะเหน็ดเหนื่อยมากที่สุดก็เพียงหาผัก พืช ผลไม้ต่าง ๆ อันมีธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น มาให้ได้เท่านั้น แล้วก็นำมากินเข้าไป ผัก พืช ผลไม้บางอย่างอาจจะต้องแปรธาตุทางเคมีมันลงบ้าง เช่น ต้องต้ม ต้องคั่ว คือ ต้องลดค่าของธาตุบางชนิดในพืช ผัก ผลไม้ลงบ้าง ไม่เช่นนั้น มันทำปฏิกิริยากับเซลล์ในลิ้น ในร่างกายของเราแรงไป ก็ควรทำ และ ควรทำเพียงพอดีตรง ๆ แท้ ๆ สมเหตุสมผลเท่านั้น ก็พอแล้วไม่จำเป็นจะต้องไปมัวหลงในชื่อของอาหาร (ที่คนเขาตั้งขึ้นหลอกคนด้วยกันเก่งนัก) และไม่ควรหลงเหน็ดเหนื่อยปรุงรูป ปรุงรส ปรุงกลิ่น ปรุงเสียง ปรุงสัมผัสให้มันจนเกินขอบเขต กว่าจะได้กินหอบฮัก ๆ เสร็จแล้วบางทีก็ไม่สมใจด้วย เพราะ "ไม่อร่อย" เลยยิ่ง "ทุกข์" หนัก ทับถมตนซ้อน "ทุกข์" เข้าไปอีก ก็เพราะความ "หลงยึดติดในกามคุณ ๕" กับ หลงยึดติดใน "บัญญัติสมมุติ" นั่นเอง

คนเดี๋ยวนี้**ไม่ได้ทำเพียงพอดี**อย่างแท้จริงกันเอาเลยจริง ๆ มันทำกันมากจนล้นจนเกินขอบเขต (เฟ้อ) จนยึดมั่นถือมั่นผิด ๆ โง่ ๆ ทำให้ตนเองทุกข์ทรมาน เหน็ดเหนื่อยไม่เข้าการ เพราะไปมัวยึดมั่นเอาอย่างแน่นหนาว่า การกินจะต้องมีสิ่งนั้นซ้อนนั้น จะต้องมีสิ่งนี้ซ้อนนี้ รูปอย่างนั้น รสอย่างนี้ กลิ่นอย่างนู้น กรอบอย่างนั้น มีคาว มีหวาน มีของหนัก ของเบา ของว่าง ของแกล้ม อะไรต่ออะไร ให้ล้นหลากเกินขอบเขตของ "อาหาร" แท้ ๆ จริง ๆ มีเครื่องประกอบอะไรต่ออะไรนานา รูปร่างล้วนแยกแยะ แบ่งแจก แปรรูป แปลงรส ยักกระสายกลิ่น เบี่ยวสัมผัส ให้เป็นนุ่ม เป็นกรอบ อะไรต่ออะไรไปต่าง ๆ สารพัด แท้ ๆ จริง ๆ ก็เพียงบรรจุเจ้าธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ ที่มีในพืช ผัก ผลไม้นั้นให้เข้าไปในกระเพาะ เพื่อจัดการแบ่งแยกแจกออกไปใช้งาน ในร่างกายเท่านั้น ก็แสนจะยุ่งยากหลากวิธี มี "กิจการ" อันได้บานเบิก ประกอบตกแต่ง ฉาบพอก หลอกล่อ ต่อเติม เพิ่มพูนมากมูล จนเหน็ดเหนื่อยหนักหนา อย่างน่าระทดท้อระย่อใจ หว่าเขาก็ยังเสียเวลายังหาเรื่องทำ ๆ ๆ ๆ กันให้เฝือ (เฟ้อ) ให้ยุ่งยิ่งขึ้นกันอยู่ อย่างไม่โงหูโงหัว สำหรับปุถุชน และเขาก็จะยังมุ่งหน้าสร้าง ก่อ เพิ่มกันต่อ และต่อไปอีกไม่หยุดยั้ง สำหรับ "ปุถุชน"!

206

ก็เมื่อเรามีข้าว ผัก พืช ผลไม้ ถั่ว งาอะไรต่าง ๆ อยู่พร้อมแล้ว เราก็กินเข้าไปอย่างนั้นทุกวันทุกมื้อที่เราจะกิน ก็ไม่ได้กันแล้ว มันก็ให้มีอาการเบื่อ อาการไม่อร่อย อาการเซ็ง ซ้ำซาก จงรู้ไว้เถิดว่า อาการทั้งหลายดังกล่าวมาแล้วเป็นต้นนั้น เบื่อบ้าง ไม่อร่อยบ้าง เซ็งบ้าง ซ้ำซากบ้าง อะไรพวกนี้นั่นแหละ **เป็น "ความรู้สึกยึดถือยึดติดเอาเอง" (สักกายสมุทัย)** *เป็นกิเลสตัณหาที่ตนสร้างขึ้นมาทำ "ทุกข์" ให้แก่ตนเองโดยแท้* ถ้าแกงหม้อหนึ่งจะกินซ้ำไปอีก ๓ วัน ก็กินไม่ลงแล้ว มีอาการซ้ำซาก เบื่อ จะต้องไปหาแกงชนิดใหม่มากิน ก็ทำไมที่ "ข้าว" ยังกินซ้ำอยู่ได้ทุกมื้อ ๆ ไม่เห็นซ้ำซาก หรือ เบื่อ ซึ่งมันก็แสนจะเซ็งแสนจะซ้ำซาก เขาก็ไม่เคยคิด เพราะอะไร ? ก็เพราะไป **"ทำความรู้สึกยึดถือยึดติดเอาเอง"** อย่างนั้นๆ อย่างนี้ๆ โดยได้หลอก ได้ล่อให้ยึดให้ติดให้ผลักกันมานานเต็มทีแล้วในคน คนไทยกินข้าว ฝรั่งก็แปรข้าวไปเป็นขนมปัง แล้วก็ติดข้าวติดขนมปังเป็นอาหารหลัก ส่วนอย่างอื่นซ้ำซากก็ชักจะเหม็นเบื่อก็ผลัก ดังนี้ เป็นต้น **ซึ่งล้วนแต่เป็น "ความหลง" ไปยึดมั่นถือมั่นหลงติด-หลงผลักใส่ใจให้เป็นผิดอยู่ทั้งนั้น** แล้วก็ตนเองนั่นแหละ "เหน็ดเหนื่อย" เป็น "ทุกข์" อันมาแต่ไม่มี "ปัญญา" รู้เท่าทัน หรือ รู้ให้แจ้งถึงเหตุ–ผลแห่งความแท้จริง ว่า อะไรเป็นเปลือก อะไรเป็นแก่น

สิ่งที่แปรรูป แปลงรส เปลี่ยนกลิ่น ยักกระสายสัมผัสไปต่าง ๆ เพื่อหลอกเพื่อล่อกัน จนติด–จนผลักมันอย่างไม่รู้เท่าทันจริง ๆ นั่นแหละคือ "กามคุณ" คือ กิเลส ตัณหา โดยตรง โดยแท้

ทำไม ? คนจะกินข้าว พืช ผัก ผลไม้ ที่มันมีธาตุแท้ๆ ตรงๆ ที่จะนำเข้าไปใช้ในร่างกายอย่างถูกต้องแท้ ๆ ไม่ผิดไม่ประหลาดอะไร อย่างซ้ำๆ ซากๆ ทุกวันๆๆๆ ไม่ได้ ทำไมจะต้อง "โง่" นักหนาจนต้องหลงรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่างๆ กันนัก คำว่า "โง่" คำนี้แหละ คือ "ความไม่รู้แท้" คือ "อุปาทานจริง ๆ" คือ โมหะ หรือ อวิชชา ที่จะต้องทำให้เป็น "อริยะ" (ฉลาด) ทำให้รู้จริงรู้แจ้งให้ได้

ถ้าเรามีข้าว มีถั่วเหลือง หรือ ถั่วลิสง มีผักสด เท่าที่จะหาได้ มีเกลือ

มีผลไม้ต่าง ๆ อันพึงจะหาได้ตามฤดูกาล แล้วเราก็กินมันอย่างนั้นทุกวันทุกมื้อ ร่างกายจะตายไหม ? ร่างกายจะบกพร่องไหม ? ลองคิดดูให้ดี ? เมื่อ "ธาตุแท้ ๆ ตรง ๆ" อันจะใช้ในร่างกายมันเข้าไปครบพร้อมแล้ว มันก็ไม่มีปัญหาอะไร ซ้ำจะแสนสบาย สะดวก สะอาด ประหยัด อีกทั้งไม่สร้างความผูกพัน ไม่สร้างโทสพยาบาทอาฆาตให้เกิด **เพราะเราไปฆ่าสัตว์มากิน และถูกต้องตรงที่สุด ก็คือ ไม่ไปโง่งม (อวิชชา) หลงรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสที่คนได้หลอกคนมานานแสนนานเหลือเกินแล้ว**

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ปาสาทิกสูตร ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ข้อ ๑๑๗ ว่า

"ดูก่อน จุนทะ มีฐานะอยู่ ที่พวกปริพพาชก ผู้ถือลัทธิภายนอกจากศาสนาของเรา จะต้องพูดใส่โทษพวกสมณะสักยบุตรของเราว่า เป็นผู้ประกอบสุขัลลิกานุโยค คือ ความประกอบตนให้เป็นสุขอย่างเดียว เมื่อพวกเขากล่าวใส่โทษอย่างนั้น พวกเธอควรจะถามเขาว่า สุขัลลิกานุโยคนั้นได้แก่อะไร ? เพราะสุขัลลิกานุโยคมีอยู่มากหลายอย่างต่าง ๆ กัน แต่สุขัลลิกานุโยคในที่นี้มีอยู่ ๔ อย่าง คือ คนพาลบางคนฆ่าสัตว์มาเลี้ยงตนให้เป็นสุข ๑ ถือเอาสิ่งของที่ผู้อื่นไม่ได้ให้มาเลี้ยงตนให้เป็นสุข ๑ พูดเท็จมาเลี้ยงตนให้เป็นสุข ๑ บำเรอตนด้วยกามคุณ ๕ ประการ ๑ *ทั้ง ๔ อย่างนี้แลเป็นของเลวทราม เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชนคนหนาแน่นด้วยกิเลส ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ทั้งไม่เป็นไปแห่งเหตุให้เกิดความเบื่อหน่าย คลายความกำหนัด ความดับ ความสงบ ระงับ ความรู้ยิ่ง ความรู้ดี* และไม่เป็นเหตุให้ถึงพระนิพพานได้*เลย*"

๔ ข้อ ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า **เป็นของเลวทราม เป็นของปุถุชนคนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส**นั้น มันหนาแน่นหนักหนาจริง ๆ อย่าเพียงฟัง เพียงอ่านแล้วก็คิดว่า เคยได้ยินแล้ว ได้ฟังแล้วเพียงผ่าน ๆ เป็นอันขาด

"*คนพาลบางคน*ฆ่าสัตว์มาเลี้ยงตน*ให้เป็นสุข*" ข้อความนี้บ่งชัดบอกแจ้งที่สุดอยู่แล้วว่า **ผู้ยังฆ่าสัตว์มาเลี้ยงตนให้เป็นสุข อยู่นั้นหนะ**

208

ไม่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานได้เลย พระพุทธองค์ก็ทรงสอนทรงยืนยันอยู่ตรงๆ ออกอย่างนี้ ผู้ยังเสพย์สุข ยังหลงบริโภคสัตว์ว่า เป็นของดี แล้วถือว่าเป็นสุขนั้นหนะ คือ คนพาล อันมีความหมายตรงๆ ในภาษาไทยว่า คนโง่ คนเขลา คนชั่ว คนร้าย คนดื้อด้าน คนยังเป็นพิษเป็นภัยในโลกอยู่ **ยังเป็นคนหนาแน่นไปด้วยกิเลส** ยังกระทำในสิ่งที่เลวทรามอยู่ ยังไม่กระทำในทางอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเบื่อหน่าย คลายความกำหนัด ความดับ ความสงบรำงับ ความรู้ยิ่ง ความรู้ดี และไม่เป็นเหตุให้ถึงพระนิพพานได้เลย

ภาษาเพียงแค่นี้ ก็ควรจะพิจารณาได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นดีเห็นชอบในการ"กินเนื้อสัตว์" หรือ? เพราะเมื่อเราเข้าใจและเห็นจริงแล้วว่า ผู้ฆ่าสัตว์ ได้ชื่อว่าบาปแล้ว แล้วทำไมคุณจึงจะทำเฉยเมยปล่อยให้คนอื่นทำบาป แต่แล้วคุณก็งุบงิบฉวยชุบมือเปิบคอยกินเนื้อที่เขาฆ่า ยอดเห็นแก่ตัวที่สุดไหม ? ตัวเองไม่ฆ่าเพราะรู้ว่าบาป แต่ที่คนอื่นเขาจงบาปๆ เถอะ ! แล้วเราก็ฉกฉวยกิน เท่านี้ก็เห็น"จิต" แล้วว่า เห็นแก่ได้ หรือ ขี้โลภแล้ว เป็นกิเลสแล้ว ยิ่ง "ผู้ยังกินเนื้อสัตว์ เห็นว่าเป็นสุข" *(ซึ่งยิ่งกว่า "ฆ่าสัตว์มาเลี้ยงคนให้เป็นสุข" ไปอีกนะ !)* ก็ยิ่งได้ชื่อว่า บาปจัดขึ้นอีกมีกิเลสมีบาปมากขึ้นอีก ผู้มีธรรมไม่ฆ่าสัตว์แล้วย่อมจะต้องไม่พอใจให้ผู้อื่นไปฆ่าสัตว์ด้วย ดังนั้น เมื่อเราไม่ฆ่าแต่ยังกินเนื้อสัตว์อยู่ มันก็เท่ากับยินดีพอใจให้คนอื่นฆ่าสัตว์นั่นเอง การเชื่อมโยงติดต่อในบาปมันยังเป็นไปอยู่ขาดกันไม่ได้อย่างนี้ ๆ เป็นเหตุ–นิทาน–สมุทัย–ปัจจัย เกี่ยวต่อกันอยู่รู้ได้เห็นได้ ถึงได้ไม่พ้นสมุทัย ไม่พ้นเหตุ จึงควรจะตัด"สมุทัย" คือ ต้นเหตุเสีย จะได้บริบูรณ์เถียงไม่ได้เพราะสิ้น"สักกายสมุทยอัตตะ"แท้จริง เมื่อเราไม่กินเนื้อสัตว์ เราก็ไม่ต้องฆ่า และใครคนใดอื่นก็ไม่ต้องฆ่ามาเพื่อเรา แล้วเราก็อาจสามารถพ้นมลทินบริสุทธิ์บริบูรณ์ออกมาได้โดยเดี่ยวก่อนตามนัยนี้ ส่วนผู้อื่นเขายังไม่อยากบริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ ก็ช่างเขา เขาอยากนำตนเข้าไปเกี่ยวข้องคลุกคลีอยู่กับหมู่เวรานุเวรนั้นอยู่ ก็เรื่องของเขา เราหาทาง (มรรค) ปลีกตนออกมาจากเครื่องร้อยรัด (บาป ภัย เวร) ให้ได้จริงๆ นั่นเถิด อย่ามัวไปนึกถึงคนอื่นที่เขายังไม่อยากออก

209

เพราะเขายังไม่อยากออก ก็ต้องปล่อยเขาก่อน ขึ้นไปดึง ก็หนักมาก ต้องรู้ความจริง เขายังปล่อยตนให้จมอยู่ในโอฆะ หรือ วังวนของโลก แห่งเวรานุเวรนั้นอยู่ ก็ต้องให้เขาอยู่ก่อน บังคับกันเกินไปได้อย่างไร ? มันทุกข์ เราต้องฉลาด เราต้อง "รู้" ทั้ง**ทางจะพ้น** (สัมมาอริยมรรค) แล้ว**ต้องพาตนพ้นออกมา** (คือปฏิบัติ) โดยตัวเราทำจริงๆ บริสุทธิ์จริงๆ ให้ได้ ให้มีอิสระ จะได้มีแรงมีกำลังช่วยผู้อื่นได้ในภายหลัง

คนปุถุชนผู้ไม่รู้ เขาย่อม "บริโภค" สิ่งที่เขาคิดว่า เขาพอดี โดยเขานึกคิดประมาณเอาเองว่า "พอดี" การประมาณอย่างนั้นมันก็เป็น "**มัตตะ**" ใน "โภชนะ" อยู่เหมือนกัน แต่มันยังไม่ถูกต้องแท้จริง เป็นความรู้ ความเข้าใจอันถูกตรงจริง ๆ ที่เรียกว่า "**อัญญุตา**" เพราะเขา "ประมาณ" ของเขาเอาเอง และเขาก็ "พอดี" (มัชฌิมา) ของเขาเองตามความปรารถนาของเขา (ตามที่ได้เคยอธิบายผ่านมาแล้ว)

ดังนั้น การจะทำให้**บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ใน "โภชเนมัตตัญญุตา"** นั้น ก็คือ จะต้องรู้แจ้งความแท้จริงด้วยการฝึกหัด ปฏิบัติ หัดละ หัดเลิก หัดหยุดสิ่งที่เราได้หลง "บริโภค" ตามๆ โลกย์เขามาเป็นนมเป็นนาน อันเราได้พิจารณา หรือ ได้รู้มาจากคำสั่งสอนของพระอริยะสงฆ์ก็ตาม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรงก็ตาม ลงให้ได้ จนเห็นผลดี เกิดสัมผัสความว่างเปล่า เบาสบาย ความไม่ยึดติด ความหยุด ความพ้นรอด ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยบริโภคนั้นได้อย่าง "สุขแท้ๆ" (ปรมัง สุขัง) ให้จริง ให้ได้ จึงจะถึงที่สุด คือ จะต้องว่างเปล่า หยุดขาด ไม่ติดจนถึง จิตในจิต เวทนาในเวทนาแท้ ๆ

ด้วยเหตุนี้เอง แม้แต่ใน "ศีล" ต้นๆ แค่ศีล ๖ ของพระพุทธองค์ ก็มีข้อกำชับกำชาตรงๆ ในเรื่อง "การบริโภค" (วิกาลโภชนา) แม้ใน "จรณะ" อันเป็นหลักการปฏิบัติไปสู่ความหลุดพ้น (ดังที่เรากำลังอธิบายถึงกันอยู่นี้) ก็มีเรื่องของ "การบริโภค" ให้นำมาเพ่งพิศพิจารณาประพฤติเพียรอยู่ด้วย หรือ แม้ใน "อนุศาสนี" (คำกล่าวสั่งสอนของพระพุทธองค์) อื่นๆ ที่นำมาร้อยกรองขึ้นมาสวดมาท่องกัน ให้รู้จักประมาณเครื่อง

บริโภค(โภชนียะ)ต่างๆ ก็มีมากมาย เช่น ใช้เป็นปัจจเวกขณ์(ปฏิสังขาโยฯ) ใช้เป็นกรรมฐาน(อาหาเรปฏิกูลสัญญา, อาหารสปายะ) เป็นต้น และที่ไม่ค่อยได้นำออกมาพูดกันในบางบท บางตอน แห่งคำสอนทั้งหลายของพระบรมศาสดา ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก ก็มี ยังมีอีกมากมายก่ายกอง ผู้พูดว่า *เรื่อง "อาหาร" เรื่องการกิน ไม่สำคัญในการปฏิบัติธรรมเพื่อไปนิพพานนั้น* จึงเป็นผู้ไม่รู้ "มรรค" ไม่รู้ "ศีล" ไม่รู้ "กรรมฐาน" ในการปฏิบัติแท้

อีก ๒ ข้อต่อมาคือ "ถือเอาสิ่งของที่ผู้อื่นไม่ได้ให้ มาเลี้ยงตนให้เป็นสุข" กับ "พูดเท็จมาเลี้ยงตนให้เป็นสุข" นั้น จะยังไม่พูดถึงล่ะ ! จะพูดถึงอีกข้อในพระสูตรนี้ ก็คือ

"**บำเรอตนด้วยกามคุณ ๕ ประการ**" ข้อความนี้ก็ชัดแสนจะชัดว่า ตราบที่ผู้ใดยังใฝ่คว้าโหยหา และลิ้มเสพย์บริโภคกามคุณ ๕ คือ "*อร่อย*" *ไปหมด ชื่นใจ สุขสมในรูปในรสในกลิ่นในเสียงในสัมผัสทุกอย่างอยู่ มันก็ยังเป็นของเลวทราม เป็นของปุถุชน คนหนาแน่นด้วยกิเลส ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ฯลฯ และไม่เป็นเหตุให้ถึงพระนิพพานได้เลย* จึงจะต้องเข้มงวดกวดขันตนเองให้มาก เมื่อจะเป็นผู้ปฏิบัติธรรมหวังนิพพาน จะต้องขจัด และรู้จัก**เจ้า "กามคุณ ๕"** นี้ให้ได้จริงๆแท้ๆ เข้าใจมันให้ชัดๆ กำจัดมันลงไปให้ได้จริงๆ มันเป็น "ตัณหา" หยาบเบื้องต้น เป็นกองกิเลสกองใหญ่ที่จะต้องเอาใจใส่ลด ละเลิก ปราบมันลงไปเสียก่อน จะไปมองเมินทำเป็นประมาทปล่อยให้มันคลุกคลี เกี่ยวข้อง มั่วสุมอยู่กับเราอยู่ ไม่จัดการให้มันหมดไปก่อน แต่จะไปมัวปราบ "ภวตัณหา" กับ "วิภวตัณหา" ขั้นสูงสุขุมโน่น คือ เรื่องของ รูปจิต อรูปจิต ที่เป็นราคะ ตัณหา อันละเอียดขึ้น "**อุทธัมภาคิยสังโยชน์**" **(สังโยชน์เบื้องสูง ๕ ข้อ)** คือความผูกยึดติดที่ละเอียดลึกซึ้งขั้นสูงชั้นในของจิต ก่อนนั้น มันจะง่ายอยู่ละหรือ ? มันจะถูกเป็นเบื้องต้น–ท่ามกลาง–บั้นปลายอยู่ละหรือ ? ก็ขอให้ลองไตร่ตรองดู

211

โดยลำพังแห่ง "สังโยชน์ ๑๐" พระพุทธองค์ก็ยังได้แบ่งเป็นขั้นต่ำ ขั้นสูงไว้แล้วด้วย อย่างชัดเจน คือ เรื่องของ "**สักกายะ**" และ "**กามราคะ**" นั้น มันตัวการหลักเบื้องต้น และ "**รูปราคะ**" "**อรูปราคะ**" กับ "**มานะ**" นั้น มันตัวการหลักขั้นสูง เพราะฉะนั้น การประพฤติธรรมให้บรรลุ มันจะกระโดดพรวด ๆ ไปละสังโยชน์ "เบื้องสูง" ก่อน ในมุมในแง่ของ "รูปภพ–อรูปภพ" ซึ่งเป็นเรื่องของ "ภวตัณหา–วิภวตัณหา" ขั้นสูง หว่า "กามภพ" ซึ่งเป็นเรื่องราวของ "กาม-ตัณหา" และ "ภวตัณหา" อย่างหยาบ ๆ ต้น ๆ ไม่ทำให้แจ้ง ไม่ละให้ได้ก่อนนั้น มันจะ "งาม" ในเบื้องต้น ท่ามกลาง บั้นปลายได้อย่างไร ? ขอให้ผู้ใฝ่ธรรมคิดใคร่ครวญทบทวนดูให้รอบคอบดี ๆ **อย่าไปหลงติดมัวงม ๆ คลำ ๆ ผิดทาง จับปลายเป็นต้น จับต้น เป็นปลาย อยู่** จะเสียเวลาเปล่า !

เมื่อผู้ใดได้ไตร่ตรอง ไล่เรียงระดับของกิเลสตัณหา หรือ ความหลงยึดถือเอาสิ่งไม่จำเป็นแท้จริงในชีวิต และเห็นได้ เข้าใจได้จริง ก็ให้เร่งหัดละหัดเลิก หัดหาทางหยุด หาอุบายกำจัดกิเลส–ตัณหา อันห่อหุ้มตน จนกลายเป็น "สักกายะ" นั้น ให้ได้ ไปตามลำดับ ตั้งแต่ "อบายมุข" มาจนลาภ–ยศสรรเสริญ–สุข (อย่างโลก ๆ) แล้วก็ไต่ควบเข้ามาหา "กาม" ทั้ง ๕ ให้ได้ และรู้กาย เวทนา จิต ธรรมในทวารทั้ง ๖ พร้อม จึงจะได้ชื่อว่า **ก้าวเข้าสู่จุดทำลาย "สักกายะ" แท้**

จาก "สักกายะทิฏฐิสูตร" สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ข้อ ๒๕๕

"ครั้งนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ฯลฯ ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า ข้าพระองค์ผู้เจริญ บุคคล**รู้อยู่**อย่างไร **เห็นอยู่**อย่างไร จึงจะ**ละ สักกายทิฏฐิ ได้** พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ บุคคลรู้เห็น**จักษุ**แล โดยความ**เป็นทุกข์** *(กายนอก)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**รูป**โดยความเป็นทุกข์ *(กายใน)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**จักษุวิญญาณ** โดยความเป็นทุกข์ *(เวทนา)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**จักษุสัมผัส** โดยความเป็นทุกข์ *(จิต)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็นแม้**สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนา ที่เกิดขึ้นเพราะจักษุสัมผัส เป็นปัจจัย** *(ธรรม)* โดยความเป็นทุกข์

จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ บุคคลรู้เห็นหู... รู้เห็นจมูก... รู้เห็นลิ้น... รู้เห็นกาย... รู้เห็นใจ... โดยความเป็นทุกข์ *(กายนอก)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**ธรรมารมณ์** โดยความเป็นทุกข์ *(กายใน)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**มโนวิญญาณ** โดยความเป็นทุกข์ *(เวทนา)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็น**มโนสัมผัส** โดยความเป็นทุกข์ *(จิต)* จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ รู้เห็นแม้**สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรือ อทุกขมสุขเวทนา ที่เกิดขึ้นเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย** *(ธรรม)* โดยความ**เป็นทุกข์** จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ ดูกรภิกษุ เมื่อบุคคล**รู้อยู่**อย่างนี้ **เห็นอยู่**อย่างนี้แล จึงจะละ **สักกายทิฏฐิ ได้**ฯ"

และจากพระไตรปิฎกเล่มเดียวกันนี้ ข้อ ๒๕๔ พระพุทธองค์ตรัสโดยนัยเดียวกันนี้เอง แต่ทว่าต้อง**รู้เห็น** กาย เวทนา จิต ธรรม ในทวารทั้ง ๖ **เป็น "อนิจจัง"** จึงจะละ **"มิจฉาทิฏฐิ"** ได้ อีกข้อหนึ่งคือ ข้อ ๒๕๖ พระพุทธองค์ก็ตรัสไว้โดยนัยเดียวกันอีก แต่ทว่าต้อง**รู้เห็น** กาย เวทนา จิต ธรรม ในทวารทั้ง ๖ **เป็น "อนัตตา"** จึงจะละ "อัตตานุทิฏฐิ" ได้

นั่นคือ เราจะ**ละ มิจฉาทิฏฐิ พ้น สักกายทิฏฐิ** และ **ละสิ้น อัตตานุทิฏฐิได้**นั้น ก็คือ เราจะต้อง**แจ้งใน กาย เวทนา จิต ธรรม ในทวารทั้ง ๖ ด้วยความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** ตามลำดับ

"อนิจจัง" คือความไม่คงอยู่ ความไม่สม่ำเสมอ ความไม่ยึดมั่นคงอยู่ได้ ความแปรปรวน ความยึดเอาแน่ๆแท้ๆไม่ได้เลย ความไม่เป็นอยู่เสมอไม่มีอยู่เสมอไม่ได้อยู่เสมอ ความไม่เที่ยงแท้ถาวรนิรันดร

ถ้าผู้ใดมุ่งหมายอะไรไว้ หรือ ยึดถือปักมั่นในสิ่งใดต่างๆ ไว้ ว่า เป็นอย่างนั้น มีอย่างนั้น ได้อย่างนั้นอยู่ หรือ แม้แค่มีเจตนาจะต้องเป็นอย่างนั้น จะต้องมีอย่างนั้น จะต้องได้อย่างนั้น จะต้องเอาอย่างนั้น ผู้นั้นคือ ผู้มีความเห็นว่า เป็น "นิจจัง" ดังนั้น ถ้าผู้ใดเข้าใจให้เห็นแจ้งเข้าใจให้ถูกต้อง และทำใจให้กลับกันเสีย ว่า เราจะ

213

ไปมุ่งหมายมั่นหมายยึดถือปักมั่นในอะไรเป็นจริงเป็นจัง เป็นเที่ยงเป็นแท้นั้น มันเป็นเหตุแห่งทุกข์ มันไม่ควรไปยึดมั่นว่า จะได้จะเป็นจะมี มันอาจจะเป็นอย่างนั้นอาจจะมีอย่างนั้นได้ แต่ก็ไม่แท้ไม่จริง ไม่แน่ ไม่คงอยู่ ต้องแปรปรวน จะยึดเอาแน่ ๆ แท้ ๆ ให้เป็นอยู่เสมอ มีเสมอ ได้เสมอนั้น ไม่ได้ ถ้าใครทำใจอย่างนี้ได้แล้วก็ "วางใจ" เสียว่า มันจะต้อง**เป็น "อนิจจัง" ได้จริง ๆ โอกาสใดก็ไม่แน่ "เป็น" ก็ได้ "ไม่เป็น" ก็ได้** ผู้นั้นก็เป็นผู้ **พ้น "มิจฉาทิฏฐิ" ได้** โดยแท้

"**ทุกขัง**" หรือ "**ทุกข์**" นั้นคือ ความไม่ดี ความไม่เจริญแท้ ความตกต่ำ ความไม่สมใจหมาย อาการที่ทนได้ยาก เป็นความลำบาก เป็นสิ่งที่ทรมาน เป็นของที่น่าเบื่อหน่าย เป็นเรื่องที่ไม่ควรจะมี ไม่ควรจะเกิด ไม่ควรจะเป็นในตัวเราอีกเลย เป็นความไม่ดีที่จะต้องล้างออกให้ได้

ถ้าผู้ใด**ยึดมั่นว่า "คนเกิดมาเพื่อเสพสุข" คนผู้นั้นแหละ** คือ "**ผู้มีทุกข์**" ดังนั้น จงอย่ายึดถือ "ความสุข" ไว้เป็นอันขาด อย่าไปสร้างไว้ในใจว่า มันเป็นอาการที่จะต้องได้ ต้องเป็น ต้องมี ต้องเกิด เชียว อย่า "หลง" เป็นอันขาดว่า ได้ลาภก็เป็นสุข ได้ยศก็เป็นสุข ได้สรรเสริญก็เป็นสุข ได้เสพรสทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ก็ยินดียึดมั่นเอาอย่างนั้น อย่างนี้ว่า "สุข" เป็นอันขาด เพราะ "สุข" มันไม่มี ถ้าไปยึดมั่น สำคัญหมายมั่น หรือ กำหนดตายตัวไว้ในจิตว่า จะต้องเป็นอย่างนั้นๆจริงๆ มันก็**เป็น "อัตตา" อันหนึ่ง**ที่ผู้ใดไปมีความเห็นแน่วแน่ ก็ผู้นั้นแหละ จะต้องเป็น "ทุกข์" เพราะเมื่อ "หลง" ว่าสิ่งใดเป็น "สุข" ผู้นั้นก็จะต้องใฝ่เสพ หรือ ใฝ่หา ดิ้นรน อยาก ก็การใฝ่ การดิ้นรนหา การอยากได้มา นั่นแหละ คือ **ตัว "ทุกขอริยสัจ–ทุกขสมุทัย" โดยตรง**

เราจะต้องรู้ให้ถ้วน เห็นให้ได้ ตั้งแต่กายนอกกาย เข้ามาจนกายในกาย และแม้กระทั่ง เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม ให้ถ้วนทั่ว ว่าที่จริง "สภาพธรรม" ทุกอย่าง มันเป็นของเกิดตามธรรมโดยตัวมันเอง ยึดอะไรไม่ได้ มั่นหมายอะไรไม่ได้ อย่าไปหลงเสพย์มัน แล้วก็สร้าง "สวรรค์" ใส่ใจตนอยู่เป็นอันขาด มันจะติดสวรรค์ มันจะยึดสวรรค์ "ผัสสะ" ใดมันเกิด มันก็เกิด

214

ตามเหตุตามปัจจัย มีผลออกมาตามความจริงที่เป็นจริง (ยถาภูตะ) อย่าไปหลงสำคัญมั่นหมายว่า จะต้องเป็นอย่างนั้น จะต้องเป็นอย่างนี้ แล้วก็ไปดีใจ เมื่อเป็นตามที่เรายึด เราสำคัญมั่นหมาย (คือ "สุข") แต่เสียใจ เมื่อมันไม่เป็นไปตามที่เรายึดเราหวัง เราต้องการ (คือ "ทุกข์")

ผู้ใดสร้าง "จิต" คิดผูกพันกับทุกสิ่งทุกอย่างในโลก อย่างที่กล่าวนี้ มันก็จะได้รับรสสุข รสทุกข์ หรือ ไม่สุขไม่ทุกข์ อย่างนี้แหละ ไม่หยุด ไม่เลิก ไม่จบเรื่องลงได้สักที

แต่ถ้าผู้ใดรู้แจ้งเข้าใจจริงเห็นได้ว่า เมื่อมี "ผัสสะ" ในโลก ก็มีผลของผัสสะ ดังนั้น ผลของผัสสะทุกอย่าง นั่นแหละคือ "ธาตุ" ที่จะเกิดตามอำนาจแห่งเหตุกับปัจจัย คือ สิ่งที่เป็นผลเกิด เนื่องจากสิ่ง ๒ สิ่ง เมื่อมี "ผัสสะ" ใดมาเกิดที่เรา เราก็จงรับรู้ "ผล" ของผัสสะนั้น ให้ชัดเจนจริงๆ (เป็น "ยถาภูตญาณ") แล้วก็วางเสีย อย่าให้ "จิต" คิดปรุงเพิ่มต่อ หรือ รับธาตุนั้นมา "ทำงาน" ต่อ แม้แค่ "คิด" ก็ไม่เอา เราก็จะว่าง จะเบาสบายอยู่ เรียกว่า "**พ้นทุกข์**" **แท้** ก็ได้ทันที ก็เป็น "**วิมุติ**" **ขั้นหนึ่ง เป็น "บริสุทธิคุณ" ระดับหนึ่ง สำหรับขั้นผู้ฝึกหัด (ยังมีขั้นสูงกว่านี้บริบูรณ์กว่านี้)** แล้วเราจะพยายามอ่านจิต ตอนไม่คิด ไม่มี "รสเสพผล" นั้นๆ ให้รู้ "รสว่าง" ให้เข้าใจ "รสปล่อย" และทำ "ปล่อย" ให้เป็น ให้ชำนาญ ก่อน

นี่คือ สภาพไม่มีแม้ "สังขาร" มีแต่ "รู้" สิ่งนั้น เรื่องนั้น ตามอำนาจของปัญญาของเราเท่านั้น ถ้าเราจะเป็นผู้ไม่พยายามให้สังขารเกิด เราก็อย่าไปเป็นผู้สร้างดังนี้ ขณะนี้ "วิ" ก็แปลเอาว่า "ไม่" ดังนั้น "**วิสังขาร**" **ในขณะนี้** ก็คือไม่มีการ ปรุงคิด ปรุงรส หรือ ปรุงรู้อะไรมากไปกว่า "รู้" **ความเป็นจริงของสิ่งที่ได้สัมผัสรู้ตามความเป็นจริงมีจริงอยู่ (ยถาภูตญาณทัสสนะ)** เท่านั้น

แต่ถ้าจะสร้าง "สังขาร" ใด เราจะต้องรู้ว่า *เราจะ "ดับ" มันได้ เราจะไม่ต้องทน . เราจะไม่เดือดไม่ร้อน และหรือจะทนก็ทนได้โดยไม่ยาก* **ถ้าร้อนอย่าทำ หรือ ถ้าดับไม่ได้ก็อย่าทำ ถ้าทนไม่ได้ก็อย่าเพิ่งทำ** ดังนั้นผู้ใดมีความรู้อย่างนี้ เข้าใจได้อย่างนี้ และทำได้อย่างนี้ ผู้นั้นก็จะไม่ก่อ "สังขาร"

215

ที่เป็น "ทุกข์" หรือ ก่อสิ่งที่ทนได้ยากให้แก่ตนเอง หรือ ผู้อื่น

แต่จะก่อ "สังขาร" ขั้นพิเศษที่เรียกว่า "**วิสังขาร**" หรือ "**ปุญญาภิสังขาร**" หรือ "**อิทธาภิสังขาร**" คือ **ทำโดยควร (สัมมา) ทำโดยมีความรู้รอบ (วิชชา) ก่อโดยเข้าใจในคุณในประโยชน์แท้ เป็นสิ่งดีฝ่ายเดียว ก่อสิ่งนั้น เรื่องนั้น อาการนั้น โดยไม่ให้ร้อน ไม่ให้ทุกข์ (มัชฌิมา) นั่นเอง และมั่นใจว่า สามารถดับมันได้ด้วย**

"วิ" ในบัดนี้ ก็แปลว่า "ยิ่ง" แปลว่า วิเศษ แปลว่า ต่าง *(จากที่เคยเป็นได้มาแล้ว คือ ดียิ่งขึ้นสูงยิ่งขึ้นไปอีก เป็นได้แปลกไปอีก)* ดังนั้น "**วิสังขาร**" ใน**บัดนี้** ก็คือ มีการปรุง มีการคิด (เป็น "สัมมาสังกัปปะ" เป็น "วิตกวิจาร") แต่ผู้ปรุง ผู้คิด จะต้องมีอินทรีย์ มีพละเพียงพอที่จะปรุงโดยควร, โดยมีความรู้รอบ, โดยเข้าใจในคุณในประโยชน์แท้, โดยตนก็ไม่ทุกข์ไม่ร้อนดังกล่าวแล้ว และพร้อมที่จะไม่ให้มีโลภะ–โทสะ–โมหะเข้ามาร่วมปรุงด้วย จะต้องปรุงเพื่อผู้อื่น ไม่ใช่เพื่อตัวเพื่อตนโดยแท้โดยจริง จึงจะเรียกว่า เป็น "บุญ" (ปุญญ) แบบ "**กรุณาธิคุณ**" **แท้** เป็นกุศลยิ่งแท้ (ปุญญาภิสังขาร) และจะต้องปรุง ต้องทำให้ซื่อตรง ไม่มีการลำเอียงใดๆ คือ พ้นความลำเอียงเพราะรัก หรือ เพราะเห็นแก่ผู้นั้นผู้นี้โดยไม่สมควร (พ้น "ฉันทาคติ") พ้นความลำเอียงเพราะชังเพราะเกลียดเพราะไม่ชอบ อย่างไม่สมควร (พ้น "โทสาคติ") พ้นความลำเอียงเพราะโง่เพราะไม่คิดให้รอบคอบเพราะหลงผิด (พ้น "โมหาคติ") พ้นความลำเอียงเพราะกลัวเพราะไม่กล้าเพราะเกรง (พ้น "ภยาคติ") จึงจะเรียกว่า "อิทธาภิสังขาร" (อิทธ+อภิ+สังขาร) คือ ปรุงอย่างเก่ง, ปรุงอย่างผู้เจริญ, ปรุงอย่างทำความรุ่งเรืองยิ่งๆ อยู่

แม้จะปรุงอยู่ เราก็รู้ว่า คือ "กรรม" คือ การงาน ที่สักแต่ว่าการงานซึ่งเป็นการยังกุศลให้ถึงพร้อม หากเป็นเพียงการงานของจิต ก็เป็นเพียง "มโนกรรม หรือ สัมมาสังกัปปะ" ถ้าจะเป็นถึงขั้นการงานออกมาทางวาจา ก็เป็น "วจีกรรมที่เป็น สัมมาวาจา" และถ้าจะเป็นถึงขั้นการงานครบทุกอย่างเป็นที่สุดมี "กายกรรม" พร้อม ก็เป็น "สัมมากัมมันตะ" ซึ่งทั้งนั้นทั้งนั้น ก็จะต้องไม่เป็น "ทุกข์" จริงๆ

216

เจ้าตัวต้อง "รู้" ของตัวเองเป็น "ปัจจัตตัง" จริงๆ ว่า เราอยู่ในฐานะดีจริง เจริญจริง ไม่ต้องมีความสมใจหมายหรือไม่สมใจหมาย เป็นอยู่ทนอยู่ได้โดยไม่ยาก ไม่ลำบาก ไม่ทรมานอะไรสำหรับตน แม้เรื่องที่เรากำลังกระทำก็ไม่ได้หน่ายไม่ได้เบื่อ และควรเกิดควรเป็น โดยตนทำแล้วก็จะไม่หลงติดหลงยึดให้เหลือเศษธุลีเป็น "อัตตา" ใดๆอีกด้วย

จึงจะเรียกว่า **"พ้นทุกข์" แท้ ที่สูงขึ้นมาอีก เป็น "วิมุติ" ขั้นสามารถยิ่งขึ้นมาอีก เป็น "บริสุทธิคุณ" ระดับยิ่ง ๆ ขึ้น** คือ มีความบริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ ทั้ง ๆ ที่ มีกรรม มีกิริยา มีอิริยาบถชีวิตการงาน มีกำลังการป้องกันกำจัดกิเลสได้มากขึ้น รู้เท่าทัน "ผัสสะ" ได้เร็วขึ้นเก่งขึ้น สุขุมใน "เวทนา" ใน "จิต" มากขึ้น ในสภาวะของคำว่า "กาย" ก็แจ้งชัดแม้จะเป็น "นามกาย" หรือคือ **"กาย" ของจิต** ก็เข้าใจเห็นแจ้งยิ่ง ๆ ขึ้น **"กาย" ของเวทนา** ก็รู้เห็นเด่นแจ้งได้ยิ่ง ๆ ขึ้น มี "ธรรมจักษุ" มี "ธรรมปัญญา" ลึกซึ้งในคำว่า **"ธรรมกาย" ทั้งหลาย** จริงแจ้งชัดยิ่งขึ้น ๆ เรียกว่า **มี "ปัญญาธิคุณ"** เข้าร่วมด้วย เป็น "ปฏิภาคนิมิต" ทวิคูณ กล่าวคือ จะมีความรู้ ความเข้าใจ ความเห็นจริงในจิตแท้ ๆ ในกิเลสแท้ ๆ มากขึ้นละเอียดขึ้น ทบไปทวนมาซับซ้อนลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้น ทำความสุขุมประณีตได้ยิ่งขึ้นและมีสมรรถภาพแรงมีสมรรถภาพสูงขึ้น พร้อมกันนั้นก็มี **"กรุณาธิคุณ"** คือ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เป็นผู้สร้างสรรจรรโลง เป็นผู้ได้ "ให้" เป็นผู้มีค่ามีคุณแก่มนุษย์แก่โลกแท้

"สักกายะ" ใดยังคือ ตัวร้ายเกาะเกี่ยวยังไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ในจิต ผู้ประพฤติ "สติปัฏฐาน" พึงบำเพ็ญอยู่ตามทางเอกทางตรงนี้ ก็จะยิ่งรู้ยิ่งเห็น ยิ่งพ้นจาก "สักกายะ" เป็นทางสู่ที่สูงสู่ที่สุด (อันตะ) ยิ่ง ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ เป็นพ้น "สักกายอันตะ" ได้แท้ในที่สุดแน่

"ทุกขอริยสัจ" ก็จึงรู้แจ้งชัดขึ้นแน่ **"ทุกขสมุทัยอริยสัจ"** ก็ละได้สุขุมขึ้นประณีตขึ้น เป็นพ้น "สักกายสมุทยอันตะ" ยิ่ง ๆ ขึ้นจริง **"ทุกขนิโรธอริยสัจ"** ก็ยิ่งสูงยิ่งสุด ยิ่งชัดยิ่งแจ้ง ยิ่งเห็นบริสุทธิ์สะอาดเข้าหาขั้นปลายขั้นยอดยิ่งเป็น "สักกายนิโรธอันตะ" จริง ๆ แท้ ๆ **"ทุกข์" ในพฤติกรรมทั้งหลายของ**

217

ชาวบ้าน (คามินีปฏิปทา) ที่เขาไม่สามารถรู้ ไม่สามารถปลดปล่อย หรือ ดับสนิทสิ้นได้ ผู้พ้น "สักกายทิฏฐิ" ถูกทางแท้นี้ ก็จะ **ปลดปล่อยได้จริง ดับได้จริง (นิโรธ)** ทั้งรู้แจ้งเข้าใจชัด ทั้งเห็นอยู่เป็นปัจจุบันที่เรา ในเราเดี๋ยวนี้ทีเดียว(ทิฏฐิ, สันทิฏฐิโก) จึงเรียกว่า ลุถึง "**ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา**" คือ มีสภาพ "อริยสัจ" องค์ที่ ๔ **(มรรค มีองค์ ๘)** ขึ้นมายืนยันกับตนจริงๆ **มีผลเกิดปรากฏแท้อยู่จริงๆ**

สิ่งที่ต้องสัมผัส (ผัสสะ) ทางตา ทางลิ้น ทางจมูก ทางหู ทางสัมผัสกาย ทางสัมผัสใจ ซึ่งเราได้ฝึกหัดรู้จากสัมผัสในการบริโภคนอก บริโภคใน ทั้งหลายกันมา และมี "สติปัฏฐาน" ตามรู้ตามเห็นหยั่งเข้ามาจนถึง จิต ถึงเวทนา ที่สุดถึงขั้นรู้แจ้งชัด ใน ธรรม อันเป็นกุศล หรือ อกุศล และอัพยกฤตได้แท้จริง กระทำสำเร็จได้อย่างถูกตัวลงตนจริง ถูกลักษณะแท้จัดชัดเป็น "ธรรมกาย" แม้จะเป็นขนาดขั้น "นามกาย" แท้ๆ ก็มี **ความประชุมของสภาวธรรม**จริงในเรา ให้เราได้สัมผัสได้รู้ได้ เห็นเป็น "กาย" (คือ เป็น*ความประชุมกัน หรือ ความเป็นกลุ่มกองของสภาวธรรม*ที่สัมผัสได้เหมือนเป็นตัวเป็นตนชัดๆ เจนๆ) แม้แต่สภาวธรรมอันเป็น "จิต" อันเป็น "เวทนา" อันเป็น กิเลส เป็น ตัณหา เป็น กุศลธรรม–อกุศลธรรมทั้งปวง กระทั่ง วิราคธรรม (ความจาง,ความลดคลาย) ตราบจน นิโรธธรรม(ความดับของกิเลส) สุญญตาธรรม (ความว่าง,ความไม่มี) ก็สัมผัสสภาวะได้อย่างเรียกว่า "กาย" เป็น "ธรรมกาย" ทีเดียว ซึ่ง "**ธรรมกาย**" นั้นๆ ก็ไม่มีตัว ไม่มีตน ไม่เป็นโฉม ไม่เป็นภาพสักหน่อย **แต่ความเป็นจริงของ "ญาณทัสสนะ" แห่งผู้ปฏิบัติถึงนั้นๆ ก็สามารถสัมผัส "ความประชุม" (กาย) หรือ "กลุ่มกอง" (กาย) แห่งรูปธรรม–นามธรรมต่างๆ นั้นได้แท้ได้จริง**

และเห็นอย่างเข้าใจชัด**โดยความเป็น "ทุกข์"** ไม่ว่าจะ "ทุกข์" เพราะหลงยึดหลงติดเป็นทาษตาและลึกต่อเข้าไปเป็นทาษ "รูป" อย่างไรๆ ก็เข้าใจ ก็เห็น "ทุกข์" ในความเกิดกิเลสของตนเพราะตา กิเลสของตนเพราะรูป จนกระทั่งทำให้ละ "ทุกข์" คลาย "ทุกข์" ลงได้จริงๆ แม้จะ "ทุกข์" เพราะหลงยึด

218

หลงติดเป็นทายลิ้น–ทายรส, ทายจมูก–ทายกลิ่น, ทายหู–ทายเสียง, ทายกาย–ทายสัมผัสกาย, ทายใจ–ทายสัมผัสใจ แม้แต่เป็น "สัมผัส" ทางทวารใด ๆ ก็ตามรู้ละเอียดใน "ทุกข์" ที่เกิดกับช่วง "สัมผัส" นั้น ๆ กระทั่งถึง "ทุกข์" เพราะช่วงแห่ง "เวทนา" ตราบจนถึง "ทุกข์" เพราะในช่วงที่มันสัมพันธ์ติดต่อเชื่อมโยงเกี่ยวกัน เป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กันและกัน ก็ตามหยั่งเหตุ หยั่งนิทาน จนถึงสมุทัย ถึงปัจจัย เป็นสิ้นรอบแห่ง "เหตุ" แห่ง "ปัจจัย" กันทีเดียว

ผู้เห็นอย่างนี้ เข้าใจอย่างนี้ และกำลังสลัดหัดปล่อยหัดวางอยู่นี้แหละ คือ ผู้**ละ "สักกายทิฏฐิ" ได้**แท้ ๆ ถึงจุด

"อนัตตา" นั้นคือ ความไม่เป็นตัวเป็นตน ไม่เป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้อยู่โดยแท้ โดยจริง ไม่ใช่เราใช่เขา ไม่ใช่อะไรที่จะไปกำหนดมั่นหมาย ให้แน่แท้จริงจัง (**อนัตโต**) มันพร้อมที่จะเป็นอื่นไปทุกขณะแห่งเสี้ยววินาที และมันก็เป็นอื่นไปทุกเสี้ยววินาทีจริง ๆ (**ปรโต**) มันไม่นิ่ง ไม่มีหยุด มันมีแต่เคลื่อนไป แผ่ไป กระจายไป จะไปสำคัญมั่นหมายเอาว่าเที่ยงในโลก ยืนยงอยู่เป็นอย่างเก่า เป็นอันเก่าอยู่อย่างนี้อยู่เหมือนเดิมไม่แปรปรวนนั้น ไม่มีเลย (**วิตถโต**) และมันไม่มีแก่นเที่ยงแกนแท้อะไรยืนยงจริง ๆ หรอก มันไร้แก่นสาร มันไม่ใช่สิ่งที่พึงนิรันดรอะไร อย่าไปหลงมันอยู่เป็นอันขาด (**ตุจฉโต**) แท้จริงมันเป็นความว่างเปล่า มันไม่เหลือหลออะไรไว้ มันไม่มีอะไรจริง ๆ (**สุญญโต**)

มันเป็นเพียง "สภาพธรรม" ที่เคลื่อนไหลหมุนเวียนไป ตามฤทธิ์ของเหตุ ตามแรงของปัจจัย เท่านั้น ที่เราเห็นเป็นตัวเป็นตนเป็นแท่งเป็นก้อน หรือ แม้เป็นเพียง "ความรู้สึก–ความรับรู้" นั้น ๆ ก็เป็นเพียงมันอาศัยกันเกาะด้วยอำนาจของธาตุต่าง ๆ ทำงานอยู่เท่านั้น และเปลี่ยนแปรอยู่ทุกขณะแท้ ๆ ด้วย ไม่มีใครเป็นเจ้าของเลย แม้เราจะหลงไปยึดว่าเราเป็นเจ้าของก็เป็นความวิปลาสแท้ ขอให้เห็นให้ได้ แทงให้แจ้ง จะได้ไม่ "หลง" ยึด หลงมั่นหมายในอะไรสิ่งใดทั้งหลายทั้งปวงในโลกแม้แต่เศษเสี้ยวธุลี

แต่เมื่อเป็น "มนุษย์" ใน "ความเป็นมนุษย์" ก็ต้องมีแก่นสาร ต้องประกอบแก่นสาร จึงต้องเป็น "อัตตา" อยู่ เพราะยังมีเนื้อมีตัว ยังมี "รูปขันธ์–นามขันธ์" อยู่จริง **เราจะ "ไม่มี" นั้น มันเป็นเพียงลักษณะ "ปล่อย" ของจิต ที่เป็นได้จริง เกิดได้จริงแท้ในส่วนใน ๆ ของผู้นั้น ๆ** เท่านั้น

ต้องรู้ซ้อน รู้ซึ้งใน "ความมี" และใน "ความไม่มี" ดังกล่าวนี้ ให้ชัด

"อัตตา" คือ ความมี "อนัตตา" คือ ความไม่มี

"ความไม่มี" (อนัตตา) นั้น จงเป็นส่วนตัวส่วนตน อันหมายเอาว่า สำหรับเราเฉพาะเท่านั้น จงให้เกิด "ความไม่มี" นั้นแต่ในเรา เราต้องจัดการให้สำเร็จลง เราจงเป็นอยู่ได้ด้วย "ความไม่มี" นั่นแหละ เป็นแก่นเป็นแกน **เราจึงเป็น "อนัตตา" เป็น "ไม่มี" สำหรับเราเฉพาะ**

หรือ ในความจำเป็นที่สุด ที่จะต้องมี "ความมี" ก็ต้องให้น้อยที่สุดนั่นเอง สำหรับตน จะเป็นผู้เปลืองน้อย จะเป็นผู้ผลาญน้อย จะเป็นผู้สังเคราะห์ตนไว้ด้วยปัจจัยน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ จนกระทั่ง "ไม่ต้อง" หรือ "ไม่" เป็นที่สุด(สุญญภาพ) **จะเป็นผู้ "เอา" น้อยสำหรับตน จึงจะเป็นผู้ "ให้" ได้มาก ผู้อื่นจะ "ได้รับ" มากจากเรา "สัจธรรม" จึงจะได้ไม่ขัดแย้งเป็นที่สุด (สันตานัตตา) จึงจะลงตัวเป็นที่สุด (สันตัตตา) จึงจะเป็นจริง (สัจจะ , สัจธรรม)**

ดังนั้น เมื่อ "รูปขันธ์–นามขันธ์" มันยัง "มี" (อัตตา) ก็จง "มี" แต่ความเป็นผู้ "ให้" (**ปทาน**=*การถึงที่สุดแห่งความสูงสุดจริงในการ "ไม่มี" คือ เป็น "ผู้ให้", การบรรลุจริง, พระผู้ประทาน*) **เราจึงจะได้เป็นผู้ "ไม่มี" (อนัตตา, สุญญตา) เป็นการลงตัวแท้ เพราะ "มีแต่ให้" จึงได้เป็น "ผู้ไม่มี" แท้**

เมื่อจะเป็น "ผู้ให้" (พระผู้ประทาน) ก็จะต้องมีสิ่งจะให้

220

การจะ "มี" สิ่งใดๆ ได้ เราก็ต้องสร้างขึ้น ทำขึ้น จึงจะเป็น "สิทธิของเรา" โดยสุจริต มิใช่ไปเอาของคนอื่นมา "มี" แล้วก็ได้แต่ทำทีเป็น "ผู้ให้" อย่างนั้นยังไม่แท้ ไม่จริงถึงที่สุด

ดังนั้น เมื่อ "รูปขันธ์–นามขันธ์" มันยัง "มี" (อัตตา) ก็จง "มี" แต่ความเป็นผู้ "สร้าง" (**นิมมาณนรติ**,*หรือ***ปรนิมมิตวสวัตตี**=*การถึงที่สุดแห่งความสูงสุดจริงในการ "มี" คือ เป็น "ผู้สร้าง", การบรรลุจริง, พระผู้สร้าง, พระผู้เนรมิต*)

เมื่อจะเป็น "ผู้สร้าง" (พระผู้เนรมิต) ก็จะต้องเลือกสิ่งที่ควรสร้าง จะต้องสร้างด้วยความมีปัญญายิ่ง จะต้องสร้างสิ่งที่ดีมีค่าควรงาน สร้างสิ่งที่ดียิ่ง มีค่าสูงสุดสำหรับมวลมนุษย์ การเลือกสรรด้วยปัญญาอย่างสำคัญจึงเป็นเรื่องของ "ปัญญายอดปัญญา" จริงๆ เป็นเรื่องของ "จิตวิญญาณ" ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์โดยแท้ ไม่ใช่ "ดี" เพื่อตัว ไม่ใช่ "ดี" เพื่อโค้งกลับมาหาตัว แต่ "ดี" สำหรับคนทั่วไป สำหรับผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์หมดจด จริงๆ ไม่เหลือความเห็นแก่ตัวอยู่จริงๆ "ปัญญาที่ยอดปัญญา" นั้น ไม่ซ่อนเร้นแอบแฝงไว้เพื่อตัว หรือ ฉลาดใช้เหลี่ยมเพื่อจะได้มีผลได้ อันยิ่งวกย้อนมาให้แก่ตัว อย่างไม่ให้คนอื่นสามารถรู้ทัน ได้เก่งที่สุด อย่างนั้น ไม่ !

ดังนั้น เมื่อ "รูปขันธ์–นามขันธ์" มันยัง "มี" (อัตตา) ก็จง "มี" แต่ความเป็น "ปัญญายอดยิ่งสุจริต" เป็น "จิตวิญญาณบริสุทธิ์บริบูรณ์" ที่หมดสิ้นความเห็นแก่ตัวสนิทแท้ ไม่เหลือ "เพื่อตน" ไม่มี "ของตน" ไม่เป็น "ตน" อย่างจริงใจสนิทแท้ที่สุด ด้วย "ความหยั่งรู้ในจิตของตนเองอย่างสุขุมละเอียดสุด" **จึงจะได้ชื่อว่า "อนัตตา" จิตของผู้นั้นถึงที่สุดแห่ง "อนัตตาธรรม หรือ สุญญตาธรรม" แท้จริง**

จึงจะได้ชื่อว่า หมด "ความอยาก" เพื่อตน สิ้น "ความเสพ" ในตน

 221

"**อนัตตา**" จึงมิใช่ของง่าย มิใช่ของตื้น ๆ จะต้องละเอียดลออเข้าใจลึกซึ้งในความเป็น "อัตตา" อย่างดี อย่างรู้แจ้งถึงขนาด ถึงชั้นเชิงถี่ถ้วนเป็นที่สุดจริง ๆ แม้เหลือเศษเล็กซุลน้อยแค่ใด (อนุ) ก็จะต้องหยั่งรู้ด้วยปัญญาญาณอันยิ่งให้ได้ ให้ถึงจริง ๆ แล้วปลดปล่อย "อัตตา" นั้น ๆ

ผู้รู้เห็น (ทิฏฐิ) ใน "อัตตา" เล็กอัตตาน้อย (อนุ=น้อย) ได้แท้ จึงจะเรียกว่า **ผู้มี "อัตตานุทิฏฐิ"** หรือ ผู้ตามเข้าไปรู้ไปเห็นใน "อัตตา" อย่างถึงที่สุด (อนุ=ตาม) ได้แท้ จึงจะเรียกว่า **ผู้มี "อัตตานุทิฏฐิ"** (อัตตา+อนุ+ทิฏฐิ)

ผู้รู้แล้ว จึงจะเป็นผู้ "ปลดปล่อย" ซึ่งอัตตานั้น ๆ ได้ ถ้าไม่รู้จัก "อัตตา" ใด ที่มันซ่อนแฝงแอบเล่นงานเราอยู่ที่ในเราลึก ๆ ในจิต แล้วเราจะ "ปลดปล่อย" จะไม่ให้มีอัตตานั้น มันไม่มีทางทำได้ และไม่เป็นความจริงเลย

ผู้จะพ้น "อัตตา" หรือ จะหมดสิ้น "อัตตา" หรือ พ้น "อัตตานุทิฏฐิ" บริบูรณ์นั้น จึงจะต้อง "รู้" ก่อน "ละ" ไม่ใช่นึกคิดได้แต่ว่า "ละ" ว่า "วาง" ฯลฯ ว่า "ดับ" อะไรง่าย ๆ แค่ภาษา แล้วมันจะเป็นจริงถึงสภาวะแห่งอัตตาจริงนั้น เป็นไปไม่ได้

การสอน หรือ การเรียน "อนัตตาธรรม" จึงไม่ใช่เรื่องลัด หรือ เรื่องรีบ แต่เป็นเรื่องที่จะต้องสุขุมคัมภีรภาพ

เบื้องต้นจึงจะต้องสอน หรือ เรียนกัน ในขั้นแห่ง "สักกายะ" กันไปเป็นลำดับ

สักกายะ แปลกันว่า ตัวตน ก็จริง แต่เป็นตัวตนที่หยาบที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องต้น เรื่องตื้นก่อน เป็นลำดับๆไป และแล้วก็จะเป็น "สักกายะ" ที่ละเอียดขึ้นๆไปตามลำดับ ตัวหยาบใดที่เรายังละยังดับมันไม่ได้ มันก็เป็นสักกายะของเรา ตัวที่ละเอียดขึ้น เป็นความสุขุม เบาบางขึ้น รู้ยากขึ้น เป็นเรื่องในภายในยิ่งๆขึ้น นั่นจึงเป็นเรื่องที่เรียกว่า "**อัตตา**"

222

ดังนั้น ลำดับแห่งความจริง หรือ ลำดับแห่งคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงมีการ **พ้น "มิจฉาทิฏฐิ"** ให้ได้ก่อนเป็นเบื้องต้น และแล้วจึงจะ **พ้น "สักกายทิฏฐิ"** ต่อมาเป็นเบื้องกลาง และสุดท้ายจึงจะ **พ้น "อัตตานุทิฏฐิ"** เป็นเบื้องปลาย

ผู้จะพ้น "อัตตานุทิฏฐิ" จึงเป็นเรื่องของขั้นปลายสุด และจะต้อง *เป็นผู้เกิดสภาพ "อนัตตาธรรม" แท้ในจิต* **ด้วย "อธิปัญญา" หรือ "ญาณทัสสนะวิเศษ" ด้วยสภาวธรรมแห่ง "อนัตตา" ที่เป็น ที่มีจริงในผู้นั้นๆ แท้** ไม่ใช่เรื่องแค่รู้ แล้วโมเมง่ายๆ

แต่ในขณะนี้ เรากำลังเรียนกันอยู่ในระดับ เบื้องต้น และ ท่ามกลาง กำลังเน้นกันที่ "สักกายะ" และกำลังมีหลักประพฤติเพื่อ ละสักกายะ ในขั้น "โภชเนมัตตัญญุตา"

อย่าเพิ่งสับสนไปถึงขั้น "**อนัตตา**" หรือ เรื่อง "**อัตตา**" กันล่ะ ! เรียงลำดับให้ดี

เมื่อใด ผู้ใด มีภูมิถึงสภาพ รู้เห็น เป็นจริง ในการทำลาย "อัตตา" แต่ละระดับไปได้เรื่อยๆ จนขนาดละเอียด สุขุม ก็จะตามเข้าไปรู้ ไปเห็น หยั่งถึงได้จริง จึงจะพ้น "อัตตานุ" นั้นๆ จริง

อย่าเพิ่งรวบรัดว่า "สัพเพ ธัมมา อนัตตา" หรือ "สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ" *ธรรมทั้งหลายเป็น "อนัตตา"* *หรือ "ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น"* กันง่ายๆ เพียงรู้ เพียงฟัง เป็นอันขาด

จะต้องประพฤติรู้ ประพฤติเข้าไปเห็น ไปแจ้งในสภาพจริงให้ได้แน่แท้ **ตรวจเบื้องต้น ตรวจท่ามกลาง ตรวจบั้นปลายกันจริงๆ** เมื่อผู้ใดเข้าใจและเห็นแจ้งถึงสภาพแท้ได้จริง ยืนยันทั้งรู้ ทั้งมีสภาวธรรม "อนัตตา" คือ มีสภาพดังได้กล่าวมาเคร่าๆ นั้นแท้ **ผู้นั้นก็ถึงซึ่งการละ "อัตตานุทิฏฐิ" ได้จริงๆ**

223

จะหมดความยึดมั่นถือมั่นจริงในธรรมทั้งปวงได้ หรือ นักปฏิบัติผู้ใดเห็นสิ่งใดเรื่องใดเป็น "อนัตตา" ได้แท้ แต่ละสิ่งแต่ละเรื่องนั้น ก็จะหลุดไปพ้นไป (วิมุติ) เรื่อยๆ ขอให้เพ่งเพียรตามลำดับเถิด

ผู้ได้ผู้เป็นผู้มีแท้ จะรู้แจ้งเข้าใจ "กุศลธรรม" และ "อกุศลธรรม" ได้อย่างชัดแจ้ง และ จะมีชีวิตอยู่อย่างดี ย่อมไม่แตะต้อง "อกุศลธรรม" เช่น "อบายมุข" หรือ สิ่งที่จะนำพาไปสู่ "อบาย" ที่เล็กที่น้อย ยิ่งขึ้นตามลำดับ และย่อมจะไม่หลงยินดีใน ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข ใดๆ จริงๆ แต่จงเข้าใจด้วยว่า มิใช่ว่าท่านผู้บรรลุนี้ จะไม่มีโอกาสได้ ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข ท่านย่อมมีย่อมได้จริงๆ แต่จิตท่านหลุดพ้นในความยินดี ไม่เสพรส และไม่คลุกคลีสร้างรส "กามราคะ" (ราคะในทวาร ๕) และไม่หลงสร้างรส "ภวราคะ" (ราคะในทวารในตรงๆ คือ จิต) ขึ้นมาเกี่ยวข้อง (สังสัคคะ หรือ สร้างสวรรค์) ในจิตตนเป็นอันขาดจริงๆ และข้อสำคัญที่สุด คือ ผู้บรรลุแท้นั้น แม้ได้ ลาภ–ยศ–สรรเสริญ–สุข ก็จะไม่หลงสะสมสิ่งเหล่านั้นอยู่เป็นอันขาด หากได้มาเมื่อใดก็จะคืนไปแก่โลก หรือ "ทำคืน", "งอกคืน" ให้เป็นประโยชน์แก่โลก แก่ผู้อื่นเมื่อนั้น **ท่านจะไม่สะสมจริงๆ โดยเฉพาะวัตถุลาภ**

สรุปความ จงอย่า "หลง" เป็นอันขาดว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นความจริง" ที่น่ายึดมั่นไปหมด

ข้อควรทำ จงหัดวาง ละปล่อย ตัดขาด เลิกในสิ่งที่เรา "เห็น" ว่า ไม่สำคัญแล้ว ไม่จำเป็นจริงๆ ในชีวิต ออกให้ได้โดยเร็ว อย่ารีรอ

สรุปแล้ว "**มัตตัญญุตา**" ก็คือ ต้องกำหนดกะเกณฑ์ หรือ ประมาณการให้กับตนเสมอๆ ในการ "บริโภค" (**โภชเน**) ไม่ว่าจะบริโภคอะไรใดๆ ทั้งสิ้น

224

จำต้องมี "**สติ**" รู้ก่อนเสมอว่า "จะบริโภค" แล้วก็**เข้าใจ**สิ่งที่ "จะบริโภค" นั้น ๆ ให้ได้โดยแท้จริงว่า *เรากำลังจะบริโภคอะไร ? มันสำคัญกับชีวิตหรือไม่ ? จะลดการบริโภคนี้ลงให้น้อยที่สุดด้วยประการใดได้บ้าง ? จะไม่บริโภคเสียเลยทีเดียวได้ไหม ? สมควรแค่ใด ? แล้วก็กระทำให้ได้ ฝึกฝนให้จริง ต้องหัดเป็นผู้มักน้อยลงไปเรื่อย ๆ เสมอ ๆ* (**อัปปิจฉะ**) *ต้องหัดเป็นผู้รู้จักกำหนดขอบเขตความพอให้กับตน โดยหมายให้ลดลง ๆ ให้ได้เรื่อย ๆ แล้วก็พอให้ได้เสมอ ๆ แม้จะมีอยู่น้อยเท่าใด ๆ* (**สันตุฏฐี**) *ต้องหัดอดหัดทน ไม่เป็นผู้ดิ้นรน ไม่เป็นผู้เดือดร้อน ต้องเป็นผู้สงบเรียบร้อยราบรื่นให้ได้ ด้วยกำลังแห่งความอดทน และ ด้วยปัญญาที่ลดโลภลดขัดเคืองทุกข์นอกทุกข์ใน* (**ปวิเวก**) *ต้องหัดตัดขาดการเสวยสุข หรือ จะไม่เสพย์สวรรค์ให้ได้ทุกขณะจิต แม้การผัสสะใด การเกี่ยวข้องใด หรือ การคลุกคลีใด การปรุงแต่งใด การร่วมใด เราจะไม่มี ไม่ให้เกิดได้ง่าย ๆ ตราบที่เรายังไม่รู้เท่าทันในสิ่งนั้น ๆ เพียงพอ หรือ ยังอยู่เหนือสิ่งนั้น ๆ ยังไม่ได้ คือ ยังเป็นโมหะ หรือ ยังเป็นอวิชชาอยู่ เราจะไม่เห็นว่า มันเป็นสวรรค์ หรือ มันเป็นสิ่งที่น่ายินดี หรือ ยินร้ายใด ๆ ทุกประการ* (**อสังสัคคะ**) *ต้องพากเพียรพยายามกระทำให้ถูกต้องตรงทางอย่างนี้เสมอๆ* (**วิริยารัมภะ**) *จนกระทั่งเรารู้แจ้ง "ความไม่ยึดเกาะ" การปลดปล่อยได้ในสิ่งใด ๆ อันแท้จริง* (**วิมุติ**) *และเข้าใจแท้ในรส อันเยี่ยมยิ่งของจิตเมื่อหลุดพ้นจากสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถ้วนทั่ว* (**วิมุติญาณทัสสนะ**) *เมื่อนั้นคือ เราได้ฝึกหัด "จิต" ถึงขั้นสุดในแต่ละอย่างแต่ละเรื่องได้แล้ว*

นั่นคือ ต่อไปเราก็จะไม่ "ติดยึด" สิ่งนั้น ๆ อีก อย่างจริงที่สุดแล้ว สิ่งนั้นจะมีมาสัมผัส มาเกี่ยวข้องกับเราในโอกาสต่อไป ก็ย่อมได้ **เราจะเป็นผู้รู้ดี รู้แจ้งในสิ่งที่ "คนหลงบริโภค" ทั้งหลายได้ถ้วนทั่ว เราจะรู้ชัดว่า สิ่งใดควรบริโภค และ ไม่ควรบริโภค หรือ ควรบริโภคบ้างไม่ควรบริโภคบ้าง** เราก็จะกะประมาณ (มัตตัญญุตา) ทำความพอดี (สัมมา) และหรือ รู้จักความปานกลาง ความเหมาะสมตามควร (มัชฌิมา) ได้อย่างแท้จริง เราจะรู้จัก "ประโยชน์" ที่เป็น "ปรมัตถ์" (ปรม +อัตถ คือ มีเนื้อหาสาระที่สูงที่ดีเยี่ยม) ในทุกๆ กาละ ในทุกๆ ขณะ และในทุก ๆ

เหตุการณ์ ทุก ๆ สถานที่ อย่างไม่มีความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด ๆ (เพราะความไม่เข้าใจในกาละและในเทศะ นั่นเอง จึงยึดถือมั่นกันมากที่สุด)

ดังนั้น **ผู้ใดเข้าใจได้ถึง "ปรมัตถประโยชน์" อย่างแท้จริง** จึงเป็นผู้ทำ "บรมสุข" ทำ "สันติ" หรือ ดับร้อน ดับทุกข์ให้แก่ตน และแก่โลกได้เสมอ ๆ จะเป็นผู้เกื้อกูลโลก เกื้อกูลตนโดยแท้จริง ดังนี้

เพราะได้ "*ปริยัติ–ปฏิบัติ–ปฏิเวธ*" *มาแล้วจริงๆ* ตาม "กถา" (คำอธิบาย, คำกล่าว) ต่าง ๆ ที่พระบรมครูของเราได้ทรงสอนไว้ แล้วก็ได้ประพฤติบำเพ็ญธรรม (อันมี ปริยัติ–ปฏิบัติ–ปฏิเวธ) มาแล้วจริง ๆ และ "กถา" ต่างๆ ที่เราได้พากเพียรทำให้ได้ให้มีให้เกิดตาม ก็มี **อัปปิจฉะ – สันตุฏฐิ – ปวิเวก – อสังสัคคะ – วิริยารัมภะ** โดยอยู่ในหลักการของ "**ศีล–สมาธิ–ปัญญา**"

หมายความว่า นำ "ปริยัติ" นั้น ๆ มา "ปฏิบัติ" ให้เป็นไปตาม "กถา" ทั้งหลาย ดังกล่าวแล้ว นั่นเรียกว่า "**ศีล**" จนกระทั่งเกิดผลเป็นสงบ ระงับได้ หยุดได้ วางได้ นิ่งได้จาก "ทุกข์" นั้น ๆ เพราะ ดับเหตุดับสมุทัยของมันทั้งหมด นี่เรียกว่า "**สมาธิ**" ที่ได้เกิดได้ตั้งมั่นขึ้นในเราผู้ฝึก *และสุดท้ายเราก็จะรู้แจ้งใน "ผล" นั้นๆ อย่างดี ทั้งเหตุ และ ปัจจัยของความหลุดพ้นที่ได้ห่างพราก วาง ขาดมา* (**วิมุติ**) *และรู้แจ้งในสภาวะ ทั้งความหลุดพ้น ทั้งจิตของเราที่เมื่อหลุดพ้นแล้ว ว่า เป็น "บรมสุข" อย่างไร ?* (**วิมุติญาณทัสสนะ**) *ทั้งจะเกิดศรัทธาเข้าตั้งมั่นจริง ๆ แล้วก็จะรู้ทางอันเป็นเบื้องต่อไปที่จะหา* "**ศีล**" *ที่สูงขึ้น* (**อธิศีล**) *มาสร้าง* "**สมาธิ**" (**อธิจิต**) *ให้แก่ตนให้สูง ๆ ยิ่ง ๆ ขึ้นอีก ดังนี้* นี่แหละรวมเรียกว่า "**ปัญญา**" หรือ "**อธิปัญญา**"

มันก็จะเกิดซับซ้อนกัน หมุนเวียนเป็น "สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน" (ปริวัฏฏ์ ๓) ขึ้นมา เป็นสภาวะธรรมอย่างแท้จริง ในผู้ปฏิบัติจริง โดยนัยอย่างนี้ จึงจะเรียกว่า "สมถะ" (สงบ, ระงับ) กับ "วิปัสสนา" (รู้, แจ้ง) คือ **ได้ทั้ง "เจโตวิมุติ" (สิ่งที่เป็นกิเลสตัณหาดับขาดออกจากจิต)** กับ **มีทั้ง "ปัญญาวิมุติ"** (รู้แจ้ง

226

แทงตลอดทั้งที่ "เกิด–ตั้งอยู่–ดับ" รู้ทั้ง "ผล" อย่างชัด) ไม่มืดบอด คลุมๆ คลำๆ มิใช่ว่าอะไรมัน "วิมุติ" ก็ไม่รู้ ! เราทำอะไรกันบ้าง ก็ไม่เข้าใจชัด ! อะไรไปยังไง มายังไง มีเหตุอย่างไร มีผลอย่างไร ก็ไม่แจ้ง ! ขาด "สติ" ไร้ "สัมปชัญญะ" ไม่มี "ปัญญาญาณ" อันใดเลยสักอย่าง นั่นมิใช่แนวของ "พุทธศาสนา" แนวแท้ๆ ของ "พุทธศาสนา" นั้น เราจะรู้จะเข้าใจแท้ จะรู้แจ้งแทงตลอดจริงๆ ดังอธิบายมานี้แล เป็นขั้นเป็นระดับชัดเจน พระพุทธองค์ก็ทรงยืนยันว่า **พุทธศาสนาที่รู้แจ้งใน "สัมมาอริยมรรค" อันมีองค์ ๘ นี้ เท่านั้น ที่แบ่งชั้นแบ่งระดับ พระอริยะ เป็นชั้นๆ ได้ ด้วย "ปัญญาญาณ" โดยแท้**

"โภชเนมัตตัญญุตา" จึงคือ การฝึกหัดกะประมาณชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค โดยใช้หลักการคำสอนต่างๆ ของพระบรมศาสดามาพิจารณาดูให้ลงรอย หรือ เป็นไปตามแนวดังนี้ และ เมื่อผู้ใดเข้าใจแจ้ง แม้ **"ทุกข์" ที่ยังอยู่ในเครื่องบริโภค ที่จำเป็นที่สุด คือ ในปัจจัย ๔ ได้อย่างแท้จริง** ผู้นั้นก็คือผู้รู้รอบ รู้สิ้น เพราะแม้แต่ปัจจัย ๔ แท้ๆ พระพุทธองค์ก็ยังตรัสไว้ใน "คิริมานนท-สูตร" ว่า:–

"การระงับดับกิเลสก็ให้ระงับบริโภค ๒ ประการให้เบาบางลง บริโภค ๒ นั้น คือ จีวรปัจจัย (เครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้า) และ เสนาสนะปัจจัย (ที่อยู่อาศัย) สองอย่างนี้ ชื่อว่า บริโภคภายนอก นับเป็นอย่างหนึ่ง บิณฑบาต (อาหาร) และ คิลานะปัจจัย (ยารักษาโรค) สองอย่างนี้ ชื่อว่า บริโภคภายใน นับเป็นอย่างหนึ่ง บริโภคทั้ง ๒ อย่างนี้ เป็นตัวกิเลส ตัวทุกข์ ตัวสุข สิ้นทั้งนั้น ถ้าบริโภค ๒ นี้มากขึ้นเท่าใด ทุกข์ก็มากขึ้นตามเท่านั้น ถ้าบริโภค ๒ นี้น้อยลง ทุกข์ก็น้อยลง ความสุขก็มากขึ้น คือ ว่าบาปน้อยลงเท่าใด บุญกุศล ก็มากขึ้นเท่านั้น อันบุญกุศลก็มีอยู่ที่ตัวบุคคลทั้งสิ้น ผู้ที่ละบริโภค ๒ นั้นได้แล้ว นรกก็พ้น สวรรค์แลนิพพานสิ่งใดๆ ก็ได้ในที่นั้น

ดูกรอานนท์ บุคคลที่บวชเข้าแล้ว ไม่รู้จักระงับดับกิเลส คือ บริโภค ๒

227

ให้เบาบางลง เข้าใจว่า บวชรักษาศีล ถือครองวัตร เอาบุญ (คือผู้บวชเพียงเพื่อถือศีล แบกศีล กินเพลจนตาย และสวดมนต์ทำแต่ในเรื่องบุญเป็นตัวเป็นตน) ไม่หาอุบายระงับดับกิเลส แล บริโภค ๒ จะได้บุญ (อันเป็นมรรคเป็นผล) ได้ความสุข (อันเป็นนิพพาน) มาแต่ไหน ถ้าคิดอย่างนั้น แม้จะรักษาศีล ตลอดพระปาฏิโมกข์ แล ธุดงควัตร ก็หากเป็นอันรักษาเปล่า รักษาให้เหนื่อยยากลำบากกายเปล่า ไม่อาจเป็นบุญกุศลได้ พระปาฏิโมกข์ ธุดงควัตร ทั้งหลาย ที่บัญญัติแต่งตั้งไว้นั้น ก็เพื่อให้เป็นเครื่องระงับดับกิเลส ตัณหา คือ บริโภค ๒ ถ้าระงับไม่ได้ ก็ไม่เป็นบุญเป็นกุศล ผู้ที่ทำความเข้าใจว่า พระปาฏิโมกข์ แล ธุดงควัตร จะช่วยยกตัวให้ขึ้นไปสวรรค์ และ พระนิพพานเช่นนี้ ก็เป็นความเห็นของคนที่โง่เขลาเบาปัญญา จักไม่พ้นทุกข์เลย บริโภคทั้ง ๒ นั้น ได้ชื่อว่า ปลิโพธ ๒ การรักษาพระปาฏิโมกข์ แล ธุดงควัตร เพื่อจะตัดปลิโพธ (คือเครื่องผูกพันที่ก่อให้เกิดความทุกข์กังวล) ให้เบาบางลงได้เท่าใด ก็เป็นกุศล เป็นสวรรค์ และ พระนิพพานขึ้นไปเท่านั้น"

อ่านดี ๆ พิจารณาดีๆ ในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ก็จะเห็นว่า มันมีระดับจากหยาบไปหาละเอียด เป็นขั้นเป็นเปลาะอยู่ มากมายหลากหลายระดับเหลือเกิน ดังนั้น ผู้จะปฏิบัติธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องรู้จัก "ฐานะ" หรือ "ฐาน" ของตนเองว่า เรามี "ชีวิต" อันพุ่มเพื่อยห่อหุ้มไปด้วย **โลกธรรม** ๘ อยู่เท่าใด ?

นับตั้งแต่ที่ต่ำที่เลวที่สุด อันเรียกว่า "อบายมุข" มาเลย "ชีวิต" ของเราติดยึดแนบแน่นอยู่กับ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อยู่เท่าใด ? ตามนัยที่ได้พยายามแยกแยะแนะทางมาโดยละเอียดแล้วนั้น เมื่อรู้ "ตัว" คือ รู้ "ฐานะแห่งตน" ว่า เราคือ ผู้หลงยึดหลงหอบหลงติดสิ่งพุ่มเพื่อยอยู่อย่างไรแค่ใด ? แล้วก็เร่งประพฤติ เร่งปฏิบัติ พากเพียรกระทำการตัดสิ่งที่ควรจะตัด ลด ละ เลิก หยุด วาง ไม่มี ไม่เอา ไม่เป็น ในสิ่ง ในเรื่องที่ควรจะทำนั้น ๆ ให้ได้จริง ๆ เรียกว่า

รู้ "กรรมฐาน" ของตน

หมายความว่า **กระทำถูกต้องตามฐานะแห่งตน โดยแท้โดยจริง**

228

มิใช่ว่าจะไปตาม ๆ คนอื่นเขาทำ โดยไม่รู้ว่า ตนมีกิเลสอย่างไร ? เต็มไปด้วยตัณหาตัวไหน ? คิดแต่ว่า จะปฏิบัติธรรม แล้วก็ขอทำตาม ๆ เขา เช่น เขาพานั่งหลับตา ก็หลับไป เขาพาท่องบ่นอะไร ก็บ่นไป เขาพาสร้างสวรรค์สร้างวิมานอย่างไร โดยวาดรูปสวรรค์ไว้แต่แค่ลมปาก ก็เชื่อเขา ทำตาม ๆ ไป ที่สุด เขาบอกว่า "กรรมฐาน" คือ อย่างโน้นบ้าง อย่างนี้บ้าง เช่นว่า "กสิณ" ทั้งหลายเป็น "กรรมฐาน" บ้าง ยึดเอาบทบริกรรม "พุทโธ" เป็น "กรรมฐาน" บ้าง หรือ ให้พยายามยึด "อุบายโกศล" ต่าง ๆ นานา แล้วแต่อาจารย์ใดจะนึกสร้างขึ้นเอาเป็นกรรมฐานบ้าง ซึ่งมันก็ล้วนถูกทั้งนั้นแหละ

แต่เป็น "การกระทำที่ยึดฐานะสมมุติ" ไม่ใช่ยึด "ฐานะแห่งตน" ไม่ใช่การเรียนรู้ "ตน" ไม่ได้หันเข้าหากายยาววาหนาคืบกว้างศอก พร้อมกับสัญญา และใจของตนเอง มันจึงได้หลงยึดมั่นถือมั่นในจารีต ในแบบวิธี ในอุบายของแต่ละอาจารย์ไป แล้วก็ไม่รู้ "ฐานะ" ที่แท้ เพราะเข้าใจ "กรรมฐานะ" เพี้ยนออกไป นอกกายยาววาหนาคืบกว้างศอก โดยเฉพาะไม่รู้จิต–เวทนาของตน เลยหลงทาง เพราะไปยึดเอา **ได้เพียง "บัญญัติ" เป็นกรรมฐาน**

คำว่า "**กสิณ**" นั้น มันแปลเป็นไทยว่า ทั้งหมด หรือ สิ้นเชิง หรือ ทุกอย่างในโลก จึงหมายความว่า อะไรก็ได้ทั้งนั้น อะไรก็ถูกทั้งสิ้น *แต่ความถูกมันต้องถูกด้วยปัญญา* เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง หรืออะไรทั้งหมด มันไม่ใช่ของ ๆ ตนคนเดียว คนหนึ่งก็มีสิ่งที่ถูกกับตนอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ผู้ใดมีกิเลสตัณหาหนักอยู่ในเรื่องอะไรสิ่งใด ก็ต้องหาอุบายมาแก้ให้ชัด ถูกกิเลส–ตัณหาอันหนักของตนให้ตรง เหมือนเราเป็นโรคชนิดใด ก็หายามาแก้ให้ตรงกับโรค ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ "**ปัญญา**" รู้ให้ได้ เข้าใจให้ชัด และตรวจตราให้ออกว่า อะไร ๆ ในโลก(กสิณ) นั้น เราอยู่ในกลุ่มไหน ? เราเป็น "อะไร" ในโลก ? ดังนี้ จึงจะเรียกว่า รู้ "**ฐาน**" หรือ เข้าใจ "ฐานะแห่งตน" แล้วเราก็มา**กระทำ**การสำรอกกิเลส **ทำ**การล้างความติด ล้างความหลงเกี่ยวพันเกาะกุมต่าง ๆ ที่ตนยังเกาะยังเกี่ยวอยู่ออกไปให้หมด ดังนี้ คือ **กรรม** คือ "*การกระทำ*" จริง คือ "*การงาน*" *ที่เราได้ใช้ปัญญา เพื่อสร้าง "เนื้อหาสาระที่สูงที่ดีเยี่ยม" (ปรมัตถ์)* ถูกตัวจริงถูกฐาน

229

มันจึงจะเรียกว่า **"กรรมฐาน"** คือ **"การกระทำถูกฐานะ"** มันจึงจะหลุด จึงจะขาด จึงจะหมดลงได้ นี่คือ "กรรมฐาน" หรือ "กัมมัฏฐาน" หรือพูดเอาเนื้อ ๆ ก็คือ **กระทำการล้างกิเลสให้ถูกกิเลสจริง ๆ ในตัวของเรา โดยจะใช้อุบายวิธีอย่างไร ก็ดูให้เหมาะ**

เช่น เราหลงรักความสวยงาม เราก็ต้องรู้ "ฐาน" ของตนให้ได้ว่า จริตของเรายังรักสวยรักงาม แล้วเราก็หาอุบายที่จะเลาะจะล้าง "จิต" ที่มันติดมันยึดมันถือมั่นความสวยงามนี้ให้ได้ อุบายวิธี หรือ แบบการประพฤติ ที่เรียกเป็นภาษาศัพท์ว่า **"เจริญอสุภะ"** (อสุภสัญญา) หมายความเป็นไทยว่า ให้พยายามเห็นเป็นไม่งาม ไม่สวย ไม่ดี ให้ได้ นั่นเอง โดยจะพยายามยกของน่าเกลียดน่าชังน่าขยะแขยง มาเทียบเคียง มาทำให้ลบล้าง เลิกถอย จากที่ไปหลงรักหลงยึดหลงเกาะอยู่ ก็ตรงเรื่อง ตรงเหตุปัจจัยแท้ ๆ ดี อย่างนี้ เป็นต้น

หรือ ผู้หลงใน "รส" อร่อยยังงั้น แซบดียังงี้ ต่าง ๆ นานา ก็ต้องรู้ให้ได้ว่า เรามีจริตรักชอบใน "รส" ของลิ้น ทางทวารปาก แล้วเราก็หาอุบาย ที่จะเลาะจะล้าง "จิต" ที่มันยึดมั่นถือมั่นในความอร่อยต่าง ๆ นี้ ให้ได้ อุบายวิธี หรือแบบการประพฤติ ที่เรียกเป็นภาษาศัพท์ว่า **"เจริญอาหารปฏิกูล"** (อาหาเรปฏิกูล-สัญญา) อันหมายความเป็นไทยว่า ต้องพยายามเตือนตน ให้ใช้ "สติ" ปรุงปัญญาให้เห็นแจ้งในอาหารเป็นของไม่น่าชื่นน่าชม ไม่ใช่สิ่งเอร็ดอร่อยอะไร มันเป็นเพียงธาตุ ที่คลุกเคล้าปนเปบรรจุใส่ลงไปในไถ้ เพื่อนำไปเป็นประโยชน์เท่านั้น มิใช่ว่าสิ่งดี สิ่งอร่อย สิ่งอันชวนรักชวนติดอันใด ถ้าใครจะพยายามฝึก นึกแล้วคิดแล้ว ก็ยังไม่เห็นว่า มันเป็นสิ่งไม่น่าชื่นชอบ ไม่ใช่สิ่งเอร็ดอร่อย ได้เลย คิดยังไง นึกยังไง ก็ไม่เห็น มันก็อร่อยไปทุกที ดี ชอบใจไปเสียทุกอย่าง ก็ให้ลองกินอาหารเต็มคำ เสร็จแล้วเคี้ยว ๆ ไปพอประมาณ ก็ให้คายออกมาดู พิจารณาให้เห็นความน่าเกลียดให้ได้ แล้วก็เอาคำข้าวนั้น ใส่ปากกลับคืนไปเคี้ยวกินอย่างเก่าให้ได้ด้วยหัดทำดังนี้ ก็จะช่วยได้อีกมาก

หรือ ผู้หลงในสิ่งใดๆ ก็ตาม ทั้งเป็นกามวัตถุ เป็นรูปวัตถุ และอรูปต่างๆ ก็ตามที่เราไปหลงยึด หลงติด หรือ ยังไปรัก ไปชอบมันอยู่ ในขั้นละเอียดเข้าไปอีก

230

ก็จะต้องพยายามนึกเห็นให้จริงว่า มันไม่ใช่สภาพที่แท้จริง ด้วยรูปร่างอย่างนั้นๆหรอก มันเป็นเพียง "สมมุติ" และตั้งค่าตีราคาขึ้นมา ว่า สวยบ้าง งามบ้าง อร่อยบ้าง หอมบ้าง เหม็นบ้าง ไพเราะบ้าง สูงบ้าง ต่ำบ้าง น่ารักบ้าง น่าชังบ้าง ฯลฯ ล้วนเป็นเรื่องของปุถุชน คนผู้เป็นนักสร้าง นักก่อ นักกำหนด นักตีราคา นักปั้นตัวเนรมิตตน ทั้งสิ้น เราจะต้องเห็นมันให้ได้ว่า มันเป็นสิ่งที่ไม่มีฤทธิ์ ไม่ใช่สิ่งนั้นไม่ใช่ของมีค่า อันสามารถผูกจูงจิตเราจริงจัง แต่อย่างใด **มันเป็นเพียงสภาพอะไรอย่างหนึ่ง ผ่านเข้ามา เหมือนฟองน้ำ แล้วก็จะแตกละลายหายไป เหมือนเกลียวคลื่น ที่ทยอยตัวมา และไม่มีคลื่นลูกไหนเป็นคลื่นแท้ ๆ อยู่ได้** อย่าไปมัวหลงยึดเอาสิ่งไม่แท้ ไม่เที่ยง ไม่จริงเหล่าใดในโลก อย่างแม่นมั่นเป็นอันขาด อุบายวิธีอย่างนี้ เรียกเป็นภาษาศัพท์ว่า "**เจริญอนิจจัง**" (อนิจจสัญญา) อันหมายความเป็นไทย ๆ ตามที่ได้อธิบายมาตลอดนั้น เมื่อใด ผู้ใดเห็นจริง ก็จะลดความยึดถือเกาะเกี่ยว ไม่เอาเป็นเอาตายกับสิ่งที่ตนติดตนหลงอยู่ สำเร็จได้

เช่นที่เล่ามานี้ เรียกว่า เรา "**มีกรรมฐาน**" โดยใช้การประพฤติปฏิบัติตามอุบายวิธีนั้น ๆ เรียกว่า ใช้ "**อสุภะสัญญา**" เป็น **กรรมฐาน** บ้าง ใช้ "**อาหาเรปฏิกูลสัญญา**" เป็น**กรรมฐาน**บ้าง ใช้ "**อนิจจะสัญญา**" เป็น**กรรมฐาน**บ้าง หรือ ถ้าผู้เข้าใจได้ลึกซึ้งเข้าไปอีก ก็จะเห็นแจ้งสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเคยติดเคยยึดเหล่านั้นแหละ เป็นปัจจัย ที่ก่อให้เกิด เป็นสภาวะ ที่ต้องทน ต้องทุกข์ ต้องลำบาก ต้องทรมาน ตราบใด ผู้ใดเกิดอาการเห็น เป็นความทนได้ลำบาก ทนได้ยาก เป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย เป็นเรื่องควรหลุดพ้นเลิกราในสิ่งนั้น ๆ เรื่องนั้น ๆ กันเสียที่ได้ **ผู้นั้นก็กำลังเห็น "ความเพื่อ" เห็นสิ่งที่เกินชีวิต เห็นกายอันใหญ่โตเกินความจำเป็นจริง ๆ ได้ (สักกายะ)** จึงเรียกว่า **เป็นผู้เห็นสิ่งนั้นเป็น "ทุกข์แท้" (ทุกขอริยะ-สัจ)** ผู้นั้นแหละกำลังเห็นของจริง ก็จงรีบหาทางสร้าง "ปัญญา" ให้ตามติดให้รู้แจ้งแทงทะลุถึง**เหตุอันแท้จริง** ที่ทำให้เรายังไปติด ให้ออก (สมุทัย) ซึ่งมันก็คือ

231

จิตที่เราไปหลง(**โมหะ**)ตามๆ โลกย์เขามานั่นแหละ จนยึดถือเป็นจริงเป็นจัง(**อุปาทาน**)มาเสียนมนาน ก็จงพยายามฝึกวางจิต จับเวทนาในเวทนา ให้ได้ แล้วฝึก**ความวางเฉย**เข้า โดยมี"รู้"จริงๆ ว่า เรากำลัง "รู้" เวทนาที่กำลังถูกปรับถูกเปลี่ยนของเราจริงๆ ก็จะ**วาง**อุปาทานในจิตได้ไปเรื่อยๆ จนเป็นที่สุด ก็จะดับทุกข์นั้นให้สิ้นขาดอย่างแท้เที่ยงได้ เป็นเปลาะๆ ไป

เมื่อผู้ใดเห็นได้แท้ ถึงความลึกซึ้งเข้าไปอีก มากเข้าๆ ก็จะเห็นความแท้จริงได้ว่า **ไม่มีอะไรเป็นตัว เป็นตน (อนัตโต) เป็นสิ่งนี้แล้ว แล้วมันก็จะต้องแปรไปเป็นอื่นอีก (ปรโต) มีแต่สิ่งผ่านมา แล้วก็เปลี่ยนไปอยู่ อย่างไม่หยุดหย่อน เคลื่อนไป กระจายไป (วิตถโต) อะไรก็ยึดเอาเป็นแก่นสารไม่ได้(ตุจฉโต) ไม่มีอะไรจริงๆ แท้ๆ เลยในโลกย์ ไม่มีอะไรเลยจริงๆ ในโลก ที่จะยึดมั่นถือเที่ยงได้ แม้แต่ตัวเราผู้เห็นอยู่นี้ก็ยังไม่มีอยู่จริงเลย (สุญญโต)** ผู้เห็นได้*เกิด "ปัญญาญาณ" อย่างนี้จริงแท้ในเนื้อ "จิต" ของตน* ก็จะละ วาง ปล่อย เลิกยึดสิ่งอันใด ได้ เรียกว่า เป็นผู้มี "**อนัตตาธรรม**" ถึงที่สุดแห่งทุกข์สิ้นเกลี้ยงหมดตัวตน **"ไม่มี" สำหรับเรา** ส่วนโลกนั้น เขาก็จะ **"มี" สืบต่อกันไปเป็นนิรันดร** เป็น "สมมุติสัจจะ" เป็นสิ่งที่ "มี" อยู่จริงแท้เหมือนกัน แล้วเราก็จะอยู่กับความ "มี" นั้นๆ อย่างดีที่สุด อย่างเป็นประโยชน์ที่สุด อย่างเสียสละได้แท้จริงใจที่สุด **ผู้จะ "ทำ" ดังกล่าวนี้ ได้จริง ก็เพราะผู้นั้น "หมดตัวหมดตน" จริงๆ เกิด "อนัตตาธรรม" แท้ในจิตจริง จะไม่ใช่ของหลอกเลย**

ดังนั้น ผู้ใด รู้แจ้งได้ว่า ตัวเราติดอะไรอยู่ ผู้นั้น ก็จงหา**อุบายเครื่องจะทำลาย หรือ อุบายเครื่องจะให้ออกมานั้นๆ** มาทำกับตน ให้ถูก ให้ตรง ให้หลุดให้ขาด ให้ได้เถิด อะไรๆ มันก็ใช้ได้ทั้งนั้น อย่าหลง "ยึด" กสิณ อย่าหลง "ติด" กรรมฐาน ว่า นี่เป็น "ของเรา" นั่นเป็นของคณะเราหมู่เรา โน่นเป็นของอาจารย์เรา นี้เป็น "จารีตของเรา" แค่เป็น "ยากลางๆ" ก็ดี เป็นความยึดมั่นถือมั่นอย่างหลงใหล ก็ดี เป็นอันขาด เพราะฉะนั้น สิ่งใดยึดมาเป็น**อุบาย**

232

เพื่อทำลายกิเลสตัณหา จึงเป็น "กสิณ" ทั้งนั้นแหละ ทุกสิ่งในโลก ตามแต่ใครจะมีจะเป็น มิใช่หมายความว่า **กสิณ**มีอยู่ ๔๐ อย่าง เท่าที่เคยมีเล่ามีเรียนมา เท่านั้นไม่เลย ! เพราะบอกแล้วว่า ศัพท์คำว่า "กสิณ" มันหมายความว่า ทั้งหมด หรือทุกอย่างในโลก

และสุดท้าย เราก็ยังจะต้องมาทำลาย "กสิณ" นั้น หรือ "อุบายวิธี" อันที่เรายึดถือนำมาใช้กับตนนั้นกันให้สิ้นเกลี้ยงอีกด้วยซ้ำไป คือ **วาง "ศีลพัตตะ"** นั้น ๆ *(ไม่เป็น "ศีลพัตตุปปาทาน" อีกต่อไป)* ในเมื่อเราพ้นกิเลสตัณหาข้อนั้นได้แล้ว หรือทิ้งพ่วงแพ ถ่ายพ่วงแพ นั่นเอง จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้**พ้น "ศีลพัตตุปปาทาน"** ด้วยในที่สุด **และการทิ้ง "ศีลพต" หรือ "ศีลพัตตะ" นั้น** ก็คือ **ไม่ยึดมั่นถือมั่นให้ได้ที่ "ใจ" นั่นแหละ เป็นที่สุด** แม้บางที โดยรูปโดยทางกาย **จะยังต้องมีต้องทำต้องเป็นอยู่ ก็ตาม** *ใน "จิต" เท่านั้น ที่เป็นความ "ไม่มี" (อนัตตาธรรม) หรือ "ไม่หลง" เป็นสภาพพ้น "นานัตตสัญญา" จริง ๆ และไม่ก่ออารมณ์หลงเป็น "รูปานัง อตินิชฌายิตตัตตะ" ด้วย*

เราจะ "กระทำ" (กรรม) กับตัวเรา ตามที่เราติด เราหลงยึดมั่น หลงถืออยู่จริง ๆ ว่า เป็นเรา หรือ มีอะไรต่ออะไรที่ยังวางไม่หลุดอยู่ที่เราจริง ๆ (ฐาน) โดยเห็นให้ได้ วิจารณ์วิจัยให้ออกแท้ ๆ หยิบขึ้นมาพิจารณาจริง ๆ **การหยิบเอา "จิต" ของเรา** มาพิจารณา หรือ ตรวจตราดู "ฐานะ" ของตัวเรา นี่แหละ เรียกว่า "**วิตกวิจาร**" หรือ **อยู่ในอารมณ์ "วิตกวิจาร"** ก็จะต้องตรวจด้วยใจเป็นกลาง ใจไม่ลำเอียง ใจที่สะอาดใสอย่างแท้จริง ไม่ใช่ตรวจอยู่ ใจที่มีอารมณ์รักอารมณ์ชอบ ก็ยังร่วมตรวจด้วยอยู่ (ยังมี กามฉันทะ) ไม่ใช่ตรวจอยู่ ใจที่มีอารมณ์โกรธ อารมณ์เกลียดอารมณ์ชัง ก็ยังร่วมตรวจด้วยอยู่ (ยังมี พยาบาท) ไม่ใช่ตรวจด้วยอารมณ์สะลึมสะลือหลับ ๆ ตื่น ๆ หรือ ง่วง ๆ เผลอ ๆ เป็นคนสติไม่แจ่มใส (ยังมี ถีนะมิทธะ) ไม่ใช่ตรวจด้วยจิตที่ยังถูกเรื่องอื่น ๆ มายื้อยุดฉุดกระชากแบ่งความสนใจ ดึงเอาพลังงานไปใช้นอกเรื่องเสียบ้าง จนไม่มีกำลังอ่านพิจารณา รู้แจ้งเพียงพอ (ยังมี อุทธัจจะกุกกุจจะ) และต้องเป็นผู้ตัดสงสัยลังเลในอะไร ๆ ทั้งหมด

ไม่ให้มีอะไรกังวลเลย คือ รู้เฉพาะรู้ตรงในสิ่งนั้นเรื่องนั้นขณะนั้นอย่างแท้ ๆ เป็นหนึ่งเดียวอยู่ให้ได้จริงๆ หรือ มากที่สุด จึงจะชื่อว่า "เอกัคคตา" (พ้นวิจิกิจฉา) จิต หรือ คราใดเรามี "ความรู้สึก" อยู่อย่างนี้ เรียกว่า **ถึง "ฌาน" ลืมตาใส ๆ โพลง ๆ อยู่ ทำงานใด ๆ อยู่ก็ได้ หรือ จะหลับตานั่งนิ่งอยู่ก็ได้**

เมื่อได้ "**วิตกวิจาร**" แล้ว เราก็จะพบ "ความหลง" ชนิดหนึ่ง เรียกว่า ความยินดีปรีดิ์เปรม ความชื่นชม หรือเรียกกันว่า "ปีติ" แล้วก็**ใคร่อยาก**ให้มีสิ่งนี้ ให้มีอารมณ์นี้เกิดอยู่ใน "จิต" ของตนเสมอ ๆ คนจึง "หลง" จึง**อยาก**ใน "สิ่งนี้" จิตตัวนี้ คือ **อุปาทาน**(การยึดมั่น,การติดแน่น) **ที่มีชื่อว่า "ลาภ" หรือความสมใจ, การได้รับความสัมฤทธิ์ผลในสิ่งนั้น ๆ** ถ้าได้เมื่อใดก็เป็นตัว "ปีติ" นี้นั่นเอง เป็นแรงดูดในโลก เป็นตัวก่อให้เกิดในโลก เมื่อได้มาให้แก่อารมณ์ ได้มาให้แก่ชีวิต มาก ๆ ก็รวมเรียกเสียว่า เป็น "สุข" ซึ่งเป็นความสมมุติที่มนุษย์ "หลง" มันเอาเสียจริง ๆ ยิ่งเมื่อทำให้มัน "เกิด" ที่ใจ ให้ได้มากเท่าใด ก็เป็น "สุข" ใหญ่ "สุข" ยิ่งมากเท่านั้น ก็เรียกว่า เป็นยอดปรารถนาของคนปุถุชนถ้วนทั่วละ "ปีติ" มากปีติน้อยอย่างไรก็ชอบทั้งนั้น ก็สั่งสม ก็รวมลงไปในจิต สะสมในจิตเสมอ ๆ **เจ้า "สุข" ก็ยิ่งเป็น "ตัวหลง" ยิ่งเป็น "ตัวสมมุติ" ที่ใหญ่ขึ้นเสมอ ๆ** จึงกลายเป็น "เอกภพ" หรือ โลก หรือ **อัตตา** ที่ยึดเกาะ ใคร่อยากแต่ความสุข ความยินดี ความชื่นชม ความสมใจอะไรเท่านี้เอง เรียกได้ว่าอารมณ์เดียวนี้แหละ ยอดใหญ่ยอดยิ่ง ยอดปรารถนาของคนปุถุชนล่ะ ภาษาบาลีก็เรียกว่า "มหาเอกัคคตารมณ์" (อารมณ์ที่เอกอัครมหายิ่งใหญ่) หรือ เรียกแยกภาษาออกมาว่า "เอกภพ" หรือ "โลก" นี้แหละ นั่นเอง *เป็นความมักใหญ่ที่ไร้ "การจำกัด" มันจะพุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อเผา-ผลาญ เกินความจำเป็นที่ "พอเหมาะพอดี" ไม่มีที่สิ้นสุด* (ไม่เป็น "สัมมา" หรือ "มัชฌิมา") "สุขเวทนา" จึงเป็น **มโนปวิจาร** ตัวหลักแห่งยอดปรารถนาของปุถุชนคนโลก ๆ อย่างแท้จริง การวิปัสสนา "เวทนาในเวทนา" ทั้งหลาย จะได้รู้ได้แจ้ง ดังนี้

234

ความมักใหญ่ หรือ ความเฟ้อที่เกินความจำเป็น ดังกล่าวนั้น จะเกิน *จะใหญ่จะโตไปเท่าใด ๆ ก็มองไม่ออก นึกไม่เห็น* มันไม่เห็นไม่รู้ เอาจริง ๆ เพราะมันจะมองเห็นแต่มุมเหลี่ยมของกิเลสตัณหา ที่จูงพาคนผู้นั้นแท้ ๆ จึงเรียกว่า เป็นคนผู้เป็นทาษกิเลส เหยื่อตัณหา เนื่องจากรูปของ "กามตัณหา" อันได้แก่ สวยงาม ไพเราะ หอมหวน อร่อย แนบเนียนถูกอกถึงใจต่าง ๆ นั่นเอง มัน **บดบัง "ปัญญา" เสียอย่างมืดมิดสนิท** นี่เหตุหนึ่ง และเนื่องจาก รูปของ "ภวตัณหา" อันได้แก่ความโอ่อ่าอัครฐานโด่งเด่นดีดดังบ้าง ความมีศักดิ์ศรีสูงใหญ่ เสริมฐานะขึ้น ๆ บ้าง ความสมอกสมใจต้องอกต้องใจ เมื่อยิ่งทำได้ ก็ยิ่งปีติ ยิ่งสุข ก็เลยยิ่งเหิมเห่อ มักมากมักใหญ่ยิ่งขึ้น ๆ แต่แรกก็กะว่า จะให้มาก ให้ใหญ่ เพียงสักเท่านี้ๆแหละ ครั้นทำได้ ก็เลย "หลงตน" เพิ่มขึ้นมาทันที โดยไม่รู้ตัวหรอก มันก็เห็นว่าตัวเก่งตัวใหญ่ (เป็นพระพรหม เป็นนักสร้างนักบันดาล) ก็ต้องเบ่งเพิ่ม ความใหญ่ ความมากเติมต่อเข้าไปอีก ๆ ๆ ๆ อยู่อย่างนั้นเอง "ภวตัณหา" เช่นนี้แหละ ที่มัน **บดบัง "ปัญญา" ปุถุชนเสียอย่างมืดมิดสนิทสนม** ผู้นั้นจึงไม่สามารถเห็นโลกีย์ หรือ โลก หรือ "อัตตา" ไม่เห็นทุกข์อันเกินขอบเขตควรหยุด ควรพอเสียบ้าง ได้สักที นี่อีกเหตุหนึ่ง *(ส่วนผู้หลงสร้าง "มโนมยอัตตา" อันเป็น "ภวตัณหา" แบบปั้นรูป ปั้นโฉมอยู่ในภพของจิต นั้น อย่าเพิ่งอธิบายในที่นี้ นั่นเป็นเรื่องละเอียดปั้นปลาย ที่เป็นความเกิน ความเฟ้ออีกลักษณะหนึ่ง)*

นี่คือ อารมณ์จิตธรรมดา ๆ ของปุถุชนนักสร้างโลก หรือ ผู้เมาความเป็น "เอกภพ" เป็นผู้หลงเชื่อ (เมา) ตามโลก ตามโลกีย์ทั้งหลาย ที่เขาหลอกขึ้นมา (โมหะในกามคุณ) และเป็นผู้หลงตนว่า เป็นนักก่อนักบันดาล (โมหะในภวคุณ) บางคนก่อรูปธรรม ก่อวัตถุ บางคนก่อนามธรรม เช่น เอาแต่พูดขยายภูมิ ขยายความคิดในรูปต่าง ๆ หรือ เขียนหนังสือขยายความคิดของตน ที่มันยิ่ง มันใหญ่ มันดี มันคมคาย มันเก่งอยู่นั่นแหละ ภาษาพูด หรือ ภาษาเขียนบางเรื่อง บางอัน ของบางคน เป็นจริงไม่ได้ด้วยซ้ำ ก็มีอยู่มากมายเอาด้วย บางคนก่อมันทั้งรูปธรรม–นามธรรม เอาให้หนัก ก็มี

235

คนปุถุชนจึงมี "ฐานะ" ยึดเกาะเจ้า "จิต" ตัวดังกล่าวนี้ อยู่อย่างไม่รู้ถอดถอน

ดังนั้น เมื่อผู้ใดได้ **"วิตกวิจาร"** *("วิตก" คือ จับจิตตนถูก รู้จิตตนได้แล้ว "วิจาร" คือ อ่านรส อ่านอารมณ์ หรือ อ่านอาการของจิตของตนออก)* เข้าไปเห็น "จิต" ตัวความหลงใน "ลภ" (คือ ความสมอกสมใจ ความสำเร็จบรรลุผล) จนทำให้ต้องเกิดต้องมีพวกปิติ สุข อันเป็นอารมณ์ที่เป็นเหตุให้สร้างความเหน็ดเหนื่อยความเดือดร้อน ให้ต้องเป็นภาระ "หามาเสพย์" อยู่เสมอ ก็จงรีบรู้มันให้ชัด และ หัดทำให้มัน**อ่อนรส**จากอารมณ์ หรือ ให้มันเลิกขาด ปล่อยวาง ในรส ในอารมณ์ที่ยังจัดๆอยู่ ให้ได้ อย่างเด็ดขาดไปเรื่อยๆ เสมอๆ

"เอกภพ" หรือ "โลก" หรือ "เรา" ตัวตน**อัตตา**ของเรา ก็จะลดจะเบาบาง จะค่อยๆหดหายเดินทางเข้าสู่ "สุญญตา" อย่างแท้จริง

ถ้าใครผู้ใด**สามารถเข้าใจ "ฌานปฏิโลม" (คือ การเพ่งรู้ แล้วพยายามผลาญเผา "ย้อนทวน" กลับไปกลับมา)** ดังที่อธิบายมานี้ได้ ก็เรียกว่า เข้าใจเนื้อธรรม สภาวะธรรม พร้อมทั้งภาษาบัญญัติธรรม อย่างลึกซึ้งถ่องแท้ได้ทีเดียว

เพราะฉะนั้น สรุปรวมลง **ถ้าผู้ใดได้ฝึกหัดบำเพ็ญใน "โภชเนมัตตัญญุตา" อย่างละเอียด** ก็จะรู้แจ้งแทงทะลุได้ ตามนัยที่ได้อธิบายมานี้เป็นที่สุด

สรุปความ จงจับแนวทาง หรือ หัวข้อหลักประพฤติให้ได้

ข้อควรทำ ระมัดระวังใน "การบริโภค" ทั้งหลายทั้งปวงแล้วเริ่มลงมือ "ประมาณ" มัน ทันที

เราคงจะไม่ลืมว่า เรากำลังอธิบายกันมาทั้งหลายทั้งปวงนั้น คือ เรากำลังพูดถึง**ภาคปฏิบัติ** โดยใช้ "สติปัฏฐาน" กับ "อาณาปาณสติ" กันมาโดยตลอด หลาย ๆ คนคงจะคิดงง ๆ อยู่บ้างว่า "สติปัฏฐาน ๔" นั้น มันพิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม เท่านั้น แต่นี่ทำไม จึงได้มากมายก่ายกองออกไปถึงขนาดนี้ และยิ่ง "อาณาปาณสติ" แล้วล่ะก็ ไม่เห็นเข้าท่าเข้าทางลงรูปลงรอยของ "อาณาปาณสติ" อย่างที่เคยรู้เคยเรียนมาเลย

แต่ถ้าใครเข้าใจว่า "สติปัฏฐาน" นั้น หมายถึง**ปัญญา (ญาณ)** ส่วน "อาณาปาณสติ" นั้น หมายถึง**เจโต (จิต)**

และเมื่อเรา**สร้าง "ปัญญา" ของเรา** ให้รู้จักกิเลสตัณหา ให้แจ้งในความเฉย ความวาง ความว่าง หรือที่เรียกว่า "สุญญตาธรรม" แจ้งใน การล้าง การเลาะ การตัด การทำให้จางลง การทำให้อ่อนลง การฆ่า การสลัดออก ทั้งรู้แจ้งสิ่ง ที่มีในเรา ที่เราจะ ต้องล้าง ต้องเลาะ ต้องฆ่า ต้องสลัดออก ต้องทำให้จาง ให้อ่อน ก็นั่นแหละคือ "ปัญญา" คือ "ญาณ" คือ ตัว "สติ-ปัฏฐาน" แท้ ๆ

แล้วเมื่อเรา**ลงมือทำตามจริง ๆ** จับ "จิต" ให้มั่น รู้กิเลสตัณหา รู้รสโลก ๆ รู้อารมณ์อกุศล ที่มันเจือปนอยู่ใน "จิต" ของเราให้ชัด แล้วฝึกหัด เลาะล้าง ตัด ฆ่า จาง คลาย สลัดออก เจ้ากิเลสตัณหานั้นๆ ทำ "จิต" ให้มันเป็นจิตจืดๆ จิตจางๆ จิตว่างๆ จิตเฉยๆ ลงจากอารมณ์ "รสโลกย์" จากอารมณ์กิเลสตัณหา นั่นแหละ คือก่อแนวฐานแห่ง "สุญญตา" เสมอๆ ให้ได้จริงๆ จน "จิต" (เจโต)ของเรา เป็นจิตที่ถึง "สุญญตา" ได้อย่างแท้จริง ในทุก ๆ กาละ ทุก ๆ เทศะ ก็นั่นแหละคือ เราได้ฝึก ได้สร้าง "อาณาปาณสติ" ให้แก่ตน คือ ทำ "เจโต" ให้เป็นสุญญตาเสมอๆ ให้ได้จริงๆ หรือ ทำ "จิต" ให้สงบระงับดับลงๆ จนสนิทนั่นเอง

เมื่อรู้แจ้งสภาพ "จิต" อย่างละเอียดลออ รู้ "จิต" ของตนเองทุกขณะ ทั้งสามารถ "บังคับจิต" ของตนได้อย่างเด็ดขาด จนไม่มีดิ้น จะให้มันอยู่สงบ ให้มันระงับอยู่อย่างเด็ดขาดได้เสมอ แม้จะถูกกระทบกระแทกแรงขนาดใด ก็ตาม

237

เราก็สามารถที่จะดึงมันเข้าสู่จุดไม่สะดุ้งสะเทือน ไม่หวาดไหว เฉยอยู่ได้ ไม่เกิด "ทุกข์" หรือ แม้ไม่เกิด "สุข" นั่นเอง ได้ตลอดกาล ก็นั่นแหละคือ **ผู้ถึงแล้วซึ่ง "ธรรมชาติอันเป็นไปโดยยิ่ง"** อันตรงต้อง ถูกแท้กับภาษาศัพท์ หรือ ตัว "นิรุตติ" ที่ว่า "**อาณา**" ที่เราใช้ "**อานา**" บ้าง "**อาณา**" บ้าง นี่แหละ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็แปลว่า ลมหายใจ เหมือน ๆ กับคำว่า "**ปาณา**"

ที่จริง นั่นมันเป็นเพียงความเข้าใจในการเอาความ แล้วก็พลอยยึด พลอยกำหนด ให้เป็นไปตาม ๆ กันมา นาน ๆ เข้า ก็ยึดมั่นเอาว่า จริง "อาณา" หรือ "อานา" เมื่อมันมีรูปการเขียนต่างกัน และ "ความสมมุติหมาย" มันก็มีแยกกัน ต่างกันขึ้นมาอีกด้วย จึงแยกออกเป็น ๒ คำ แท้ ๆ นั้น มันมาจากคำว่า "อาณา" เดิม เมื่อแยกแล้ว "อาณา" ก็แปลว่า การบังคับ, สั่งได้ตามนั้น "อานา" ก็แปลว่า ลมหายใจ และแท้จริง มันมีความหมายแตกต่างกัน กับ คำว่า "ปาณา" หรือ "ปานา" มันไม่ได้แปลว่า "ลมหายใจ" เหมือนกันสักหน่อย "อาณา" นั้น ก็มีความหมายอย่างหนึ่ง คือ "การบังคับ" หรือ มีอำนาจสั่งได้ตามนั้น หรือ ธรรมชาติอันเป็นไปโดยยิ่ง (แห่งตน) เป็นเชิงของ "ผู้กระทำ" ทั้งมีความเก่งด้วย มีความหมายนัยเดียวกันกับคำว่า "วสวัตติ" และส่วน "ปาณา" นั่นก็มีความหมายไปอีกอย่างหนึ่ง คือ "เยื่อใยพลังงานแห่งชีวิต" อันหมายเอา "ตัวผู้ถูกกระทำ" ซึ่งต่อมาก็เข้าใจเอาง่าย ๆ ว่า "ชีวิต" หรือเครื่องหมายบอกชีวิต คือ "ลมปราณ" และ "ลมหายใจ" หรือ เข้าใจว่า เป็นพลังงานในคน คือ เป็น "กำลัง" หรือ เป็นสิ่งที่ยังมีแรงเคลื่อนอยู่ และสุดท้าย ก็เลยเหมาเอาเรียกว่า "สัตว์" คือ สิ่งมีชีวิตทั้งปวงไปเลย จึงกลายเป็นมีความหมายมากมาย

และสุดท้ายอีก ความโตของภาษาก็แยกออกมาเป็น "ปานา" ไปอีกคำหนึ่ง อันเป็นการวิวัฒนาการของภาษา และแล้วก็ค่อย ๆ มีความหมายให้กับตนเอง จนกลายเป็นนิยามที่นิยม หรือ รู้จักกันมาก ตามยุคตามกาละ ตามหมู่ชน ความหมายเดิมของ "ปานา" ก็หมายถึง "เยื่อใยพลังงานแห่งชีวิต" เหมือนกันกับ "ปาณา" นั่นแหละ ต่อ ๆ มาก็เพี้ยนมาหมายความว่า "นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้"

238

สิ่งที่ "นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้" สำหรับนักบวช หรือ นักปฏิบัติธรรม ที่มี "โภชเนมัตตัญญุตา" คือ ให้รู้จักประมาณในเรื่องการบริโภคนั้น เมื่อเลยกำหนดเวลากินแล้ว แต่มันก็ยังอยากกิน มันจะต้อง "นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้" แม้ตอนนอกเวลากิน จึงจะไม่เอาอาหารหยาบล่ะ มันน่าเกลียดมาก เอาแต่แค่เป็นน้ำเถอะ ! "ปานา" หรือ "ปานะ" หรือ เครื่อง "นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้" จึงหมายเอาอาหารน้ำ "ปานา" หรือ "ปานะ" ก็เลยหมายความเป็น "การดื่ม" กล่าวคือ คนเราจะช่วยตนให้มีชีวิตให้ตั้งอยู่นั้น ก็คือ กินอาหารเข้าไป อย่างน้อยที่สุดก็น้ำ ซึ่งเป็นของควรที่สุดเพียงเท่านั้นที่จะดื่ม สำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้มีศีล หรือ นักบวช ถ้ามันนอกเวลากินแล้ว อันไม่ควรกินแล้ว แต่มันก็ยังอยากยังจะต้องกิน ยังจะต้องช่วยชีวิตไว้ ก็ใช้ "น้ำ" นี่แหละเป็นของควรที่สุด นอกกว่านั้นนักปฏิบัติธรรม หรือ นักบวชไม่ควร นี่ถูกต้องตรง เรียกว่า "ของดื่มของนักปฏิบัติธรรม" มีภาษาเรียกว่า "เปยยะ" คือ ของควรดื่ม คือ "น้ำ" เท่านั้นจริงๆ หมายความว่า "น้ำเปล่า" นั้นจริงๆ ต่อมาก็มีการอนุโลมมากกว่านี้ ก็จะเพียงน้ำตาล น้ำหวาน ที่มีเพิ่มธาตุอาหารเข้าไปช่วยสังขารบ้าง ก็ได้ สำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้ทนหิวไม่ได้ หรือ มันจะต้อง "นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้" จริงๆ คือ ผู้ยังไม่เก่ง ยังอ่อน มันจะเป็นลมเป็นแล้งเอา

นี่คือ น้ำปานะ สำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้มี "โภชเนมัตตัญญุตา" ส่วนฆราวาสเขานั้น จะควรดื่มให้เลยเถิดไปเอาอะไรต่ออะไรมา นับว่า เป็น "ของควรดื่ม" เช่น ยาพิษ (สำหรับคนโง่หนัก ที่จะต้องตาย มันทนทุกข์ไม่ได้) น้ำเมา (สำหรับคนหลงจัด) ซุ้ป หรือ สูปในภาษาบาลี อันหมายความว่า แกง นั่นเอง (สำหรับคนหิวจัด) น้ำหวาน น้ำตาลผสมสี ผสมกลิ่น (สำหรับคนเจียนตาย หรือ ทนกิเลสตัณหา ไม่ได้) นั่นมันเรื่องของเขา

แต่สำหรับนักปฏิบัติธรรม หรือ นักบวชต้องเพ่งเข้าไปหาจุดน้อยที่สุด (อัปปิจฉะ) ไม่มีเลยได้ยิ่งดี (สุญญตา) ถ้าทนได้ ดังนี้ ทั้งนี้ เพื่อเราจะไม่ตะกละเอาเครื่องบริโภค ที่มันพอแล้ว ตามความเป็นจริง ใส่เข้าไปในร่างกาย ลองดู แต่เมื่อรู้สึกว่า จะตั้งอยู่ต่อไปไม่ได้ จะทนมีชีวิตต่อไปไม่ไหว เราก็เอา "น้ำ" นั่นแหละเป็นอย่างมากที่สุด เติมเข้าไป มันจะพยุงชีวิตต่อไปได้อีก น้ำจึงเป็นเชื้อชีวิต

239

เป็นเยื่อใยพลังงานชีวิต อันยังให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้อีก ต่อมา ๆ เมื่อกิเลสมันมาก ๆ เข้า "น้ำ" เฉย ๆ มันเป็นของจะยังชีวิตไว้ได้ ก็ไม่ชอบแล้ว สำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้ตามใจกิเลส ก็ให้หาน้ำเชื่อม น้ำหวานมาดื่มกัน โดยไม่ยอมอดยอมทน อนุโลมเอาเองเสร็จ และตั้งใจจะกินจะดื่มให้มันโอชา ให้มันเป็น**โลกียรส**เอาด้วย ทว่ายังเรียกตนเองว่า ผู้ใฝ่**วิมุติรส**ก็ช่างน่าไม่อายเลย ยิ่งทุกวันนี้ก็มีน้ำสารพัดชนิด ที่กิเลสจะจูงไป นำมากำหนดเรียกว่า "ปานะ" หรือ "ปานา" หรือเรียกเต็ม ๆ คำว่า "น้ำปานะ" กันอยู่ทุกวี่ทุกวันนี้ มีน้ำอะไรบ้างก็คิด ๆ ดูเอาเถิด ซึ่งมันล้วนคือ "อาหาร" (หยาบ)ทั้งนั้น จนจะเรียกว่า "แกง" (สูปะ)กันก็ได้แล้ว มันจะกลายเป็น "ขนมเหลว" หรือ ขนมมีชิ้น ๆ ปนอยู่ในน้ำเป็นส่วนใหญ่ ก็ได้ (กุมาส) หรือ เรียกเป็น "กับข้าว" (พยัญชนะ)กันตรง ๆ เลย ก็ยังได้ ด้วยปัญญาของคนธรรมดา ๆ ดู ก็รู้ว่า มันเป็น "อาหาร" แท้ ๆ ที่กินเข้าไปมี "ธาตุ" ต่าง ๆ อย่างมากมายที่จะ "ยังกายยังจิตให้อิ่ม" (เป็น "ปีติ" แต่ "ปีติ" อย่างนี้มันยังกายให้อิ่ม มันไม่ได้เป็นอาหารใจ มันกลับเป็นเชื้อโรคของใจเอาด้วย) เพราะด้วยอำนาจของกิเลสตัณหา แม้ผู้ปฏิบัติธรรมเอง ก็เลี่ยงภาษา เบี้ยวบาลีออกไปเรื่อย ตีความ ตีขลุมเข้าไปใช้ "วาทะ" แทนเรื่อย จนกินเข้าไปกันหมด ไม่ว่าจะเป็นพืชเป็นผัก ทั้งหมักดอง ทั้งพืชสดเคี้ยวกินกันเป็น "ปานะ" กันไป ซึ่งก็มีกันแล้วในหมู่นักปฏิบัติธรรม ถึงขนาดผักสดจิ้มน้ำจิ้ม จิ้มน้ำพริก ก็ถือว่า เป็น "ปานะ" (บางทีก็เลี่ยง ๆ ไปว่า เป็นยา แต่ไม่ใช่ยาแก้โรค ทว่า เป็นยาแก้กิเลสหิวบำรุงตัณหา) นี่แหละคือ แรงของกิเลสตัณหาพาออกนอกลู่นอกทาง

ดังนั้น ในอนาคต ถ้าคำว่า "ปานะ" จะแปลว่า "ขนม" แปลว่า "กับข้าว" หรือ จะแปลว่า "อาหารว่าง" (ของว่าง) อันจะมีเหมือนชาวฆราวาสเขาเช่นที่เขาเลี้ยง "อาหารว่าง" กันนั้น ก็ไม่ต้องแปลกใจอันใด เพราะกิเลสตัณหาย่อมนำพาให้เป็นได้และจริงได้ อย่างแน่นอน เนื่องจาก ภาษาคำว่า "ว่าง" (สุญญตา) มีเป็นเชื้อ "เปิดช่อง หรือ ให้ท่า" นำทางไว้ก่อนแล้วนี่ ก็เลี่ยงคำเลี่ยงความไปแค่ว่า "กินอาหารว่าง" หนะ ! ไม่ได้กินอะไรนี่ ! ก็เสร็จแล้ว เห็นไหม ? ก็บาลียังเลี่ยงมาเสียหนักแล้ว ก็คำว่า "ว่าง" หมายความว่า "ไม่มีอะไร"

240

ชัด ๆ ออกปานนี้ ทำไมจะไม่เลี่ยง ไม่เชื่อก็คอยดูไปเถิด สำหรับผู้ไม่หวังดีในศาสนา หรือ ไม่ปฏิบัติธรรมจริง ขณะนี้ยังอยู่แต่จะไป "ตีขลุม" เอา "อาหารว่าง" เหล่านั้น อย่างฆราวาสเขา ซึ่งมันไม่ใช่อาหารว่าง ๆ เบา ๆ เช่น จำพวก "น้ำ" แล้วไม่ ! มันมีทั้งแป้ง ทั้งโปรตีน น้ำตาล สารพัด ฯ ล ฯ (แถมมีน้ำเหล้า น้ำเบียร์ ฯลฯ ด้วย) เอามากินมาดื่มเข้าไปกันให้เปรมอุราเท่านั้นเอง แล้วก็จะยังคงเรียกว่า "ปานะ" อันหมายความเหมือน ๆ กับที่เรียกกันอยู่ว่า "น้ำปานะ" นั่นเอง (หรืออาจจะเขยิบไปเรียก "อาหารปานะ" ก็ได้นะ ! . ฟัง ๆ ดูก็เข้าท่าดี) คือ เยื่อใยพลังงานแห่งชีวิต หรือ นำเข้ามาช่วยชีวิตไว้ ถ้ามันเจียนตายจริง ๆ แต่นี่ ก็ไม่ถึงขนาดนั้น และยังไม่ได้อดได้ทนดูด้วยซ้ำไป แต่ทว่ามันหยาบ มันหนาไปด้วยกิเลสตัณหาหนักยิ่ง นั่นต่างหากพาให้เป็นไปได้ เพราะแท้ๆ มันคือ "อยากกิน" หรือ ตะกละตะกลามด้วย "กามตัณหา" ไม่ได้มีความอดทน อดกลั้น ต่อสู้อันใดเลย ในอนาคตจะมีอย่างนี้จริง ๆ จะลวงกันด้วยภาษาว่า "ว่าง" ไม่มีอะไร แต่แท้จริง ทั้งกิน ทั้งดื่มกันเหมือนๆกับ "ฆราวาส" ผู้ซึ่งเขาไม่รู้จักคำว่า "ธรรม" คืออะไร เอาเลยไม่มีผิด

"ปานะ" มันได้โตมาจากความหมายเพียง "การดื่ม" และก็เคยหมายเอาเพียง "น้ำ" เปล่า ๆ เท่านั้น ในขั้นต้น ดังกล่าวแล้ว อันเพียงให้ยังชีวิตตั้งอยู่ เพื่อปฏิบัติธรรม ของ นักปฏิบัติธรรม มันก็ ได้ก้าวหน้าวิวัฒนาออกมา ไกลแสนไกล จนเดี๋ยวนี้เกือบๆ จะเท่าๆ กับฆราวาสเขาแล้ว และต่อไปในอนาคตก็จะเท่ากันจริงๆ เพราะนักปฏิบัติธรรม เจ้ากิเลส ตัณหา ทั้งหลาย จะพึงดึงจูง ชักพาไปสู่สภาพอย่างที่ได้กล่าวถึงไว้นี้ จริง ๆ

นี่แหละคือ บทบาทของ "อัตตวาทุปาทาน" ชนิดหนึ่ง ในหมู่นักปฏิบัติธรรม คือ ยึดไว้แต่ "วาทะ" เท่านั้น ส่วน "สภาพธรรม" มันไม่เป็นจริง

นักปฏิบัติธรรมผู้ใดมองเห็นได้รีบระวัง อย่าหละหลวม อย่าหลงใหลเอียงเข้าไปในหมู่ ผู้จะพาออกไปสู่ "โลกียะ" อย่างนี้เป็นอันขาด อย่าเป็น "ทาษ" ปาก ทาษลิ้น ไม่รู้จักสำรวม ไม่รู้จักสังวร

จนไม่รู้จักกิเลส–ตัณหา แค่หยาบๆ ออกปานนี้เอานักเลย

และคนหมู่พวกที่เป็นดังกล่าวนี้ ก็จะ "หลง" ว่า ตนปฏิบัติ "อาณาปาณสติ" นั้น ด้วยวิธีการอย่างหนึ่ง เขาจะไม่คิดว่า "**อาณาปาณสติ**" ก็คือ วิธีการเรียนรู้ให้แจ้งใน กาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม และเป็นการทำเพื่อเน้นให้เกิดผลมากยิ่งขึ้น (มหัปผลา) เกิดประโยชน์สูงมากขึ้น (มหานิสังสา) เพื่อให้มี "**สติ**" ให้ได้ตลอดเวลามากที่สุด ตราบที่เรายังมี "**ลมหายใจเข้าออก**" **(อาณาปาณ)** หมายความว่า เป็นวิธีการขั้นสูง ที่จะลดละกิเลสตัณหาอุปาทาน ให้ได้สุขุมยิ่งขึ้นและทำได้มากโอกาสยิ่งขึ้น ไม่ว่าเราจะอยู่ในอิริยาบถ ยืน – เดิน – นั่ง – นอน หรือ ทำการทำงานอะไรอยู่ ก็มี "**สติ**" เก่งกล้าสามารถทำวิปัสสนาให้แก่ตนได้ ทุกขณะเท่าที่เรายังมี "**ลมหายใจเข้าออก**" **อยู่ (ยังมี "อาณาปาณ")** คือ ยังไม่ตาย นั่นเอง

ในปัจจุบันนี้เกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เข้าใจ "**อาณาปาณสติ**" ว่า เพียง**นั่งหลับตา**สมาธิ เพ่งลมหายใจกัน และต่อจากนั้น ก็จะเอาแต่ดับจิตลง สงบลง นิ่งลงไปเฉยๆ เท่านั้น โดยเฉพาะ ยึดเอาตายตัวว่า จะอยู่ในท่า "นั่งหลับตา" ท่าเดียว เท่านั้น ซึ่งเขาหลงเข้าใจว่า "**ปัญญา**" **หรือ** "**ญาณวิเศษ**" **จะเกิดขึ้นเอง ขอให้นั่งๆๆ หลับลง ดับลง นิ่งลงท่าเดียวก็พอ** แต่ไม่รู้ไม่เข้าใจว่า ตนกำลังทำไปทำไม ? จะเลาะ จะตัด จะฆ่ากิเลสตัณหากันตรงไหน ? อย่างไร ? ก็ไม่เข้าใจจริงๆ **ที่ว่ายกจิตขึ้นสู่ "วิปัสสนา"** จะทำกันอย่างไร ก็ไม่รู้ ซ้ำมิหนำ ก็จะกลายมาเป็นผู้ดึงเอา "กิเลสตัณหา" เข้าไปปน อยู่ในการปฏิบัติธรรมอย่าง "ไม่รู้" (โมหะ, อวิชชา) หรือ อย่าง "โง่ๆ" เพราะอำนาจกิเลสตัณหาของตนมันออกฤทธิ์

เช่น เอาอะไรต่ออะไรมากินมาเคี้ยว เอาหมากพลูมาอมไป นั่งหลับตาไปถึงอย่างนั้น ก็ยังไม่รู้ ว่า นั่นคือตัวเองกำลังให้ "ความติด" ความยึด ความเป็นกิเลสตัณหามันยังคงทำงานครอบครองตนเองอยู่ และแถมเสริมฐาน เพิ่มความติด

242

ความยึด ความหลงในกิเลสตัณหานั้น มากขึ้นๆ ตั้งมั่นลงไปอีกทุกขณะ "ลมหายใจเข้าออก" ก็ไม่ได้สำเหนียก หรือ รู้เท่าทัน แม้เพียงกิเลสตัณหาหยาบๆ แค่รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสตื้นๆ แค่นี้ แล้วจะไปรู้กิเลสตัณหาอันละเอียดสุขุม ยิ่งไปกว่านี้ได้อย่างไร ?

และยิ่งนั่งสงบลงๆ จนจิตเข้าสู่สภาวะ "ปฏิบัสสัทธิ" ในแบบ "ฌานฤาษี" คือ **มันถูกข่มให้สงบ รำงับลง โดยอำนาจของความพยายาม** จนกลายเป็น "ฌาน" (ฤาษี)ขั้นฌาน ๑ บ้าง ฌาน ๒ บ้าง ฌาน ๓ บ้าง จนฌาน ๔ ได้ถึงขั้น "อุเบกขา" บ้าง ก็เลยจะยิ่งไปดิ่งยึดติดเสพย์สุข เสพย์ "อุเบกขา" ในฌาน ๓ ฌาน ๔ นั้น อยู่ไม่วายวาง ไม่ถอดถอน ก็เลยได้ "ธรรมะ" แบบนี้ไป **เป็น "ทิฏฐธรรมนิพพานทิฏฐิ" (ซึ่งเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" แบบหนึ่ง ใน "ทิฏฐิ ๖๒")** ก็จริงแจ้ง ตามที่พระบรมศาสดาของเราได้พึงสอนไว้ ก็กลายเป็น "อุปกิเลส" อยู่นั่นเอง

แม้นจะมานะพากเพียรทำให้ "อุกฤษฏ์" คือ จะนั่งหลับตาสนิท สมาธิกันจนทั้งวันทั้งคืนอันเรียกว่า "**เนสัชชิกธุดงควัตร**" หรือ "**เนสัชชิกกังคธุดงควัตร**" ก็เป็นอันเปลืองแรง เสียเวลา เสียกำลังงานเปล่า เพราะไม่เข้าใจว่า แม้เบื้องต้นนั้น การนั่งหลับตาทำสมาธิเบื้องต้น ก็คือ เราจะมานั่งให้ "เห็นทุกข์" ที่เรากำลังทรมานกายทรมานตน "**เนสัชชิ**" (**ถือเอาการนั่ง**) อยู่นั่นแหละ คือ เรากำลังใช้อุบายให้เจ้าตัว "ทุกข์" มันแสดงตน มันเป็นแค่ขั้นพิจารณา "กายนอกกาย" หรือเรียนรู้ทุกข์หยาบๆ ทุกข์นอกๆ ง่ายๆ แล้วเราจะได้ "เห็นทุกข์" เราจะมาตรวจ "จิต" เพื่อจะแจ้ง "ทุกขอริยสัจ" ในขันธ์ ๕ ของเราในกายที่ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุโลกอะไรมาก โดยจะตามรู้ในเวทนาของเรา อันมันสัมพันธ์สัมผัสอยู่กับ "กาย" นั่นเอง แต่ทว่าพอจะ "ลำบากกาย" นิด ก็หาอะไรมาบำบัดเสียนี่ เช่น ก่อนจะนั่งบำเพ็ญก็เอาหมากพลูใส่ปากให้มันอมเสียก่อน ยังงี้ เป็นต้น จะ "ทนได้ยาก" สักหน่อย ก็หาอะไรมากลบเกลื่อน หรือ กลับทำเป็น "ไม่รู้" มันเสีย มันก็ไม่ถึงจิตตัวเองสักที ไม่แทง "เวทนา" ได้กันแน่ๆ แล้วมันจะแจ้ง "ทุกขอริยสัจ" ได้กันเมื่อไหร่ ? ณ ที่ไหน ? อย่างไรกัน ? ถ้าไม่แจ้งใน "กาย" ใน

243

"จิต" ของเรา จนอ่าน "เวทนา" อ่าน "ธรรม" อันละเอียดซ้อนอยู่ในกาย ในจิต ซึ่งสัมพันธ์สัมผัสกันอยู่นั้น ของเรา จนออก เพราะเนื่องมาแต่ความ "ลำบาก" ความ "ทนได้ยาก" ความ "ทรมาน" ต่างๆ ที่ต้องนั่งแทนนอน หรือ ไม่ให้มันขยับดิ้นมีอิริยาบถมากท่าตามปกติ โดยกำหนด "ถือเอาแต่ท่านั่ง" เท่านั้น นี่เอง นั่นแลมันจะเห็น "ทุกข์" เมื่อมันออกเกิดจริงเป็นจริงที่จิตเรา เราก็จะ "รู้" ได้ในตัวในตนเรานั่นเอง แล้วจะได้ฝึกหัด เรียนรู้วิธี ปรับลดทุกข์ ทั้งด้วยภายนอก และ "ลดทุกข์" ทั้งด้วยทำได้ภายในจิต

แม้เราจะนั่งหลับตาเป็นบทศึกษา โดยใช้ชื่ออุบายวิธีว่า ทำ "**อาณาปาณสติ**" และจะกำหนดบทบริกรรมใดๆ ก็ตาม หรือ จะกำหนด "ลมหายใจ" โดยตรงเลยตามที่ได้เรียนมา ก็ตาม การใช้บทบริกรรมหรือยึดเพ่งลมหายใจเป็นอุบาย ก็เป็นเพียง "กรรมวิธี" เบื้องต้น *(ที่จริงนั้น เป็น "วาโยกสิณ")* เพื่อจะให้ "จิต" สงบลง เรียกว่า "สมถะ" เพื่อเราจะได้มีผลตรวจอ่าน (ธัมมวิจย) หลังจากจิตสงบแล้วอย่างจริงจนเป็นจิตที่ไม่มี "นิวรณ์กิเลส ๕" ทั้งมวลมันกวน "สติ" ของเรา ยกขึ้นมาควบคุมเป็นเจ้าแห่งขันธ์ได้จริงๆ เราก็อาจจะสามารถเพ่งรู้ (ญาณ) เพ่งเผา (ฌาน) และแล้วก็จะพึงเผา "สิ่งที่พึงควรละ ควรทิ้ง" ได้ง่ายเข้า และถูกตัว เมื่อรู้แจ้งสิ่งที่ควรเผานั้นๆ เราก็จะพึงฆ่า พึงกระหนาบมันจริงๆ หรือ พึงหาวิธีจะลด จะล้าง จะจางคลาย จะเปลื้องออก จะวาง จะสลัดมันออก ทำไม่ให้มีให้ได้ด้วยประการต่างๆ จึงจะเรียกว่า ฆ่ากิเลสตัณหา เผาอุปาทานอย่าง "วิปัสสนา"

และการรู้ "**จิต**" **เห็นกิเลสตัณหาใน** "**จิต**" อย่างนี้แหละ คือ การแจ้งทะลุ "กายในกาย" อย่างถูกตรง หรือ แจ้ง "จิตในจิต" อย่างแท้ เมื่อลึกเข้าไป ก็จะถูกตัว "เวทนาในเวทนา" (มโนปวิจาร ๑๘) จนไปดับ ไปวาง ไปหัดเปลื้อง หัด**คลายเวทนา** ไม่ว่า จะเป็น **ทุกขเวทนา–สุขเวทนา** ฝึกหัดให้ควบคุม **ทำให้เป็น "อุเบกขาเวทนา"** เป็นจิตเฉย หรือ ว่างจาก "ทุกข์" ว่างจาก "กิเลสตัณหา" ให้ได้จริงๆ ก็เป็นการกระทำ "สติปัฏฐาน" ขั้นละเอียดลออเข้าไปจริงๆ แท้ๆ อย่างนี้เอง จึงจะเป็นการกระทำที่ถูกทาง เป็นสัมมาอริยมรรคอันตรงต้องกับคำตรัสยืนยันของพระบรมศาสดาว่า เป็น "เอกายน มรรค" คือ ต้องอยู่ในร่องหนึ่งรอยเดียวนี้จริงๆ ที่เป็นทางเดินไปสู่มรรค ผล นิพพาน แม้จะใช้วิธีการ

244

"นั่งหลับตา" ศึกษาบำเพ็ญ ก็ตาม

ดังนั้น ก่อนจะทำตนให้มีความสามารถเข้าไปรู้กายในกาย จิตในจิต เวทนาในเวทนา ได้แท้ ๆ จริง ๆ ดังกล่าวมานั้น เราก็จะต้อง**มี "สติสัมโพชฌงค์" จริงๆ** คือ **มีสติขั้นบริบูรณ์เป็นองค์แห่งการสามารถเข้าไปตรัสรู้**ได้จริงๆ จะมานั่งอวดดีดันทุรังอยู่ว่า จะขอทำแต่ท่านี้ อย่างนี้ อย่างเดียวด้วยมานะทิฏฐินั้น มันจะเป็นกำไรอยู่หรือ ?

จึงจะต้องมีการฝึกหัด สร้าง "สติ" ก่อให้เป็น "ปัฏฐาน" เพิ่มขึ้น ๆ ทุกวิถีทาง และโดยทางที่ถูก ก็คือ **ควรฝึกสร้าง "สติ" ไปจากง่าย หรือ จากหยาบไปหาละเอียด ตามลำดับขั้น** ให้สมคล้อยกับอุบายวิธีที่พระบรมศาสดาได้วางแบบฉบับไว้ให้เราชาวพุทธนั่นเอง